

Orientul Mijlociu

Turcia, un adevărat rezervor de apă al Orientului Apropiat, a propus construirea unei "conducente a păcii" care să furnizeze lichidul prețios tuturor țărilor din zonă. Având controlul izvoarelor Tigrlui și Eufratului ea poate impune strategia apei; cine e stăpân pe robinetele apei este și deținătorul puterii asupra acestor regiuni aride. Putere pe care și-a demonstrat-o în vara lui 1989 când, umplând barajul Ataturk de pe Eufrat, a lăsat fără apă Siria timp de o lună. Conlucrarea cu americanii în procesul păcii în zonă ar atrage bunăvoința aliaților europeni și speranța recompensei îndelung râvnite: intrarea în CEE (care însă este condiționată de soluționarea unor situații conflictuale bine-cunoscute, pe continentul nostru). Fostul prim-ministru al Israelului, Shimon Perez, discuta la Moscova proiectul unei uzine nucleare de desalinizare a apei de mare, la frontiera israelo-egipteană. Ideile n-ar lipsi, dar, din nefericire, sunt absente încrederea și rațiunea.

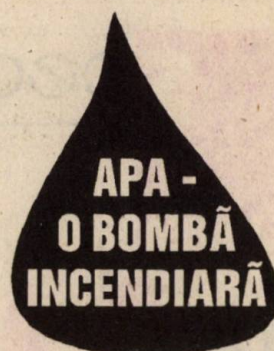
Grupul de lucru pentru apă, care și-a desfășurat activitatea între 27-29 aprilie 1993, la Geneva, este unul dintre cele cinci create în cadrul procesului de pace. Ca și la precedentele sesiuni, de la Viena și Washington, delegația palestiniană a cerut să se creeze un subgrup pentru drepturile la apă și o comisie de anchetă

internațională care să se deplaseze în teritoriile ocupate pentru a culege date tehnice imparțiale pentru a fi puse la dispoziția subgrupului.

Ordinea de zi a lucrărilor avea patru puncte: crearea unei bănci de date despre apa din Orientul Mijlociu, probleme de conservare a apei, dezvoltarea resurselor de apă și cooperarea regională pentru gospodărirea resurselor de apă. Eșecul sesiunii a fost total, palestinienii atribuind întreaga răspundere Israelului pentru că acesta a refuzat să discute dreptul lor la apă. Pe de altă parte, delegația israeliană a considerat că impasul este datorat insistenței palestinienilor de a ieși din cadrul fixat de Conferința de la Madrid, care a plasat problema apei printre problemele politice bilaterale, afirmând în același timp că este gata să discute la Washington dreptul la apă. Singurele realizări vin din afara părților direct implicate, și anume din partea Japoniei, care a decis că va construi două uzine-pilot de desalinizare a apei marine în Iordania.

În aceste condiții la câte runde de negocieri de pace ne putem aștepta în perspectivă?

Ana Maria Tatovici

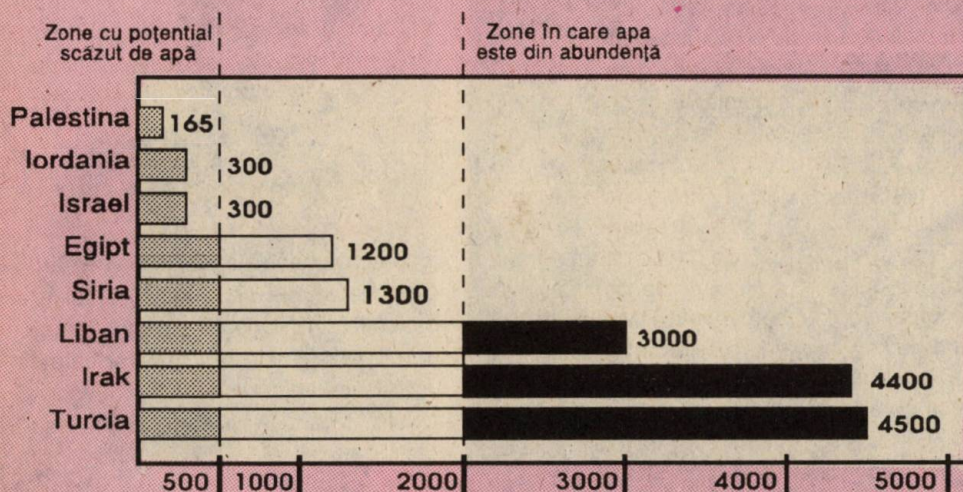

Apa, asemeni lui Ianus

Două molecule de hidrogen pentru o moleculă de oxigen. Rețeta apei este simplă și vitală. Nu este și omul constituit din două treimi de apă? Apa este sursă de viață și cauză a morții. Enunțul poate părea un clișeu, asemeni oricărui adevăr etern valabil, dar evocă elementul indispensabil vieții. Element care valorează imens și care are și calitatea de a fi una din resursele cele mai bine distribuite în lume. Chiar și în mijlocul deșertului, omul știe unde să găsească apa de care are nevoie. Dar prea familiarizați cu ea, o tratăm cu o neglijență criminală transformând-o într-un produs otrăvitor. Ca Ianus, apa are calități contrarii. Omul este dator să știe s-o folosească în profitul său protejând-o ca pe o resursă naturală vulnerabilă, care se poate epuiza. Este absolut necesar s-o păstrăm, s-o controlăm și să încercăm, pe cât se poate, s-o îmbunătățim cantitativ.

Planeta noastră are 1,36 miliarde de kilometri cubi de apă. O cifră amețitoare la prima vedere, dar care la o analiză precisă dă următoarele rezultate: în cea mai mare parte această masă de apă este constituită din apa sărată a mărilor și oceanelor, deci improprie folosinței omului. Rămân 2,5 la sută procente de apă dulce, dintre care 88 la sută este înghețată în calotele polare și în ghețari, iar aproape 12 la sută este stocată în pânzele subterane. Mai sunt 0,4 la sută procente care reprezintă stocul mondial de apă potabilă în lacuri și râuri, ce ne rămâne la dispoziție!

Resursele de apă potabilă (m³/persoană/an)

(Sursa: "World Water", martie - aprilie 1993)

Spectacolul culturii

LUMEA

la C.A.L. un "vino de honor"

Casa Americii Latine din București și-a dovedit în ultima perioadă funcționalitatea de centru cultural cu activitate bogată și diversă prin organizarea unor expoziții, premiere cinematografice, simpozioane și lansări de carte care au însemnat veritabile evenimente în viața capitalei. Evenimente îmbinând mondenitatea cu actul de cultură autentic și ospitalitatea continentului sud-american cu aromele unui "vino de honor" oferit pe pământ românesc. De câțiva vreme, această atmosferă deosebită este întreținută și "pusă în scenă", cu deosebit talent și remarcabil profesionalism diplomatic de către directorul executiv al Casei, Mirela Petcu, hispanist și realizator de emisiuni de televiziune, care adevărește pe viu dictonul "omul potrivit la locul potrivit". Astfel că și lansarea cărții "Lumini și umbre din viața mea" de Klara Ostfeld se înscrie între reușitele (devenite de-acum firești) ale programului cultural de ținută de la Casa Americii Latine.

Evenimentul s-a detașat de sfera obișnuitelor mondenități prilejuite de asemenea reuniuni la care participă diplomați, jurnaliști și prieteni ai scriitorului, animați de dorința de a susține, prin prezența lor afectivă, intrarea în lume a unei noi cărți. Volumul de memorialistică al Klarei Ostfeld, scriitoarea născută la Cernăuți, supraviețuitoare a Holocaustului și stabilită din 1952 în Venezuela, unde își ia licența în limbi moderne la Universitatea Simon Bolivar, a prilejuit o pasionantă discuție despre toleranță, înțelegere și respect față de semenii de orice naționalitate ar fi, la care au contribuit prin ample luări de cuvânt autoarea, academicianul N. Cajal, prefațatorul cărții, și Eminența sa Șef Rabinul Moses Rozen.

Astfel că evenimentul, încheiat prin de-acum tradiționalul "vino de honor", a constituit o veritabilă performanță de... diplomatie culturală.

Cornelia Maria Savu

Doamna Mirela Petcu, directoarea Casei Americii Latine, și domnul Gustavo Garaicoechea Einaudi, ambasador extraordinar și plenipotențiar al Republicii Venezuela la București (stânga sus), surzătoarele gazde ale unei scriitoare venezuelane de origine română, domna Klara Ostfeld (dreapta). Printre invitați - Eminența sa Șef Rabinul Moses Rozen. Domnul Ștefan Cazimir, când este invitat în calitate de literat, știe să închidă ochii... (stânga jos)

TREPANATI DIN TOATE UNITI-VĂ!

Acest îndemn încheie noul spectacol al teatrului Bulandra cu piesa lui Dario Fo "Porunca a șaptea" din decalogul catolic, adică "fură mai puțin".

Spectacolul are și un refren ce conține cheia către mesajul piesei, pe care nu-l relevă, dar îl sugerează: "Noi suntem nevropați, noi suntem psihopați, de lume izolați". Spuneți asta de câteva ori în gând și dacă nu vă veți identifica cu aceste cuvinte, cel puțin o să doriți izolarea binefăcătoare a ospiciului - locul ce poate oferi confortul nebuliei a cărei armă este sinceritatea de nepedepsit.

Autorul face intrigat următoarea mărturisire despre piesa sa: "Acum douăzeci și cinci de ani Franca și cu mine am pus în scenă un text ce avea drept titlu: Porunca a șaptea: fură ceva mai puțin!" Era o istorie absurdă, paradoxală: se povestea despre escrocheriile dintr-un cimitir monumental. Escrocii făceau un adevărat comerț cu cadavrele, puneau cote pe morminte, până și pe sicriele primăriei. Ba proiectau să mute în altă parte întregul cimitir pentru a recupera terenul pentru construcții. Zilele acestea am descoperit însă că am fost jefuiți în mod josnic. De altfel puteți citi și în ziare: o adevărată armată de consilieri comunali și antreprenori ne-au subtilizat frumusețea manuscrisului... subiectul comediei... fără să le treacă măcar prin cap să ne plătească drepturile de autor ce ni se cuveneau prin lege: hoți dom'le!... E clar că din moment ce suntem oameni cinstiți, noi vom plăti drepturile de autor acestor genii ale fraudelor și ale hoților, care au inventat aceste capodopere ale celor mai vesele administrații din lume".

Exact aceste lucruri se petrec pe scenă, nouă, de altfel, foarte familiare,

remarcabilă este însă capacitatea gintei latine de a se autoironiza, autoflagela, chiar, mental, desigur.

Dario Fo este un autor contestat de italienii săi îmburgheziți, care fug de el și îl consideră, din perspectiva lor, un om de stânga, pe când el nu este decât un om lucid, capabil să prezinte simptomatic evoluția unei boli, cu zămbetul pe buze. Creator al unui teatru puternic ancorat în social, el s-a adresat mai întâi celor fără acces la culoarele puterii, corupției și mitei, dar nu pentru a activa revolta ci pentru a-i conștientiza de jocul ce se face în spatele lor. Arma cea mai sigură a succesului, pentru a-i face să asimileze o situație de fapt presimțită, dar mai rar reprezentată pe viu, a fost umorul, râsul în cascade, care nu ucide, dar fisurează metodic edificiul plasmatic al cabotinajului malversatului, deciziilor ipocrite.

Ținând cont de momentele pe care le trăim, teatrele noastre, părăsite, într-o măsură îngrijorătoare de spectatori săi furați de spaimele supraviețuirii, au decis să abordeze repertoriul capabile să răspundă nedumeririlor de zi cu zi față de spectacolul derutant social și politic la care sunt umili privitori. Cred că aceasta este și motivația intimă a punerii în scenă a piesei lui Dario Fo, amestec exploziv de muzică și replici scânteietoare, de râs și uimire, din care încolțește amărăciunea stropită însă cu un haz izbăvitor.

Regizorul spectacolului, Gelu Colceag, autor totodată și al textelor cânteecelor, a reușit să scoată la scenă deschisă un spectacol încheiat și coerent în desfășurarea spațio-temporală, dar care, la nivelul viziunii globale, al punerii într-un context mai larg de mentalități și evaluări,

se menține la nivelul speculațiilor, potrivirilor și coincidențelor de situație. Autohtonizarea, aducerea acasă a textului în scopul satisfacerii orizontului de așteptări al publicului, face să nu ne mai aflăm în fața unei puneri în scenă ci a unei versiuni scenice, din care nu mai știm cât este Dario Fo și cât folclor de Lipskani. Autorii spectacolului doresc ca el să placă și place, pentru că oferă eliberarea comodă de unele angoase fără identitate precisă dar mereu prezente.

În ceea ce privește interpretarea actorilor, cunoscând noi înșine calitățile exemplare ale colectivului de la Bulandra, e greu să afirmi că se joacă slab sau foarte bine, inteligența și rafinamentul lor artistic reușind foarte bine să acopere incompatibilitatea cu textul sau cu personajul, irelevanța unor soluții scenice. Toate stângăciile se pierd în atmosfera euforică, bufă a spectacolului.

Mariana Mihut, în rolul Enea, personaj central al piesei, rămâne mereu la suprafața replicilor sale, pe care le lipsește de acel joc necesar al nuanțelor, în stare să creeze și o perspectivă de profunzime asupra eroinei. Mimica, gestică sa schițează, fără a caracteriza. Posibil ca acomodarea cu personajul să nu se fi produs și nici să nu se producă. Din distribuția feminină Mirela Gorea pare a fi singura mai apropiată de caracterele interpretate. De fapt, întreaga distribuție - masculină și feminină - stă sub semnul unei uniformități a interpretării, care poate crea și senzația unei coagulări a echipei, dar, tot la fel, există și riscul ca ea să cadă într-o rutină, dincolo de care nu mai răzbate decât spontaneitatea strălucitoare a jocului de cuvinte și imprevizibilul situațiilor create.

Toate acestea vor fi verificate de rezistența în repertoriul teatrului, a spectacolului, care are o calitate incontestabilă: aceea de a veni la un moment potrivit pe un teren pregătit.

Elena GUGU

KGB

crede ÎN RENĂȘTEREA UNIUNII SOVIETICE

**Interviu acordat
corespondentului
de la Moscova
al ziarului
"Népszabadság"
de către
Vladimir Krucikov,
publicat la
9 aprilie 1993**

Vladimir Kriucikov (68 de ani), până la data de 22 august 1991, a fost președintele KGB. A participat la puciul din august 1991. În același timp a fost și membru al Biroului Politic al CC al PCUS. Mai devreme s-a aflat în fruntea direcției generale I (informații externe) din cadrul KGB, iar înainte acesta a condus secretariatul președinției KGB. La începutul carierei sale, a lucrat în calitate de diplomat în Ungaria, la sfârșitul anilor 1950. De puțin timp a fost eliberat din arestul preventiv, împreună cu tovarășii săi.

Întrebare: Nu demult, dv ați participat la congresul al XXIX-lea al PCUS. Partidul poartă în nume și denumirea de Uniunea Sovietică și au existat mai multe semnale oficiale: activitatea PCUS este considerată anticonstituțională. Care este părerea dv, cum vedeți viitorul partidului?

Răspuns: Într-adevăr am fost invitat la congresul al XXIX-lea al PCUS; am primit cu plăcere invitația. Eu am fost și voi rămâne comunist din convingere. Părerea mea este că PCUS a fost un component foarte important al Uniunii Sovietice, dacă se poate spune, de fapt reprezenta scheletul de susținere al întregii uniuni. Convingerea mea profundă este că, atunci când, uniunea va fi refăcută sau va căștiga, partidul comunistilor își va găsi locul pe care-l merită în această uniune.

I.: Să ne întoarcem puțin în trecut, având în vedere că Uniunea Sovietică aparține deja trecutului. KGB a sesizat, și cât de exact, procesul care avea loc atunci în țară, forțele care tensionau conflictele naționale?

R.: Încă din 1987 noi am observat că acest proces scapă de sub control și că nu se îndreaptă în direcția prevăzută la

începutul perestroicai de către Gorbaciov și de conducerea sovietică. Atunci am atras atenția asupra consecințelor posibile, am prevăzut faptele ce au urmat. Problema principală a constat în aceea că nu a existat un program profund, bine gândit pentru realizarea transformărilor, restructurărilor.

Am mers înainte orbește, am luat decizii potrivit situațiilor existente, dictate de necesitate sau de forțele politice care erau mai puternice, mai gălăgioase, cu mai multe pretenții. În 1989 a devenit evident faptul că țara nu se îndreaptă către direcția în care doream și că urmează necazuri și dificultăți. În 1990 acest lucru a devenit total evident, dar, din păcate, situația actuală este vina și responsabilitatea uriașă a lui Gorbaciov, pentru că nu a întreprins nimic să schimbe cursul evenimentelor. La începutul anului 1991 era deja nevoie să vorbim deschis despre

eventualitatea destrămării Uniunii Sovietice, despre prăbușirea ei, despre destrămarea relațiilor comercial-economice, despre lipsa de stabilitate politică, despre conflictele sângeroase când în Caucaz, când în Asia Centrală, sau în alte părți. Au intrat în acțiune forțele destructive, de destrămare, numai un orb nu ar vedea ce se petrece. În pofida tuturor acestor fapte, Gorbaciov continua să se prefacă de parcă nu vedea nimic.

Aș dori să vă amintesc că în iunie 1991 am spus toate acestea într-o ședință închisă a parlamentului.

I.: Este vorba despre așa-numita "înregistrare Nievzorov" care a ajuns publică?

R.: Da, discursul meu a fost înregistrat și a fost adus la cunoștința opiniei publice prin Televiziunea de la Leningrad. Mie mi-a părut rău că atunci s-a organizat o ședință închisă, cu toate că inițial și eu am fost de acord să nu se dea publicității lucrările respective. Acest lucru a reprezentat o mare eroare, la vremea respectivă trebuia vorbit deja foarte deschis.

Spre regretul meu cel mai profund, tot ce am afirmat acolo s-a întâmplat, ba chiar a fost și "depășit". Din cele spuse atunci doar un singur lucru nu s-a adevărit, și anume că țările occidentale se gândesc la o influențare pe cale militară a Uniunii Sovietice. Intervenția militară este realizabilă sub auspiciile ONU sau NATO. Până în prezent așa ceva nu a avut loc, dar este greu de spus ce întorsătură vor putea lua evenimentele.

Nu mai trebuie să venim cu dovezi că a fost posibilă destrămarea Uniunii Sovietice, că țara este la pământ, că nu putem conta pe ajutorul economic al Occidentului. Dar de ce ar fi obligat Occidentul să ne ajute? Occidentul își urmărește propriile țeluri, propriile interese. Din acest motiv noi trebuie să ne sprijinim pe propriile forțe. Dar adevărul este că Occidentul nici nu ne poate da un ajutor substanțial. Uniunea Sovietică era o țară cu 300 milioane de locuitori, Rusia are 150 de milioane. Cine poate oferi ajutor eficient la asemenea proporții?

Conflictele naționale? Totul este foarte clar. Războaie civile în unele regiuni? Au loc. Chiar și previziunea că va scădea numărul populației a fost exactă, prin faptul că scade numărul nașterilor.

I.: La vremea respectivă, cel mai mare ecou au avut - care a provocat scandal - cele afirmate despre "agenții de influențare", despre persoane speciale pregătite, sprijinite și ajutate să ocupe posturi în conducere potrivite pentru influențarea destinului țării.

R.: Cele mai importante au fost procesele interne, factorii interni. De noi a depins totul cel mai mult. Într-o țară atât de mare ca a noastră este logică dominația factorilor interni. Dar nici măcar o țară atât de mare nu poate fi total independentă față de factorii externi, aceștia au o oarecare influență. Deci a fost mare nevoie să fim atenți la forțele externe.

Din acest motiv am citat atunci o notă a lui Andropov făcută încă în 1977 despre planurile serviciilor secrete occidentale privind Uniunea Sovietică. În această notă a amintit despre "agenții de influențare". Despre acele persoane prin intermediul cărora cercurile conducătoare din țările occidentale pot influența evoluția politicii interne și externe a Uniunii Sovietice. Este vorba de o metodă veche, o instituție străveche care, în forma sa de manifestare deschisă, în Occident se numește lobby. Desigur, Statele Unite ale Americii au ales și ele în Uniunea Sovietică oameni care au putut influența anumite procese politice și s-au folosit cât mai mult cu putință de ei. Acum nu aș dori să numesc în mod concret aceste persoane, dar acest lucru este făcut în locul meu de presa rusă. Numele lor este adeseori prezent, doar trebuie să fim atenți la ce se scrie.

I.: După părerea dv, acești "agenți de influențare" nenominalizați sunt vinovați de prăbușirea Uniunii Sovietice?

R.: Sunt convins că respectivii oameni au făcut tot ce au putut în acest sens. Reprezintă o altă problemă în ce măsură sunt și răspunzători pentru destrămarea Uniunii Sovietice. Convingerea mea este că și-au jucat rolul în desființarea Uniunii Sovietice. Și nu cred că acest rol ar fi fost de mică importanță.

I.: Prin ce ați explicat fenomenele, procesele sesizate? Slăbiciunea țării, a regimului? Sau slăbiciunea conducerii a avut o mai mare importanță?

R.: În primul rând despre regim. Nu a fost un sistem perfect și nici ideal. Ar fi presupus o permanentă îmbunătățire, dezvoltare. Orice stat trece prin dificultăți, prin perioade grele. Se dezvoltă, apoi, procesele se poticnesc, iar acest fenomen este dăunător, greu de tratat. Au existat multe deficiențe în conducere. S-a

înregistrat o ruptură între conducere și partid, între partid și popor. Convingerea mea este că tot ce s-a întâmplat cu Uniunea Sovietică nu a fost o legitate obiectivă. Au existat momente inevitabile, dar pe primul loc aș așeza factorii subiectivi. Rolul unor personalități ale căror concepții au avut efect de destrămare, ale căror fapte au provocat consecințele grave. Mai sunt convins că Uniunea Sovietică va renaște sau se va reorganiza. Prin destrămarea ei toată lumea a avut de pierdut. Și Rusia și ceilalți. Ca urmare, Uniunea Sovietică va renaște. Desigur, noua alianță nu va fi la fel cu cea veche. Dar pot să afirm că acest proces va fi favorabil și pentru alte țări. Mai ales dacă noua Uniune Sovietică va fi un factor stabilizator al lumii. Acum lumea are doar un singur pol, iar dacă va avea doi sau trei poli, situația va deveni mai calmă.

I.: În ce măsură au putut influența soarta Uniunii Sovietice procesele de schimbare din Europa răsăriteană? Cum v-ați informat despre aceste evenimente, de pildă, în cazul Ungariei?

R.: În Ungaria nu am avut o rețea de agenți. Procesele ce aveau loc în Ungaria erau vizibile. La sfârșitul anilor '80 am observat că sistemul se deformează, că iau ființă partide ale căror păreri nu coincid cu cea a conducerii ungare, dar nici chiar în interiorul conducerii Ungariei nu a existat un consens total în aprecierea situației. Am înțeles că în Ungaria au început niște schimbări. Am mai sesizat că aceste schimbări au loc mai în, mai moale decât în alte țări din zonă. Ungaria nu a avut nici măcar o revoluție de catifea, ci o dezvoltare evolutivă.

Procesele care au avut loc în țările est-europene, numite socialiste, apoi și la noi, au avut trăsături, caracteristici comune. Aceasta a constat în aceea că oamenii care voiau schimbările, care le-au proiectat, le-au provocat, le-au condus nu au făcut o apreciere generală despre felul în care se va termina totul, ce consecințe va avea acest proces.

Deci nu s-a întâmplat altceva decât că procesele începute ca urmare a maturizării obiective a cerinței de schimbare, datorită unor greșeli subiective, au scăpat de sub control și au luat întorsături neașteptate sau chiar nedorite. Masele vor înțelege până la urmă acest lucru, își vor da seama ce s-a întâmplat în realitate. Dar ce anume se va întâmpla în Ungaria este problema internă a ungarilor, ei trebuie să aleagă.

I.: În 1965, dv ați lucrat în calitate de atașat de presă la Ambasada sovietică de la Budapesta. Cu peste trei decenii

mai târziu deodată au fost făcute publice așa-numitele dosare speciale privind-l pe Imre Nagy. Așa cum a reieșit nu demult, în 1989 dv ați propus ca aceste file să fie predate conducerii ungare. De ce tocmai atunci au ieșit la iveală acele hârtii și care a fost țelul acțiunii dv?

R.: Până în 1988, practic nimeni din Uniunea Sovietică nu a știut de asemenea materiale despre Imre Nagy. Că există raporturile date de el despre o serie de internaționaliști maghiari și nemaghiari, români, bulgari etc.

I.: Cum este posibil că nu ați știut nimic despre aceste materiale?

R.: În Uniunea Sovietică, doar după 1956 s-a trecut la deschiderea arhivelor staliniste. În anii '60, această activitate a căpătat un avânt. Au existat multe și diverse arhive. Când a venit la rândul ei arhiva serviciului de informații, cu totul întâmplător s-a găsit un pachet, care cuprindea hârtiile lui Imre Nagy. Timp de 14 ani am fost șeful serviciului de informații dar nu am știut nimic despre aceste materiale. Doar în octombrie 1988 am primit un raport cu date care erau noi pentru mine ca șef al KGB. Specialiștii noștri le-au analizat și au constatat că sunt originale și autentice. Am încercat să găsim oameni care au fost martori ai epocii respective, dar nu am găsit. După descoperirea materialelor ne-am gândit destul de mult dacă să le predăm sau nu Ungariei. Am decis să le predăm conducerii ungare pentru că adevărul oricum ar fi ieșit la iveală, iar ea trebuia să știe de ele, indiferent pe ce poziție se situează. Nu este adevărat, cum susțin unii, că am avut un gând ascuns în sensul să tulburăm procesele care au început atunci în Ungaria, să deteriorăm, să denaturăm părerea care exista despre Imre Nagy. După părerea mea, oamenii trebuie să cunoască adevărul oricât este el de amar, pentru că doar cunoscând adevărul pot trage concluzii corecte.

Deci documentele au fost verificate și sunt autentice. Dacă partea ungară este preocupată de detalii, poate să se adreseze unor organe corespunzătoare din Rusia și specialiști unguri și ruși să lucreze împreună, să analizeze restul documentelor analoge aflate în Rusia și să se convingă că este vorba de documente autentice.

Traducere de
Veronica ENESCU

RĂDĂCINILE RĂULUI IUGOSLAV

**În 1916,
Franța a permis
sârbilor
supraviețuirea**

La început, dejucând toate previziunile, sârbii au ținut pe loc armata austriacă. Dar, începând cu a doua jumătate a anului 1915, au fost atacați din trei părți: nemții și bulgarii s-au alăturat austriecilor. Armata sârbă a fost obligată să se retragă spre Marea Adriatică, străbătând o regiune muntoasă și luând cu ea un număr considerabil de civili. Această retragere rămâne ca una dintre cele mai însemnate fapte de arme. Ajunsă la mal, ar fi fost zdrobită de urmăritorii

Masacrele ustașilor între 1941 și 1945. Aliat cu nemții și italienii "statul croat independent", proclamat ca urmare a retragerii armatei iugoslave, a dus o politică de eliminare sistematică a populației sârbești din Croația, a evreilor și țigănilor. Peste 600 000 de oameni au fost masacrați de ustași

săi dacă Franța nu ar fi pregătit o mare operațiune navală pentru a o salva de distrugere. Soldații sârbi au fost luați în Corfu și mulți civili s-au instalat în Franța în așteptarea sfârșitului războiului. Francezii au pus la punct o debarcare franco-sârbească la Salonic și urmarea a fost că o armată mixtă, comandată de generalul Franchet d'Esperey, a re-luat pozițiile în Balcani sfârșind prin a amenința Viena. La 11 noiembrie 1918, sârbii, care fuseseră pe punctul de a pierde, erau în tabăra învingătorilor.

În acest timp, croații căutau și ei independența, dar pe calea negocierilor. Au

smuls imperiului o oarecare autonomie, dar în timpul războiului din 1914-1918 au fost înrolați forțat alături de imperiile centrale ca, de altfel, o bună parte dintre sârbii care erau cetățeni austro-ungari. Mulți au dezertat și s-au alăturat armatei sârbe și aliaților.

Serbia câștigătoare a avut posibilitatea de a alege una dintre cele două formule: "Marea Serbie" independentă sau un regat multiethnic grupând slavii din sud. Au ales cea de-a doua soluție fără să-i perceapă implicațiile. Ei trebuiau să lase fiecărei etnii o autonomie largă. Dar sârbii din Serbia erau obișnuiți cu un stat unificat puternic și considerau că

au jucat rolul principal în emanciparea slavilor și, deci, în mod firesc, gândeau că vor domina ansamblul.

Această voință centralizatoare și această aducere aminte constantă a sacrificiilor consimțite indispușeau evident celelalte popoare care aspirau la autonomie, mai ales croații, ce formau grupul cel mai numeros după sârbi. Și, în această situație, croații au ales calea negocierilor și Partidul Tărănesc, partid croat dominant, a obținut, după multe peripecii, un compromis în 1989. Așa a fost creată "banovina" croată, sensibil mai mare decât actuala republică a Croației, cu mult mai multă autonomie decât în vremea lui Tito, dar cu un mare dezavantaj: acela al unui acord sârbocroat care subînțelegea partajarea Bosniei-Herțegovina.

**Regimul fascist
croat al ustașilor
a inventat politica
"purificării etnice",
reluată astăzi
de Miloșevici**

În 1927, Stepan Radici, șeful Partidului Tărănesc croat - de fapt, un federalist iugoslav - a fost asasinat în plin parlament, la Belgrad. Croații au fost indignați, ceea ce a dus la întărirea pozițiilor celor mai radicali membri ai Partidului de Dreapta, conduși de Ante Pavelici, un admirator al lui Mussolini, care a ales, începând cu 1918, calea violenței. El a început prin a forma miliții înarmate, antrenate în Italia și în Ungaria lui Horthy, și regrupate într-o organizație paramilitară, numită "Ustași" (Răzvrățiții), caracterizată printr-un naționalism extrem și simpatizantă a fascismului italian. Combinația dintre slavi nu prea mergea, dar, aparent, erau uniți. Din cauza războiului, însă, uni-

tatea s-a sfârșit brutal. Al doilea război mondial, cu întregul cortegiu de orori, a asmuțit slavii unui împotriva celorlalți. Până în acel moment relațiile erau dificile, dar în ansamblu pașnice. Confrunțați cu puterea germană după înfrângerea Franței, guvernul de la Belgrad a negociat cu Hitler. Dar la 27 mai 1941 a fost înlăturat brusc de un grup de militari susținuți de serviciile secrete britanice ca și de populația sârbească, ce judeca această politică și o considera nedemnă de tradiția sârbească. Hitler a estimat că schimbarea brutală de la Belgrad era un afront personal. (Trebuie amintit că Hitler luptase împotriva sârbilor în timpul primului război mondial, pe când era un simplu caporal austriac, și păstrase din această experiență dure-roasă doar sentimente de ură.) Fără declarație de război, aviația germană a bombardat și a distrus aproape în întregime Belgradul. La Zagreb, cu două zile înaintea sosirii nemților, ustașii au trecut frontiera italiană și cea austriacă și au pus mâna pe putere, la 10 aprilie 1941, proclamând independența Croației. Pavelici, cu ajutorul nemților, a instaurat un regim de teroare inspirat după modelul fascist. Naționalist feroce, el considera că sârbii ar trebui să aibă un statut inferior și în numele acestei idei a fost primul care a dirijat o politică de "purificare etnică" în Croația.

Numeroase măceluri au avut ca victime sârbii din Croația și evreii. Mai mult de 600 000 de oameni au fost omorâți, bărbați, femei și copii, peste care a trecut tăvălugul unei politici de exterminare sistematică, comparabilă ca monstruozitate cu abuzurile incredibile ale naziștilor.

Ustașii erau minoritari în Croația. Fostul Partid

Louis Franchet d'Esperey, general francez în timpul primului război mondial. Comandant-șef al armatelor aliate în Orient în 1918, când sârbii au luptat alături de francezi și englezi, i-a învins pe bulgari și apoi a ajuns la Belgrad, înainte de a se îndrepta spre Viena

Ante Pavelici (dreapta), conducătorul ustașilor și "duce de Croația" împreună cu Mussolini. Liderul ustașilor a pornit acțiunea teroristă după 1918. A organizat asasinarea regelui Alexandru al Iugoslaviei la Marsilia, în 1934. Șef al statului croat independent, admirator al lui Hitler și Mussolini, s-a condus după doctrinele fasciste și rasiste

Țărănesc i-a dezaprobat, liderul său refuzând colaborarea cu nemții, dar Ante Pavelici a condus prin forță. Aceasta a și fost tragedia croaților: au obținut independența datorită unei catastrofe iar conducerea lor s-a dezonorat prin maniera de acțiune. Mai mult, această Croație "independentă" a fost văduvită de Dalmația, dată italienilor și în care ustașii nu se bucurau de nici un pic de simpatie.

Serbia, în acest timp, a fost ocupată și condusă de un guvern marionetă controlat de nemți. Ea a avut o soartă cumplită, cu atât mai mult cu cât în întreaga Serbie, în Slovenia, Dalmația și în anumite regiuni

ale Croației, populate de sârbi a început imediat rezistența care a fost un fenomen de mare întindere. Iugoslavi sunt cei care au rezistat mai înflăcărat și masiv dominației naziste.

Pragmatic, Churchill a ales să sprijine rezistența comunistă a lui Tito

Au fost două mișcări de rezistență în ceea ce-i privește pe sârbi (și în mai mică măsură pe sloveni), una dirijată de un colonel sârb, Mihailovici, susținută la început de englezi, și cealaltă condusă de comunistul Iosip Broz, de origine croată, care-și mai

spunea și Tito. Mihailovici nu și-a stăpânit bine trupele, în rândul cărora o parte, cetnicii, a comis atrocități împotriva Musulmanilor, ca răspuns la masacrele perpetuate de ustașii lui Pavelici. (După propaganda oficială a ustașilor, Musulmanii, neștiutori privitor la originea lor croată, reprezentau "floarea națiunii croate"). Aceasta a fost o mișcare în principal sârbească, caracterizată printr-un naționalism îngust, care, în plus, alegea adeseori o tactică de tergiversare în lupta împotriva ocupantului.

Rezistența comunistă, deși puternic ideologizată, era multiethnică, iugoslavă, și prefera acțiunea imediată îndreptată contra trupelor germane, în ciuda faptului că provoca represalii de asemenea proporții încât englezii au sfârșit prin a se întreba dacă e bine să acorde sprijin lui Mihailovici. Churchill a trimis un emisar la fața locului, pe generalul Fitzroy Mac Lean, care a constatat eficacitatea lui Tito și slăbiciunile rețelei Mihailovici. Englezii sunt pragmatici, așa că urmarea a fost un dialog ce a rămas celebru: Churchill i-a spus lui Fitzroy Mac Lean că-și propune să-l susțină mai departe pe Tito. Generalul a obiectat: "Dar

Tito și statul său major în timpul războiului. Josip Broz, zis Tito, șeful partizanilor comuniști (în centru), a fost secretarul general al partidului comunist iugoslav din anul 1937. A obținut recunoașterea aliaților în 1944, ca singur reprezentant admis al rezistenței iugoslave, a luat puterea în 1945 și a păstrat-o timp de 40 de ani

e comunist, domnule prim-ministru". La care Churchill a replicat: "Dragul meu, nu te neliști. După război nici unul dintre noi nu va trăi în Iugoslavia".

Tito a reglementat problema coabitării popoarelor iugoslave impunând compromisul prin forță. Puterea a fost, teoretic, federală. Dar partidul comunist, ținut bine în mână de Tito, a guvernat, de fapt, toate republicile. Considerabil, Serbia a rămas anticomunistă, dar sârbii din diaspora au obținut un statut privilegiat în sânul regimului. Aceasta a fost concesiunea prin care a fost atenuată ura născută din genocidul înfăptuit de ustași. Compromisul a durat 40 de ani, cu retușări succesive. Dar cea mai mare parte a iugoslavilor a respins progresiv un re-

gim autoritar - deși mai puțin represiv decât în majoritatea celorlalte țări din Est -, dar ineficace pe plan economic. Împletită cu aspirația națională, revendicarea democratică a fost din ce în ce mai puternică. Și după căderea Zidului Berlinului, chemarea democrației s-a dovedit irezistibilă.

Miloșevici și-a salvat puterea abandonând comunismul în favoarea unei politici național-socialiste

Miloșevici este un înalt funcționar comunist care a înțeles rapid că partidul este terminat ca organizație bazată

pe ideologia moștenită de la Tito. Din 1985, el a fost de partea sârbilor din Kosovo, în urma conflictelor dintre această minoritate și majoritatea de origine albaneză. Poziția pe care s-a plasat i-a adus rapid popularitatea. Populismul și naționalismul lozincii "Serbia mare" păreau atunci un colac de salvare pentru comunismul în descompunere. Miloșevici a jucat tare pe această carte și s-a menținut la putere grație reconverții. Sigur de popularitatea sa, a profitat apoi de greșelile comise de guvernarea croată a lui Tudjman. Croații voiau să se debaraseze de comunism și, în același timp, să-și cucerească independența. Dar în felul acesta nelișteau minoritatea sârbă din Croația. Miloșevici s-a proclamat "apărătorul" minorității și a intrat în războiul de agresiune. A dus o politică de "purificare etnică", la originea căreia a stat ideea anormală a câtorva intelectuali iresponsabili, membri ai așa zisei Academii de Știință, influențată considerabil de regimul comunist. Singurul precedent în acest sens în istoria popoarelor Iugoslaviei a fost politica lui Ante Pavelić, dusă între 1941-1945 în Croația. Sub pretextul combaterii "ustașilor croați", Miloșevici a aplicat preventiv aceeași politică, în timp ce Croația n-a folosit decât mijloace politice pentru a-și proclama independența. Alegând această cale el a rupt

cu tradiția sârbească, corespunzând modernismului european și acceptării politicii drepturilor omului. Este unul din motivele pentru care istoricul Ivan Djurici a calificat - printre primii - politica lui Miloșevici ca fiind populistă și național-socialistă și nicidecum comunistă.

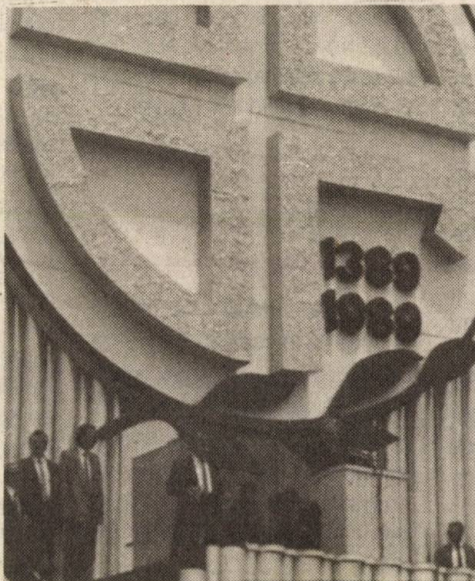
Strategia Belgradului în războiul civil de acum n-a avut nimic comun cu tradiția istorică sârbă și nici cu cea a lui Tito. Ea urmează pe față linia inaugurată de ustașii din Croația și aceasta, la rândul ei, ruptă total de istoria Croației. Comportamentul naționalist al regimului de la Zagreb nu constituie o scuză.

Părerea lui Ivan Djurici este că o schimbare a puterii de la Belgrad ar crea cu siguranță posibilitatea unei reglementări pașnice a conflictului. Dacă Miloșevici și prietenii săi ar fi înălțurați, croații ar putea ajunge la un acord cu Serbia, iar Bosnia și-ar regăsi viața politică normală, conformă tradițiilor sale caracterizate de întrepătrunderile etnice. Iugoslavia ca stat este dispărută, dar spațiul iugoslav există, fapt demonstrat de-a lungul istoriei. Regimul de la Belgrad este obstacolul care împiedică slavii din sud să regăsească drumul dialogului pașnic. (Sfârșit)

Traducere și adaptare,

Ana Maria TATOVICI

Slobodan Miloșevici în 1989, la cea de-a 600 aniversare a bătăliei de la Kosovo. Comunist reconverțit la naționalism, Miloșevici a dus, începând cu 1986, o campanie populară de sprijin al sârbilor din Kosovo, aflați în conflict cu majoritatea albaneză. A suprimat autonomia regiunii Kosovo și a declanșat războiul împotriva Croației și apoi a Bosniei

Clubul Wawel

Ileana Petcu, Cernavodă. Printre viitoarele întemeietoare ale "Clubului Wawel" (care se vrea un club al celor mai pregnante personalități feminine din Europa), figurează Margaret Thatcher, fostul prim-ministru al Marii Britanii, Rita Suessmuth, președinte al Bundestagului, Catherine Lalumière, secretar general al Consiliului Europei, și Grethe Rostboll, ministrul danez al culturii. Primul ministru al Poloniei, Hanna Suchocka, a invitat la Cracovia, pentru 26 și 27 iunie, 26 de "prime doamne" care urmează să fondeze acest club. Numele "Wawel" provine de la denumirea castelului unde va funcționa sediul organizației.

"Noi, femeile, avem vocația specifică de a favoriza legăturile dintre oameni, de a se opune violenței și de a promova respectul pentru tradiții, toleranța, diversitatea culturală și dialogul" - a arătat dna Hanna Suchocka în scrisoarea de invitație adresată viitoarelor fondatoare ale "Clubului Wawel"

ONUSOM II

Emilian Negru, Timișoara. Noua misiune a Națiunilor Unite în Somalia se numește ONUSOM II și a debutat la începutul lunii mai a.c., prin preluarea oficială a ștafetei de la operațiunea "Redarea Speranței". ONUSOM II va costa aproximativ 1,55 miliarde dolari și va angaja un efectiv de 28 000 de militari și 2 800 de civili. La conducerea acestei acțiuni se află generalul turc Cevik Bir, în vârstă de 54 de ani.

"Redarea Speranței" s-a încheiat mult mai discret față de cum începuse, în urmă cu cinci luni, în ultima etapă a mandatului prezidențial al lui George Bush. Vă reamintim că la desfășurarea operațiunii au participat 23 de țări, 7 agenții ale ONU și 41 de organizații neguvernamentale. Contingentul internațional a atins în perioada de vârf 31.301 militari (din care 28 000

americani). Din 8 decembrie 1992 și până în prezent, în Somalia au fost construite drumuri a căror lungime însumează 2 000 kilometri, au fost reconstruite spitale, școli și orfelinate, au fost furnizate populației 154 000 tone de alimente și medicamente și s-a acordat mai multor mii de somalezii îngrijire medicală de către personal specializat. În timpul derulării operațiunii "Redarea Speranței" și-au pierdut viața opt americani și nouă militari aparținând trupelor internaționale.

Amiralul Jonathan Howe, reprezentantul secretarului general al ONU în Somalia, a declarat că ONUSOM II va avea mai ales menirea de a ajuta pe somalezii în refacerea structurilor politice și judiciare (din 1991, Somalia nu are guvern, iar în economia țării domnește haosul). În baza acordului semnat de repre-

Dialog americano-somalez la Mogadiscio

zentanții celor 15 facțiuni rivale aflate în conflict pe teritoriul somalez, până în 1995 când se vor organiza alegeri, pute-

rea executivă și legislativă va fi deținută de un Consiliu național de tranziție, alcătuit din 74 de membri.

15 ani de la asasinarea lui Aldo Moro

Constantin Avrănescu, Alexandria. Cadavrul lui Aldo Moro a fost găsit într-o parcare din centrul Romei, la 9 mai 1978.

La 16 martie 1978, marele om politic italian fusese răpit de un comando al "Brigăzilor roșii", iar cei cinci membri ai gărzii sale personale au fost uciși. Ulterior, "Brigăzile roșii" au transmis comunicate din care reieșea că Moro a fost judecat în fața unui "tribunal popular", iar la 5 mai s-a anunțat executarea condamnării lui la moarte.

Aldo Moro s-a născut la 23 septembrie 1916 în provincia Lecce din sudul Italiei. A studiat dreptul la Universitatea din Bari. Între 1939 și 1942 a fost președintele Societății Catolice Universitare din Italia și al Uniunii Democraților Catolici. În iunie 1946, a fost ales în Adunarea Constituantă a circumscripției din Bari (fiind candidat al creștin-democraților), iar în 1948, în Camera. Între 1953 și 1955 a deținut funcția de președinte al acesteia. În mai 1948, devine subsecretar în Ministerul de Externe al guvernului Gasperi, iar în 1957 - ministrul învățământului.

La alegerile din 28 aprilie 1963, Partidul Democrat-

Creștin suferă o înfrângere. În decembrie același an, Moro alcătuiește o coaliție cu socialiștii lui Nenni, social-democrații și republicanii. În 1969 este din nou numit ministru de externe în cabinetul lui Rumor și devine una din figurile-cheie ale guvernului. În 1974, coaliția de centru-stânga s-a dizolvat.

La 14 octombrie 1976, Aldo Moro a fost ales președinte al Partidului Democrat-Creștin, funcție în care s-a dovedit foarte priceput la aplanarea contradicțiilor din sânul propriului partid, precum și a acelora rezultate din raporturile cu celelalte formațiuni politice.

Marele om politic italian Aldo Moro, de la a cărei moarte s-au împlinit, de curând, 15 ani

Misiune spațială îndeplinită a navei Columbia

Gabriel Manea, București. În primul rând, te felicităm cu ocazia împlinirii vârstei de 13 ani. Regretăm că nu-ți putem da, așa cum ai dori, "toate informațiile despre nave spațiale, OZN-uri și alte fenomene stranii". Îți recomandăm publicațiile de specialitate, precum și ultimele apariții editoriale care tratează această temă. Deocamdată, îți punem la dispoziție informații despre rezultatele misiunii spațiale a navei Columbia, navetă care a efectuat 10 zile de zbor. În acest timp, cei șapte astronauți (cinci americani și doi germani) au realizat 90 de experiențe științifice, cu ajutorul unui laborator de tip "Spacelab" (care a costat un miliard de dolari) și al altor

aparate și instrumente sofisticate, aflate la bord. Experiențele au inclus o gamă largă de probleme din diverse ramuri ale științei, tehnicii și tehnologiilor avansate, inclusiv producerea, în condiții de microgravitație, a unor aliaje imposibil de realizat pe Pământ. S-a pus la punct o metodă de dublare a greutatei unui cristal de arsenură de galiu, fenomen prin care specialiștii speră să amelioreze preformanțele semiconducătorilor folosiți pentru laseri și circuitele integrate ale ordinaroarelor. Responsabilii NASA, precum și specialiștii germani s-au declarat foarte satisfăcuți de rezultatele misiunii spațiale a navei Columbia.

Cambodgia

Marius Boldea, Baile Herculane. Vă mulțumim pentru aprecieri și pentru consecvența cu care ne citiți. Vă informăm că am dat curs dorinței dv de a vă trimite un exemplar din "Ghidul călătorului român în străinătate". Ne solicită o serie de date istorice, geografice și politice despre unele țări. Spațiul rezervat acestei rubrici nu ne permite să tratăm în totalitate cele 39 de state pe care le-ați enumerat în scrisoare, mai ales că despre unele din ele s-a scris destul de des în paginile revistei. Ne vom opri, pe parcursul mai multor numere, doar asupra unora din țările menționate de dv. Pentru o informare mai completă, vă recomandăm "The World Almanac", ediția 1992. Vă pre-

zentăm, pentru început, câteva date despre **Cambodgia**.

Populația: 6,6 milioane, în 1990, din care 10 la sută populație urbană

Localizare: Peninsula Indochina, în bazinul râului Mekong

Vecini: Thailanda, Laos și Vietnam

Capitala: Phnom Penh (40 000 locuitori în 1990)

Limbi vorbite: khmera și franceza

Etnii: khmeri - 90 la sută, chinezi - 5 la sută, vietnamezi - 4 la sută

Religia: 95 la sută budiști

Moneda națională: riel

Relief: coline și munți în partea de sud-est. 75 la sută din teritoriu este împădurit

Singura personalitate recunoscută de toate facțiunile rivale este prințul Norodom

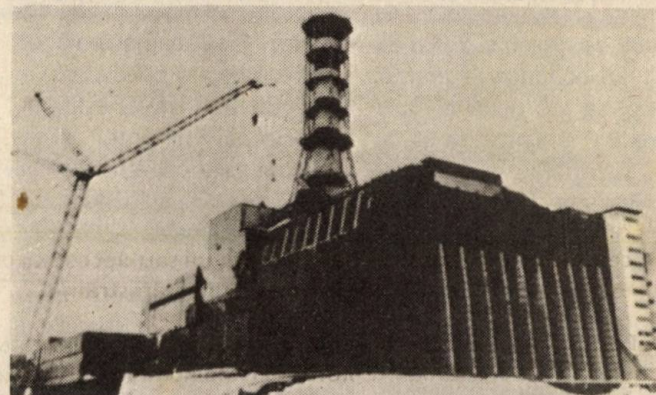
Sianuk (rege între 1941 și 1955 și, în mai multe rânduri, șef al statului), care este președintele Consiliului Național Suprem, organism de reconciliere națională. La sfârșitul lunii mai a.c., vor avea loc alegeri generale, supervizate de ONU. Actualmente țara se află sub supraveghere internațională (UNTAC - Auto-

ritatea Provizorie a Națiunilor Unite pentru Cambodgia). Misiunea căștilor albastre desfășurate în zonă este de dezarmare și dezangajare a formațiunilor rivale (în special trupele guvernamentale și puternica gherilă a khmerilor roșii, care controlează o mare parte din teritoriul țării).

Expoziție inedită

Nicolae Păduroiu, Alba Iulia. Pentru a arăta oamenilor adevărul despre cele petrecute la Moscova s-a deschis la sfârșitul lunii aprilie o expoziție cu tema "Cernobîl: documentele grăiesc, amintesc, avertizează". Cu această ocazie au fost prezentate publicului, pentru prima dată, o serie de materiale secrete legate de centrala atomică de la Cernobîl, printre care și o scrisoare, datată 21 februarie 1979, din care rezultă că autoritățile sovietice au fost avertizate de pericolul pe care-l reprezintă centrala. Scrisoarea este adresată Comitetului Central al PCUS de către Iurii Andropov, pe atunci președinte al KGB. Acesta semna câteva din abaterile comise în respectarea proiectelor și tehnologiilor de construcție care,

spunea el, "ar putea antrena producerea de catastrofe și accidente nefericite". Cu toate acestea, la un an de la primirea scrisorii, constructorii centralei au fost decorați din ordinul lui Arkadi Volski (șeful industriei mecanice din CC al PCUS), iar în 1984, secretariatul CC i-a recompensat pe cei care au realizat blocul IV, ce avea să explodeze doi ani mai târziu. În documentele date acum publicității, se arată că, la trei zile de la explozie, CC al PCUS a adresat o circulară tuturor fostelor țări socialiste, în care se afirmă că "potrivit datelor organizațiilor sovietice competente, nivelul de radiații depășește cu puțin normele admise și nu este necesară adoptarea unor măsuri speciale de protecție a populației

Potrivit evaluărilor recente ale forurilor științifice, catastrofa de la Cernobîl a provocat moartea a 7000-10000 de persoane. Populația din Belarus care, din lipsa mijloacelor, nu a fost evacuată la timp din regiunile foarte iradiate, începe acum să simtă primele efecte pe termen lung

Rubrică realizată de Maria VASCHI

IMPORTANT

Urmare a numeroaselor cereri sosite la redacție, în special ale abonaților, prin care ne faceți cunoscut că nu ați primit toate numerele revistei, venim în sprijinul dumneavoastră cu următoarea precizare: Deficiențele întâmpinate în difuzarea revistei se datorează faptului că o perioadă de timp revista nu a apărut. Pentru îndreptarea acestei situații nedorite, rugăm, să ne scrieți pe

adresa S.C. Ianus Inf S.R.L., str. Anghel Saligny nr. 2, sector 5 București, și veți primi gratuit, în limita disponibilităților, numerele care vă lipsesc din colecție. De asemenea, pentru abonații care, datorită neaparităii revistei în perioada ianuarie-februarie 1993, nu și-au reînnoit abonamentele, vom trimite, gratuit, numerele 1-10 / 1993, dacă ne vor transmite xerocopia talonului de abonament pe următoarele trei luni.

— Redacția —

La dispoziția tuturor celor interesați

De la cea mai autorizată sursă

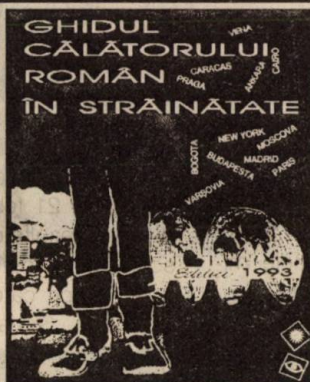
- Direcția Consulară a Ministerului Afacerilor Externe -

Editura "LUMEA"

propune călătorilor români în străinătate
o lucrare deosebit de utilă

GHIDUL CĂLĂTORULUI ROMÂN ÎN STRĂINĂTATE

- EDIȚIA 1993 -

Din cuprins:

problematica specifică tratată pe țări

recomandări cu caracter general, izvorite din situații concrete

regimul de vize cu România

reglementări privind trecerea frontierei

reglementări vamale privind persoanele fizice

cum ar fi posibilă stabilirea domiciliului cetățenilor străini în altă țară

ce este de făcut în situația îmbolnăvirii sau decesului unui călător român pe teritoriul unei țări străine

Pentru informații suplimentare, în Ghid sînt prezentate adresele și telefoanele misiunilor diplomatice ale României în străinătate și ale statelor respective în România, precum și

reglementări interne în domeniul pașapoartelor și călătoriilor în străinătate, în privința regimului vamal și regimului valutar

Prețul unui exemplar este de 490 lei. Cei interesați pot face comanda, contra cost, și direct la redacția "Lumea", printr-o scrisoare în care să indice adresa exactă. Plata se face la primire.

LUMEA

Revistă editată de
IANUS INF S.R.L.

Director: Marian Oprea
și

EDITURA LUMEA S.A.
Director: Ion Cârje

Redactor șef:
Mircea Bărbulescu

Secretar general de redacție:
Ilie Olteanu

Redactori:

Alexandru Antonescu, Mihaela Brumă, Constantin Bucșan, Vasile Crișu, Mirela Iamandi, Ileana Iordache, Ion Madoșă, Cristian Moanță, Maria Vaschi, Odette Hanganu, Elena Gugu

Secretariat de redacție:

Radu Dobre, Dan Constantinescu, Aurel Târziu, Speranța Neagu

Documentare:

Ioana Mariela Bărbulescu, Ana Maria Tatovici

Corectură:

Eliza Iliescu, Mariana Paraschiv

Secretariat tehnic:

Rodica Suzan Crișu, Tudorina Mavlea, Simina Tomoila

Administrator publicații:

Brîndușa Liliana Anghel

Redacția și administrația:

București, Anghel Saligny nr. 2,
sector 5 și

București, Piața Presei Libere
nr.1, sector 1, cod poștal 71341,
C.P. 29-33.

Telefon: 618.53.55, 618.50.81,
615.45.71

Fax: 312.48.93

Cititorii din străinătate se pot
abona prin societatea IANUS /
LUMEA, costul unui abonament
anual fiind de 115 dolari SUA sau
echivalentul în valută liber
convertibilă.

Sumele se depun în contul
47.21.0.1.6.0234.0. BCR
Sector 1 București.

Fotoreporter: Cristian Tănase

Tehnoredactare computerizată

Ianus
S.R.L.

Luiza Tomiuc, Adrian Mitu, Dan Nedea

TIPOGRAFIA
ROMÂNIA AZI S.A.

Firma SIBCO S.A. deține în exclusivitate dreptul de comercializare în România a produselor purtând marca "Jackson's Family" din domeniile: îmbrăcăminte, încălțăminte, marochinărie, ochelari de soare, ceasuri, papetărie etc.

JACKSON'S FAMILY BY SIBCO

Firmele interesate în comercializarea acestor produse sunt așteptate la sediul SIBCO din București, strada Aurel Vlaicu, nr. 147, bl. 20, sc. A, et. VI, ap. 27.
Tel. 6112088

LUMEA

Nr.17 ★ 27 MAI - 1 Iunie 1993

SUA -
conspirația
secolului

Muzeul Presei Sever Bocu
JIMBOLIA
NR. D. 555

LA PIOVRA

2

MATERIA
CENUSIE
CENUȘĂREASA ROMÂNIEI ?

Polonia. "Solidaritatea" se desolidarizează de guvern

Dezamăgirea și frustrarea provocate de tranziția economică au scos în stradă la Varșovia mii de demonstranți, membri ai sindicatului "Solidaritatea", care amenință cu organizarea unei greve generale și cu cererea unui vot parlamentar de neîncredere în guvernul de coaliție minoritar.

Amenințările "Solidarității" pun în pericol o alianță istorică cu guvernul și ridică serioase semne de întrebare privind viitorul coaliției.

Liderii sindicatului au convenit să înceapă pregătirea grevei generale în semn de protest față de refuzul guvernului de a satisface revendicările salariale a mii de profesori și lucrători în domeniul sănătății aflați în grevă. Relațiile sindicatului cu guvernul au atins punctul maxim al declinului de când Hanna Suchocka a preluat, în iulie, anul trecut, funcția de prim-ministru.

Disensiunea creată face să se nască noi semne de întrebare cu privire la rolul mișcării sindicale libere, care i-a răsturnat pe guvernanții comuniști ai Poloniei în 1989 și care de atunci au avut o relație specială cu guvernele acestea, incluzând între membrii guvernului și foști activiști ai Solidarității.

Esența disensiunii dintre guverne și "Solidaritatea" constă în faptul că rolul său a fost limitat la cel al unui sindicat după sfârșitul regimului comunist. Unii lideri au început tot mai mult să se situeze de partea muncitorilor deziluzionați de reforme care au sporit inflația și șomajul și le-au adus prea puține recompense concrete. Unii deputați ai sindicatului au votat împotriva guvernului în parlament. Guvernul a pierdut câteva voturi în parlament anul acesta și pare vulnerabil deoarece ar putea pierde sprijinul tradițional al "Solidarității" după ieșirea din coaliție, luna aceasta, a unui mic partid agrarian. Majoritatea liderilor opoziției recunosc că va fi imposibil să se formeze un guvern mai puternic dintr-un parlament divizat și că înlăturarea premierului Hanna Suchocka ar provoca haos.

Primul ministru a afirmat că este timpul unirii și nu al luptelor. "Partidele politice ar trebui să stabilească de comun acord principiile și cadrul

- inclusiv un program politic până la viitoarele alegeri - unei coabitări care nu ar fi distructivă pentru țară", a afirmat ea. "Aceasta ar putea fi o coexistență în care rivalitatea politică nu va pune în pericol tot ceea ce societatea poloneză a realizat cu mari eforturi în ultimii patru ani".

Confruntată cu valul de greve, declanșate la 5 mai de lucrătorii din domeniile publice și continuate de profesori și de lucrătorii din domeniul sănătății, Hanna Suchocka s-a oferit să se întâlnească la 18 mai cu reprezentanții ai "Solidarității" pentru convorbiri asupra cererilor greviștilor, specificând că deficitul bugetar nu permite satisfacerea revendicărilor salariale. Ea a expus mulțimea de probleme majore care stau în fața guvernului actual și pentru a căror realizare trebuie să existe un acord stabil.

Liderii sindicatului "Solidaritatea" au acceptat oferta de convorbiri, dar nu sunt siguri că vor ajunge la un consens, ei pierzându-și încrederea și în guvern, dar și în președintele Lech Walesa, cel care s-a ridicat din mijlocul lor și le-a fost lider până în 1989, când "Solidaritatea" i-a înlăturat pe comuniști. (În imagine, membri ai sindicatului lui Lech Walesa, în timpul unei demonstrații antiprezidențiale și antiguverna mentale).

Roma. Vedete europene pe Dunăre

Cele zece țări membre ale Uniunii Europene Occidentale (UEO) au semnat cu Ungaria, Bulgaria și România memorandumuri autorizând trimiterea de oameni, vedete și materiale care să permită un control mai eficient la frontierele lor de-a lungul Dunării asupra embargoului instituit de ONU împotriva Serbiei și Muntenegrului. Comunicatul final al reuniunii de la Roma, la care au participat zece țări din UEO și nouă țări din Europa centrală a subliniat că "ace-

astă misiune pe Dunăre, cu caracter civil, constituie un exemplu concret de cooperare între UEO și unii din partenerii săi de consultare". Miniștrii au subliniat importanța "stopării conflictului actual și au hotărât că orice agresiune suferită de o țară, ca urmare a sprijinirii operațiilor desfășurate sub mandat ONU, va constitui o preocupare directă pentru comunitatea internațională".

Memorandumurile precizează mijloacele care vor fi

Lumea în top

puse la dispoziția celor trei țări de către UEO - mai ales vedete și echipaje. Ele definesc, de asemenea, modalitățile controlului pe care aceste vedete îl vor exercita pe Dunăre, pentru a împiedica aprovizionarea beligeranților sârbi, conform embargoului decretat de Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite. UEO va furniza un număr de șapte vedete de patrulare, 300 de membri ai echipajelor și alte categorii de personal. Cele trei țări dunărene semnate vor contribui cu oameni pentru aceste echipaje și vor avea controlul general asupra operațiunii. Se menționează că este vorba de operațiuni cu caracter civil iar

membrii echipajelor vor avea asupra lor numai armament ușor. O oficialitate a UEO, care a cerut să i se păstreze anonimul, a apreciat că operațiunea comună va începe, după toate probabilitățile, cel mai devreme la mijlocul lunii iunie.

Cu prilejul conferinței de presă desfășurată la încheierea lucrărilor UEO, miniștrii afacerilor externe din Europa centrală prezenți la Roma și-au exprimat satisfacția în legătură cu acest acord. "Măsurile ce trebuie luate sunt delicate, dar sunt necesare", a subliniat ministrul bulgar de externe, Teodor Ciurov.

Turcia. Încununarea unei cariere politice

Suleyman Demirel, liderul dreptei tradiționale turce, a fost ales pentru o perioadă de șapte ani în funcția de președinte al Turciei, succedându-i lui Turgut Ozal care a decedat la 17 aprilie.

După trei tururi de scrutin, el a fost desemnat cu majoritate absolută prin 244 voturi din 431 de participanți, fiind în competiție cu alți trei candidați. Au contribuit la alegerea sa voturile deputaților Partidului Căii Juste (DYP, dreapta tradițională, cel mai mare partid din parlament, cu 182 de locuri) și cele ale deputaților Partidului Populist Social-Democrat (SHP, 54 de locuri,

partenerul coaliției guvernamentale).

Demirel (în imagine) a devenit astfel cel de-al treilea lider politic civil care ajunge președinte al Turciei, după Celal Bajar (1950-1960) și predecesorul său, Turgut Ozal (1989-1993).

Într-o scurtă alocuțiune de mulțumire, șeful statului - care a calificat alegerea sa drept o "victorie a democrației" - a afirmat că va fi "președintele întregii Turcii" și s-a angajat să păstreze echidistanța și să acționeze în limitele Constituției, pentru a asigura funcționarea armonioasă a legislativului, executivului și a puterii juridice, în interesul națiunii. Prerogativele președintelui sunt destul de limitate în Turcia, iar cât timp a fost premier, Demirel a criticat deseori tendința de implicare a fostului președinte în problemele executivului. Dar și el a fost viu criticat de opoziție, încă de la anunțarea candidaturii sale, pentru faptul că ar dori "să conducă țara de la Palatul Prezidențial Cankaya fără a fi direct responsabil".

Născut în 1924, într-o familie de fermieri din vestul Anadoliei, Demirel studiază ingineria la Istanbul și în Statele Unite. După terminarea studiilor a predat, un timp, la Universitatea din Istanbul și a lucrat în domeniul planificării

dezvoltării urbane, iar în anul 1960, anul unei lovituri de stat militare, soldată cu căderea guvernului, el intră în politică, în rândurile Partidului Justiției, conservator, al cărui lider devine în 1964. Un an mai târziu, Demirel câștigă alegerile și este desemnat prim-ministru, la numai 41 de ani. Partidul Justiției și liderul lui rămân la putere până în 1971, când o altă lovitură de stat militară va înlocui guvernul cu ceea ce s-a numit atunci "democrație dirijată". În 1973 revine la putere, dar spre sfârșitul anilor '70 situația internă a țării se agravează și un nou puci îl înlătură pe Demirel de la putere inter-

zicându-i-se să participe la viața politică timp de zece ani. Prin referendumul din 1987 se pune capăt interdicției, iar Suleyman Demirel reintră în viața politică și devine în 1991 prim-ministru. În lunga sa carieră politică el a fost de șapte ori prim-ministru și a aspirat la funcția supremă în stat. Acum, după 33 de ani de activitate politică, Demirel a primit magistratura supremă, devenind cel de-al nouălea președinte al Turciei. Totodată el ocupă acum și postul de comandant-șef al forțelor armate, care l-au înlăturat de la putere în două rânduri.

Cambodgia. Înainte de alegeri

Într-un climat de insecuritate, de război chiar, s-a încheiat campania electorală organizată în vederea alegerilor pentru Adunarea Constituțională din Cambodgia care au loc între 23-28 mai. A fost o campanie electorală marcată de violență - în două luni și-au pierdut viața 200 de cetățeni antrenați în confruntări etnice. Scrutinul este organizat în baza Acordurilor de pace de la Paris din 1991, în urma cărora s-a pus capăt unei perioade de aproape 13 ani de război civil în Cambodgia și reprezintă primul scrutin democratic din istoria țării.

Khmerii roșii, care își intensifică acțiunile militare, nu participă la alegeri, și s-au retras și de la procesul de pace condus de prințul Norodom Sannuk.

Celelalte trei facțiuni cambodgiene (guvernul de la

Phnom Penh, naționaliștii conduși de fostul premier Son Sann și adepții prințului Sannuk) au decis să participe la alegeri și au cerut Autorității Provizorii a ONU în Cambodgia (APRONUC) să adopte "toate măsurile necesare" pentru ca alegerile să se poată desfășura în mod normal.

Secretarul general al ONU, Boutros Ghali, a invitat Consiliul de Securitate să reafirme că există "condiții acceptabile" pentru desfășurarea de alegeri libere și oneste în Cambodgia la data prevăzută. Într-un raport ce a făcut obiectul unei rezoluții a Consiliului de Securitate, secretarul general al ONU nu a exclus în același timp posibilitatea unor incidente în cursul scrutinului programat pentru 23-28 mai. În pofida amenințărilor lansate de "khmerii roșii", care acuză APRONUC că este favorabilă

guvernului de la Phnom Penh al premierului Hun Sen (în imagine, premierul Cambodgiei în timpul unui miting electoral), el a apreciat că alegerile nu trebuie anulate, întrucât orice întârziere ar putea duce la o și mai puternică deteriorare a situației din țară.

Funcționari ai ONU, ai organizațiilor neguvernamentale și de apărare a drepturilor omului, precum și politicieni locali sunt tot mai îngrijorați de posibilitatea izbucnirii unor puternice violențe, mai ales că "khmerii roșii" nu fac deloc un

secret din intenția de a continua lupta chiar după alegeri.

Este foarte posibil ca alegerile de acum, ce se desfășoară în plin conflict, să reprezinte o soluționare a situației tensionate din Cambodgia, numai că oamenii sunt înspăimântați și nu se știe în ce procent se vor prezenta la urne și vor avea curaj să-i sfideze pe cei care de ani de zile i-au frustrat de cele mai elementare drepturi, dintre care unul esențial, dreptul la pace.

"Vânătorul" a fost vânat

O nouă lovitură puternică dată Mafiei în ultimele patru luni: poliția l-a capturat pe Benedetto "Nitto" Santapaola (în imagine), a doua persoană ca importanță în ierarhia mafiotă.

"Este un pas important pe calea înfrângerii Mafiei", a declarat în cursul unei conferințe de presă organizate la Roma șeful poliției italiene, Vincenzo Parisi. "Desigur că nu am câștigat războiul împotriva Mafiei. Știm că acest război va fi lung și greu. Dar niciodată nu a fost mai hotărât angajamentul nostru de a lupta împotriva Mafiei", a spus Parisi.

Santapaola, în vârstă de 54 de ani - despre care poliția crede că ar fi preluat conducerea interimară a Mafiei după arestarea, la 15 ianuarie, a "Nașului" Salvatore "Toto" Riina - a fost capturat în vreme ce dormea liniștit, împreună cu

soția, la ferma sa din estul Siciliei.

Parisi a arătat că Santapaola a fost arestat ca urmare a unor informații confidențiale obținute pe căi foarte complicate și a aceea ce a numit "o operațiune secretă strălucită". El a afirmat că poliția era pe urmele lui Santapaola de luni de zile, precizând că nici un "dezertor" din rândurile Mafiei nu a contribuit la arestarea lui, așa cum s-a întâmplat în cazul capturării lui Riina.

Santapaola este acuzat de omucidere, deținere de droguri și de arme, incendiere premeditată, apartenență la Mafia și jaf. El fusese condamnat, în 1987, în contumacie, la detenție pe viață.

Potrivit afirmațiilor poliției, șeful necontestat al clanurilor mafioate din orașul Catania (estul Siciliei) avea un pistol automat de 9 mm în sertarul dulapului de la căpătâiul patu-

lui când au intrat poliștii, dar nu a reușit să-l folosească.

"Totul trebuie să aibă un sfârșit, chiar și o lungă perioadă de timp petrecută fugind", a spus asasinul, cunoscut ca "Il cacciatore" ("vânătorul").

Poliția crede că Santapaola și oamenii săi l-au ucis pe generalul Carlo Alberto Dalla Chiesa, expertul în antiterorism trimis în Sicilia pentru a lupta împotriva crimei organizate, și se consideră că el ar fi jucat un rol conducător în uciderea anului trecut, în Sicilia, a judecătorilor anti-mafia Giovanni Falcone și Paolo Borsellino.

Santapaola a fost arestat în vreme ce Italia se pregătea să marcheze comemorarea uciderii lui Falcone, a cărui asasinare la 23 mai 1992 a reprezentat un moment decisiv în declanșarea luptei împotriva Mafiei. Falcone, soția sa și trei persoane din garda personală au murit din cauza explo-

ziei unei bombe uriașe pe autostradă, în vreme ce se îndreptau spre Palermo. "Acesta este cel mai bun mod posibil de a-i aduce un omagiu lui Giovanni Falcone", a afirmat ministrul justiției, Giovanni Conso. Uciderea lui Falcone și, cu două luni mai târziu, a lui Borsellino au determinat guvernul să se grăbească să aprobe o legislație care a făcut ca sute de dezertori din Mafia să fie tentați să coopereze cu poliția, fiind apărați de un program de protecție a martorilor. Mărturiile lor au indicat presupuse legături între Mafia și politică. Ținta proeminentă a acestor presupuneri este fostul prim-ministru creștin-democrat Giulio Andreotti.

Santapaola, care a fost vânzător ambulant de pantofi până la vârsta de 30 de ani, a intrat în Mafia din orașul său natal, Catania, și apoi a început să se ocupe de traficul cu droguri.

Peru. Aniversare prin "grevă armată"

"Sendero Luminoso" (Cărarea Luminoasă), mișcarea teroristă peruană de inspirație maoistă, și-a marcat cea de-a 13 aniversare a declanșării războiului său subversiv printr-o "grevă armată" (grevă sub amenințarea cu moartea sau sabotajul). Inceputurile "Căării Luminoase" au fost la 17 mai 1980, când rebelii au atacat un centru de votare din cătunul andin Chuschi și au ars listele electorale, acesta fiind debutul unei lungi serii de violențe și atentate teroriste care au făcut, în intervalul celor 13 ani ce au trecut, 25.000 de victime.

Senderiștii au anunțat o "grevă armată" de trei zile, începând cu 17 mai, prin interzicerea tuturor activităților comerciale și de transport, cei care încalcă interdicția fiind amenințați cu moartea. Și pentru a fi mai convingători, au lansat în preziua "grevei" o adevărată ofensivă asupra capitalei peruană și a împrejurimilor ei, prin instalarea de automobile capcană, tiruri de mortiere îndreptate asupra unor edificii publice, dinamități de poduri, care s-au sol-

dat cu moartea și rănirea câtorva persoane.

Ignorând chemările la grevă ale rebelilor, locuitorii capitalei peruane s-au prezentat normal la lucru, deși serviciile de transport și comerciale au fost restrânse.

Președintele Alberto Fujimori, adversar declarat al grupării maoiste "Sendero Luminoso", cel care i-a zdrobit puternic pe rebeli prin arestarea anul trecut a unuia dintre principalii capi ai mișcării, misteriosul Abimael Guzman, a ordonat întărirea controlului și pazei în capitală, dislocând importante forțe militare și polițienești pe străzile Limei. El însuși a străbătut câteva sectoare ale orașului pentru a se convinge de eficiența măsurilor luate.

În cele din urmă, cele trei zile de "grevă armată" convocată de rebeli, s-au dovedit a fi un fel de furtună într-un pahar cu apă, care, exceptând "preludiul" violent, i-au permis președintelui peruan să mai "marcheze un punct" în favoarea autorităților.

Rubrică realizată de
Ileana IORDACHE

Timpul acrobaților

Cel mai deficitar articol în societatea de consum pe cale de înfiripare este siguranța. A zilei de mâine, a locului de muncă, a minimului bănesc necesar unui trai decent. Într-un recent sondaj al IRSOP această marfă era de altfel și singura regretată din "realizările" vechiului regim. Din nefericire, sistemul actual nu poate compensa încă. Mai mult, incertitudinile se acumulează, favorizate de linia zigzagată ridicată la rang de politică guvernamentală. Este drept, oscilațiile percepute în cele mai variate domenii nu se regăsesc în declarațiile oficiale. Acestea sunt ferme, angajante și pline de speranțe. În drumul de pe hârtie spre realitate, cuvintele își pierd însă sensul, transformându-se de multe ori în opusul celor declarate.

Pot exista mai multe explicații. Prima: societatea nu este încă pregătită pentru programul ambițios al tranziției. Probleme de mentalitate, de imposibilitate (în unele cazuri justificată) a adaptării, de educație și pregătire, lipsa resurselor personale (materiale și nu numai) etc. A doua: economia joacă încă pe doi cai - socialist și capitalist - încercându-se cu obstinție obținerea unui hibrid împotriva naturii. A treia: încercarea de fabricare a unei imagini "de export" a întregului proces a scos la rampă o selecție artificială de personaje, instituții, intenții și rezultate.

În sfera politicului partidele sunt departe de a-și justifica până și denumirea. Practic, acum la noi, cu tot protestul eventual al liderilor, ele sunt scoase în afara procesului de decizie. Pasul pe loc al legislativului nu este străin de această situație. Guvernul, la rândul lui, acuză blocaje oculte. Sindicatele pierd teren, Banca Națională prezintă justificări în serie, Garda Financiară își vede fostul șef transformat în personaj de roman polițist, SRI-ul amână mult-așteptatul moment al raportului, președintele Iliescu preferă să joace deocamdată în deplasare.

În acest context, încercările prin care trecem pot fi considerate normale. La fel vor fi însă și rezultatele. Probabil că punțile care ne leagă încă de trecut nu au fost epuizate din punct de vedere al tăierii, iar cele care urmează să ne lege de viitor se află în stadiu incipient de construcție. Această falie percepută dureros în întreg organismul social și peste care se practică deocamdată doar acrobația pe sârmă se consideră ascultând doar de timp și mai puțin de timpuri. Este normal? Poate.

Mircea BĂRBULESCU

LUMEA ÎN TOP. Ileana Iordache

2

EDITORIAL

5 Timpul acrobaților. **Mircea Bărbulescu**

BURSA POLITICĂ

6

TELEFAX. **Maria Vaschi**

8

După Slovenia - Croația și R.F. Iugoslavia. **Ioana Bărbulescu**

9

DOCUMENTE

10 La Piovra (2)

- Un serial perpetuu. **Dinu Bucșan**

11 - Politica și Mafia. Dosarul Andreotti

LUMEA ÎN EVENIMENTE

15 Saraievo. Acorduri mirosind a praf de pușcă. **Ioana Bărbulescu**

16 Copenhaga. Succes european din a doua încercare. **Alexandru Antonescu**

17 Moscova. Războiul constituțiilor nu va mai avea loc. **Alexandru Antonescu**

18 Ungaria și problema granițelor ei. **Eva Galambos**

22 Kabul. Un an fără comuniști. **C. Valeriu**

27 Tel Aviv. "Pacea va veni din cer". **Ana Maria Tatovicic**

28 Pretoria. Extrema dreaptă contraatacă. **Maria Vaschi**

29 Addis Abeba. Africii i se pot acum dicta condițiile

OPINII

20 Inocenți și vinovați. **Henri Zalis**

LA EST DE VEST

21 Marșul de o mie de mile... **Radu Budeanu**

DOSAR

30 Materia cenușie - cenușăreasa României:

- Adevăratul chip al sărăciei din România. **Paul Cornel Chitic**

31 - După aceea... nu mă mai apuc de nimic! **Elena Gugu**

32 - Un disident era, de fapt, și inventator

33 - O stea care nu mai e... **Mirela Iamandi**

33 - Genial! Lemn fără lemn și beton fără ciment!

34 - Și, totuși, încă nimic concret. **Elena Gugu**

36 - În loc de concluzii, dialoguri... **Paul Cornel Chitic**

PUNCTE DE VEDERE

37 Raportul anual al Institutului Internațional de Studii Strategice din Londra

39 C.E. - ritm lent de dezvoltare

40 Henri Kissinger despre conflictul bosniac

SERIAL

42 Anthony Summers: Conspirația. Cine l-a ucis pe președintele Kennedy?

LUMEA ÎN DIALOG. Maria Vaschi

45

Coperta I: **Victor Ciobanu**

Foto: **Cristian Tănase**

B?

BURSA POLITICĂ

Dosarul corupției

În cazul în care Comisia Parlamentară va descoperi că dezvăluirile generalului Florică sunt reale, ce măsuri credeți că se impun

**Ionel Roman
(FDSN)**

Se vor lua măsuri conform Constituției. Nimeni nu e deasupra legii.

deuna și în fața raportului senatorial care, din păcate, niciodată n-a fost finalizat și în fața acestor dezvăluiri făcute de fostul comisar al Gărzii Financiare.

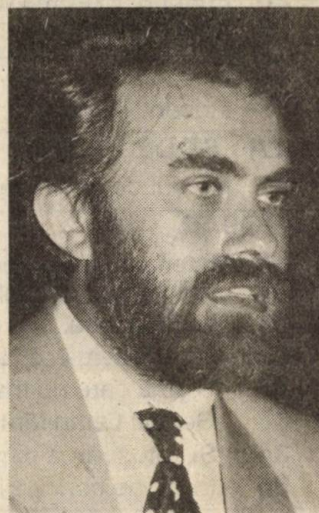
**Gheorghe Tokay
(UDMR)**

Nu este cazul generalului Florică. Este cazul corupției unor persoane lipsite de cel mai elementar simț al moralei. Noi vom solicita, ca și până acum, ca să se procedeze cu toată rigoarea legii împotriva acestor oameni. Opoziția și UDMR a subliniat de multe ori că o renaștere morală este necesară. Aceste fapte, suspiciuni sau aceste cazuri, cum doriți, nu sunt decât o dovadă, cât se poate de clară a necesității acestui reviriment moral. Este inadmisibil după părerea noastră ca la cele mai înalte nivele ale executivului, chiar la cele ale legislativului, să se mai găsească oameni care folosesc influența lor, încrederea pe care le-a acordat-o electoratul pentru a obține avantaje personale. Noi considerăm că, bineînțeles, răspunderea este personală

(răspunderea penală este personală) dar mai există o răspundere morală care aparține acelei formațiuni politice care a creat condițiile pentru corupție.

În funcții de răspundere sunt aceiași oameni sau aproape aceiași dintr-un regim pe care credeam că l-am înmormântat odată cu Ceaușescu.

Cred că opoziția a avut dreptate când a subliniat legătura dintre etatism și corupție. Ea poate fi eradicată prin aplicarea riguroasă a legii și prin reconstrucția întregului sistem al statului mai aproape de cetățeanul de rând.

**Vasile Popovici
(PAC)**

În primul rând trebuie destituiți funcționarii publici. Asta e prima condiție pentru ca o anchetă serioasă să se poată declanșa. O anchetă penală? Mă îndoiesc, pentru că nu este vorba de niște persoane ci de o încrengătură. Comisia cred că trebuie să dea doar sentimentul că ceva se mișcă.

Reporter: Elena GUGU

**Bogdan
Niculescu-Duvăz
(FSN)**

E vorba de măsuri administrative sau penale? Dacă e de competență penală, trebuie luate măsurile prevăzute de lege. Indiferent până la ce nivel. Am avut această părere întot-

Manea Ioniță, **taximetrist, 39 de ani**

Prea sunt sus puși, prea bine dotați în ce privește auto-apărarea, prea bine organizați încât nu cred că vor cădea. Este legea aceeași pentru toți dar, vedeți, generalul Florică a dezvăluit prea multe care au supărat guvernul.

Nu știu Procuratura ce va face. E dreptul lor să-și facă datoria. Acuzațiile pot să fie adevărate, nu înțeleg de ce un general ar da spre scandal așa ceva?! Asta e părerea mea.

Anonim

A fost dezvăluită corupția la cel mai înalt nivel. Există în "Evenimentul zilei" un articol: "După domnul Ion Iliescu și Virgil Măgureanu ne va da în judecată". Cred că asta spune totul. Legătura care există între cele două personaje, între cele două puteri, atrage după sine, ca în principiul dominoului, căderea unora și apoi a altora. Sper din tot sufletul să se întâmple așa.

A.N., **judecător, 62 ani**

Se poate aprecia că elucidarea cazului va constitui o victorie împotriva corupției. Într-un fel sau altul se va elucida. Fie prin confirmarea afirmațiilor generalului Florică, fie prin infirmare. Ca jurist nu-mi pot permite să fac o apreciere în măsura în care nu sunt în posesia unui minim de date. Consider însă că afirmațiile pot constitui un motiv serios pentru declanșarea anchetei. În măsura în care cercetările se vor face cu minuțiozitate, cred în eficacitatea lor. E greu de spus ceva... Dvs. ați putea da un pronostic?

Oricum, indiferent de rezultat, s-a tras un semnal pe care îl consider benefic pentru climatul societății.

P.F., **pensionară, 58 ani**

Nu cred că se va rezolva această problemă. Corupție există de sus până jos. Mă refer, bineînțeles, și la Procuratură. Cum să vă spun? Cred că până nu faci foc nu iese fum. Și a cam ieșit fum. Nu este primul caz comentat în presă care a rămas nerezolvat. Sunteți de acord cu mine? Cum a fost cu vapoarele, cu Slatina, cu Triță Făniță, s-a făcut ceva? Nimic. Nu cred că se va rezolva nici acum.

Doru Popa, **antrenor, 55 ani**

Este puțin probabil că va cădea cineva în viitorul apropiat, pentru că sunt foarte multe nereguli care încă există la ora actuală. În orice caz, e bine că s-a început. Știți, până de păianjen e foarte deasă... Ca să se doboare un eșalon trebuie să cadă altele și e foarte puțin probabil ca acest lucru să se întâmple în viitorul apropiat. Am convingerea că ceva este real, dar nu în totalitate.

Vicențiu Avram, **mecanic, 27 ani**

În actuala guvernare e prea puțin probabil să se mai întâmple ceva. Corupția e foarte mare. De la cel mai mic până la cel mai înalt nivel. Și la

serviciu și peste tot. Actualii guvernanți au luat-o și ei de jos și acum s-au obișnuit acolo...

În oarecare parte, cred că afirmațiile generalului Florică sunt adevărate. Nu vedem și noi?... peste tot e corupție. Și ca să-ți iei un covor (mă rog înainte, când nu se găseau) îți trebuie o intervenție.

Părintele Nicolae, **Mangalia, 40 ani**

Drumul până la iad e pavat cu intenții bune. Este regretabil, așa cum au spus și alții, că nu le-a dat pe față când era în funcție. Cred că sunt reale acuzațiile - ispite sunt la tot pasul... Vor cădea cei de acum (dacă vor cădea), vor veni alții și totul va fi la fel. "Mărirea schimbă firea" - se spune. Legea e mai "egală" pentru unii decât pentru alții. Judecata omului este întotdeauna subiectivă - el nu poate fi judecat decât de Dumnezeu.

M.F., **jurist, 24 ani**

Nu cred că vor cădea persoanele implicate. De ce? Nu știu dacă sunt reale acuzațiile aduse. Eu cred că era mai indicat să ia măsuri când era în funcție, generalul Florică. În mod normal ar trebui ca cei vizați să cadă. N-am date suficiente.

Reporter: Mirela IAMANDI
Foto: Cristian TĂNASE

B
BURSA POLITICĂ

● **Deșeurile toxice au părăsit teritoriul României.** Se încheie, astfel, ultima fază de returnare a deșeurilor toxice din zona Sibiului aduse ilegal din Germania, cu mai bine de un an în urmă. Acțiunea de returnare a început la data de 8 februarie 1993, când guvernul federal german a declarat oficial că a alocat fondurile necesare în acest sens. Operațiunea este fără precedent în Europa și a presupus un efort material financiar și organizatoric deosebit din partea României și Germaniei. ● **Program indicativ trienal pentru România.** A fost lansat oficial la Bruxelles programul indicativ pentru România din cadrul programului PHARE, coordonat de Comisia CE pentru Europa de Est. El va fi concentrat pe dezvoltarea economică a sectorului privat, resursele umane, crearea de locuri de muncă, politică socială, reformă instituțională și gestionarea finanțelor publice. Este al doilea program semnat anul acesta, după cel semnat cu Ungaria. ● **Procesul "Lotului Timișoara".** Curtea Supremă de Justiție, Secția Penală, a amân timer, în ședință publică, pentru data de 21 iunie, pronunțarea în recursul formulat de inculpații "Lotului Timișoara". Cel implicat fusese condamnat, inițial, pentru infracțiunea de genocid, schimbată, la data de 9 decembrie 1991, în omor. ● **Șomajul la mijlocul lunii mai.** Rata șomajului în România este, la această dată, de 9,3 la sută. La 17 mai erau înregistrați 1 039 198 de șomeri. Dintre aceștia, peste 60 la sută sunt femei. Primesc ajutoare financiare 952 818 persoane, în marea lor majoritate muncitori. Numărul de locuri de muncă disponibile, la nivel național, este de 6 192 pentru muncitori și 577 pentru persoane cu studii medii și superioare. ● **Adrian Năstase - rezultatele vizitei efectuate în Marea Britanie.** Președintele Camerei Deputaților, Adrian Năstase, a efectuat o vizită de 3 zile în Marea Britanie la invitația speaker-ului Camerei Comunelor și a guvernului britanic. Referindu-se la rezultatele vizitei, dl Năstase a declarat: "Am pus la punct, în cadrul discuțiilor, organizarea unui seminar parlamentar românobritanic, în ultima decadă a lunii iunie, la care vor lua parte mai mulți parlamentari britanici, profesori, specialiști din staff-ul Parlamentului britanic, având ca subiect procedurile parlamentare în România și Marea Britanie. În cursul întrevierii cu dl Jacques Attali, am discutat despre

posibilitatea acordării unei asistențe tehnice pentru anumite studii de fezabilitate în legătură cu modernizarea infrastructurii noastre din Parlamentul României, în perspectiva mutării noastre în actuala Casă a Republicii, precum și despre posibilitatea obținerii unor credite nerambursabile în scopul realizării unor proiecte de infrastructură, comunicații interne". ● **Orașe înfrățite: București-Atena.** La 20 mai a avut loc semnarea Protocolului de înfrățire între orașele București și Atena. "Prima acord de înfrățire semnat după decembrie 1989 între capitala României și o altă capitală, respectiv Atena, se datorează, în primul rând, tradiției istorice ce leagă cele două orașe", a declarat dl Crin Halaicu, primar general al municipiului București. "Ne leagă, totodată, și biserica de sorginte ortodoxă, apartenența la un europeanism din care Atena, într-un anumit sens, face parte de mult, fiind membră a Comunității Europene, spre care tindem și noi. În același timp, suntem și state balcanice, având, în acest mod, perspectiva îmbunătățirii relațiilor dintre noi", a mai precizat primarul capitalei. ● **Convorbire telefonică între președinții Ion Iliescu și Suleyman Demirel.** Președintele României, dl Ion Iliescu i-a informat telefonic pe președintele Turciei și pe primul ministru elen asupra principalelor concluzii reieșite din convorbirile purtate în timpul vizitei sale în Slovenia, Croația și Iugoslavia (Serbia - Muntenegru). Dl Ion Iliescu; a evidențiat faptul, reieșit din discuțiile cu factorii politici responsabili de la Liubliana, Zagreb și Belgrad, că soluționarea crizei din Bosnia-Herțegovina reprezintă în momentul de față cheia rezolvării de ansamblu a situației din spațiul lugo-slavii; această opinie a fost împărtășită practic de toți interlocutorii săi, ceea ce reprezintă un element încurajator. Planul Vance-Owen a fost, de asemenea, apreciat unanim ca fiind singura modalitate de a ajunge la încetarea conflictului armat și de găsire a căilor de restabilire deplină a păcii în această zonă. ● **Cerere pentru eliberarea generalului Iulian Vlad.** Senatorul Gheorghe Dumitrașcu a reamintit săptămâna trecută în plenul Senatului scena "Noaptea generalilor" din zilele fierbinți ale Revoluției din Decembrie 1989. După ce a menționat faptul că doi generali au salvat țara de la declanșarea unui război civil și de

pericolul unei intervenții armate străine, dl Dumitrașcu a cerut eliberarea din detenție a lui Iulian Vlad, fostul șef al fostului Departament al Securității Statului. ● **Proiect de lege privind "Comisia pentru persoanele juridice".** Liga Apărării Drepturilor Omului (LADO) a organizat o masă rotundă al cărei subiect a fost proiectul de lege privind "Comisia pentru persoanele juridice", înaintat spre dezbatere și aprobare Camerei Deputaților. Dl Nicolae Ștefănescu-Drăgănești, președintele LADO, consideră că proiectul propus încălcă "flagrant" separarea puterilor în stat, atribuind executivului puteri deosebit de largi, inadecvate spiritului Constituției și acordurilor internaționale la care România este parte semnatară. Această inițiativă urmărește, în fapt, "controlul unui singur partid, aflat la guvernare, asupra oricăror acțiuni ce au loc în afara lui", a mai precizat președintele LADO, care s-a pronunțat categoric împotriva proiectului. Dl Emil Popescu, deputat PNȚCD, a calificat legea drept "polițistă, cazonă, urmărind să sufocă dreptul la asociere al persoanelor". La rândul lor, reprezentanții Asociației "Pro-Democrația", "Ligii pentru Dreptate" și "Alianței Civice" au considerat proiectul de lege pus în discuție ca "neavenit", apreciind că este necesară respingerea lui imediată. ● **Legea învățământului în Parlament.** "Evanghelia după care se ghidează comisia în finalizarea Legii învățământului constă în refuzul de preluare a unui model străin, indiferent care, și acceptarea acelor elemente și experiențe din alte țări, posibil de adaptat la situația din România", este de părere dl Romulus Dabu, președintele Comisiei pentru învățământ și știință a Camerei. În definitivarea proiectului de Lege, comisia se așteaptă la dezbateri aprinse privind învățământul particular, învățământul universitar și utilizarea limbii maghiare, constituirea organelor de conducere în instituțiile de învățământ și stabilirea atribuțiilor acestora. Există speranțe că proiectul de Lege va putea fi luat în dezbaterile plenului Camerei Deputaților în luna iunie a.c. ● **Poziții oficiale privind fenomenul corupției.** Primul ministru, dl Nicolae Văcăroiu, a trimis procurorului general o scrisoare în care se arată că față

de acuzațiile formulate împotriva unor membri ai guvernului de către generalul Gheorghe Florică, fostul comisar-șef al Gărzii Financiare, Guvernul României solicită Procuraturii Generale să dispună, potrivit legii, efectuarea tuturor cercetărilor necesare și pronunțarea soluțiilor legale care se vor desprinde în urma acestora. Membrii guvernului vizati de acuzațiile generalului Gheorghe Florică își manifestă disponibilitatea de a pune la dispoziția Procuraturii Generale toate actele și informațiile necesare, se arată în scrisoarea menționată.

Dl Adrian Severin, vicepreședinte al Frontului Salvării Naționale, a declarat în cadrul unei conferințe de presă: "Corupția există, însă nu la dimensiunile care i se atribuie. Fenomenul corupției este, în mod intenționat, exagerat pentru că, alături de naționalism, el reprezintă o diversitate a celor incapabili să rezolve realele probleme ale acestei țări". Dl Severin a subliniat necesitatea eliminării cauzelor care au dus la corupție, acestea fiind, în opinia sa, mizeria materială și "hiperburocratizarea" aparatului de stat.

Președintele Parlamentului Alianței Civice a menționat în legătură cu fenomenul corupției: "Dacă unu la sută din ce a declarat generalul Florică este adevărat, guvernul trebuie să cadă, iar dacă 50 la sută este adevăr, atunci va trebui să ne mutăm în altă țară". ● **Grecia a ratificat acordul de asociere a României la Comunitățile Economice Europene.** Dl Oliviu Gherman, președintele Senatului român, care a condus delegația ce a asistat la Atena la ratificarea acordului, a apreciat că acest moment este extrem de semnificativ, Grecia fiind prima țară care ratifică acordul semnat la 1 februarie a.c. Voturile exprimate au fost de 293 "pentru" și 7 "împotriva", ultimele aparținând deputaților comuniști. ● **Cursurile Universității Mării Negre.** Fundația Universitatea Mării Negre din București a început la Costinești prima serie de cursuri destinate pregătirii unor specialiști în diverse domenii ale economiei și vieții sociale. Acțiunea beneficiază de concursul unor experți de la universități nord-americane, japoneze, franceze, de la ONU, UNESCO, Consiliul European, PHARE. Președintele de onoare al Universității este savantul francez Jacques Yves Cousteau, iar rector este domnul Anghelută Vădineanu, decanul Facultății de Biologie a Universității București.

Maria VASCHI

După Slovenia - Croația și R.F. Iugoslavia

**Președintele
Ion Iliescu
consideră planul
Vance-Owen
singura soluție
posibilă**

Turneul diplomatic al președintelui României, Ion Iliescu, în țări din fosta Iugoslavia și seria de întâlniri la nivel înalt avute cu omologii săi Milan Kucan (Slovenia), Franjo Tuđman (Croația), Alija Izetbegović (Bosnia-Herțegovina), Dobrița Ciosici (Iugoslavia), Slobodan Milošević (Serbia) și Momir Bulatović (Muntenegru) a intervenit într-un moment decisiv pentru găsirea unei soluții în criza iugoslavă. Circumscriindu-se într-o serie de multiple contacte diplomatice purtate de diplomații occidentali cu factorii de răspundere din spațiul ex-iugoslav, vizita șefului statului român s-a dorit a fi în primul rând un factor pozitiv, constructiv pentru crearea unui climat favorabil instaurării păcii în zona balcanică. Atât la Liubliana, cât și la Zagreb și Belgrad, s-a subliniat în numeroase rânduri faptul că România nu dorește decât o mai bună cunoaștere a realităților, evenimentelor și fenomenelor din regiune și eventual modalităților de ieșire din această tragică situație. Discuțiile purtate au pornit de la realitatea că există, fără îndoială, opțiuni și concepții diferite, însă concluzia care s-a degajat a fost aceea că punctul de plecare și unica soluție este planul Vance-Owen. Pornind de la realitatea că România nu a avut, în decursul istoriei, conflicte cu vecinii săi din spațiul iugoslav, președintele Iliescu a încercat prin această serie de vizite și o apropiere în mod egal de croați și sloveni încercând să înlăture opinia interlocutorilor săi "nesârbi" conform căreia Bucureștiul ar fi mai aproape, nu numai geografic, de Belgrad. Printr-un concurs de împrejurări, România a încercat astfel o implicare în complexitatea conflictului iugoslav a cărui

soluționare este dorită nu numai de cei direct interesați, ci și de țările vecine care suferă, conform opiniilor exprimate, mari pierderi în urma embargoului împotriva Iugoslaviei.

În același timp, partea română a evitat recunoașterea Serbiei ca unic agresor în conflictul bosniac, fapt care însă nu a fost împărtășit și admis de președintele sloven Milan Kucan care, ca și ministrul de externe bosniac Silaidjici, a declarat că "încheierea păcii depinde numai de Belgrad". Nedorind să se substituie mediatorilor internaționali, președintele Iliescu a convenit totuși cu omologul său bosniac Alija Izetbegović stabilirea unui cadru de informare asupra evoluției aspectelor concrete, oricât de complicate, din zona de conflict, în dorința de a facilita ajungerea la o înțelegere constructivă.

Convorbirile purtate la Belgrad, în ultima etapă a ștafetei diplomatice în fosta Iugoslavia, nu au scăpat atenției mass-mediei din țara vecină care sub titluri ca "Sprijinul prietenilor", "O contribuție la pace", "Intotdeauna am fost de aceeași parte a baricadei" a consemnat o sinteză a conținutului discuțiilor la nivel înalt româno-iugoslav, precum și ecouri la vizitele de-abia încheiate în Croația și Slovenia. Astfel, consecința și rodnicia dialogului purtat la Belgrad l-au făcut pe președintele Dobrița Ciosici să-și declare satisfacția pentru gradul maxim de concordanță a părerilor care s-au manifestat în cursul discuțiilor, adăugând că există speranța ajungerii la un compromis pentru soluționarea crizei care însângerează de aproape doi ani teritoriul fostei Iugoslavii.

Nici dezvoltarea relațiilor economice bilaterale nu a lipsit de pe agenda de lucru a șefului statului român, discuții concrete având loc în toate cele trei capitale vizitate. Concluzia, care s-a desprins în urma conferinței de presă ținute de președintele Iliescu la Belgrad, a fost că toți interlocuto-

Președintele Ion Iliescu și omologul său iugoslav, Dobrița Ciosici

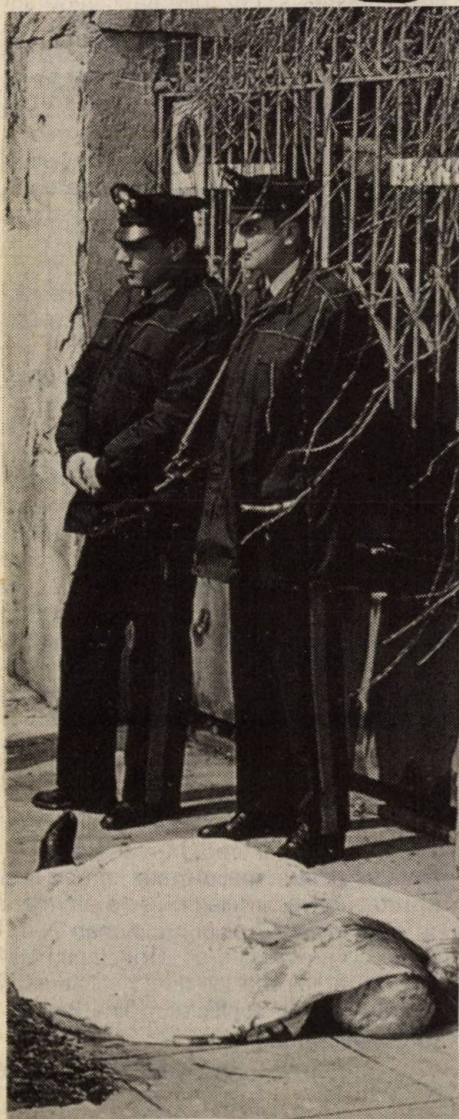
rii și-au manifestat dorința de a se pune capăt războiului și embargoului pentru normalizarea și dezvoltarea colaborării economice, având în vedere poziția comună în care se află țara noastră și statele vizitate din punct de vedere al perioadei de tranziție pe care o traversează și al lipsei de valută. Astfel, "trebuie să găsim noi soluții prin care să dezvoltăm inițiative și ingeniozitate în această lipsă de bani, să dezvoltăm relații directe, schimburi, întreprinderi comune, diferite forme de cooperare și existența organismelor financiare internaționale pentru promovarea acestor relații", a declarat domnul Ion Iliescu.

De un interes deosebit s-a bucurat și întâlnirea președintelui României cu reprezentanții Uniunii românilor și vlahilor din Voivodina și valea Timokului, prilej cu care s-a evocat tradiția legăturilor dintre România și Serbia și au fost furnizate informații interesante despre existența acțiunilor și preocupărilor comunității românești din zona respectivă. Cu acest prilej, președintelui Iliescu i-au fost oferite publicații românești editate în țara vecină, s-a vorbit despre colaborarea cu Fundația Culturală Română și s-au formulat diverse solicitări, unele vizând programe de asistență mai consistente, toate în respect față de țara în care locuiesc și legile ei.

La întoarcerea în patrie, șeful statului român a apreciat drept fructuoasă și pozitivă vizita sa în spațiul fostei Iugoslavii și a purtat convorbiri telefonice de informare cu președintele Turciei, Suleyman Demirel, și cu premierul grec, Constantin Mitsotakis, ambii angajați direct și interesați în soluționarea conflictului din Bosnia-Herțegovina.

Ioana BĂRBULESCU

? LA PI2VRA ! UN SERIAL PERPETUU

Dacă telespectatorii români sunt privați, de câțeva vreme, de vizionarea "Caracatiței" - motivele nu au nici un fel de importanță - în schimb, "spectatorii" italieni asistă zilnic, pe viu, la desfășurarea unui adevărat serial-maraton al corupției. Fără discuție, realizatorii celebrului "Dallas" pot fi invidioși. "La Piovra" îl depășește și în întindere și în popularitate. În întindere, pentru că, oarecum, se știe când a început, dar nu se știe când se va termina. În popularitate - dar o popularitate de cu totul alt gen - pentru că îl urmărește nu numai întreaga Peninsulă, ci aproape întreaga lume. Dar mai ales pentru că fenomenul în sine a depășit granițele Italiei.

Ultima "victimă" a "Caracatiței", mai exact, una din ultimele victime, se numește Partidul Democrat al Stângii (fost comunist), cel care până acum se bătea cu pumnul în piept în legătură cu probitatea morală a membrilor săi. PDS a fost implicat de un antreprenor "pocăit" din Bergamo, Pietro Tognoli, care a acuzat partidul că a beneficiat, alături de democrat-creștini și socialiști, de bani luați drept mită de la unele întreprinderi pentru furnizare de material pentru căile ferate.

Pe scurt, ar fi vorba de furnizarea unor traverse din beton și balast destinate căilor ferate, în valoare de 200 miliarde de lire (135 milioane dolari), obținute prin intermediul unor vârsăminte sub formă de mită în valoare de șase miliarde de lire, în perioada 1991-1992. Bani erau repartizați în funcție de importanța electorală a partidelor - 25 la sută pentru creștin-democrați, 20 la sută pentru PDS și 15 la sută

pentru socialiști. Restul de 40 la sută revenea unor funcționari de la căile ferate.

Acest nou scandal a dus la arestarea a 14 persoane, majoritatea antreprenori, printre aceștia numărându-se și membrii conducerii a două "cooperative" apropiate fostului partid comunist, una din Modena, cealaltă din Torino.

După cum era de așteptat, conducerea PDS a dezmințit categoric orice amestec, asigurând că nu a luat niciodată mită. Această dezmințire urmează după numeroasele proteste împotriva punerii în cauză a fostului PCI, ca urmare a arestării fostului director administrativ, Primo Greganti, titular al unui cont bancar în Elveția. Se pare că, în acest cont, o firmă ar fi vărsat aproximativ 700 milioane de lire, precum și alte mari sume de bani. S-a aflat, totodată, că Paola Occhetto, sora secretarului general al PDS, avea datorii față de o societate financiară. Paola Occhetto, care s-a prezentat în fața magistraților din Milano, a declarat însă că "nu știe nimic despre conturile acestei societăți" și că "n-a semnat niciodată nici o hârtie".

Achille Occhetto a protestat, în cadrul unei emisiuni televizate, împotriva a ceea ce a apreciat drept "calomnii" și o "campanie de presă" pentru discreditarea PDS într-un moment politic deosebit de delicat.

Într-adevăr, implicarea partidului în scandalul de corupție nu a căzut într-un moment potrivit. Pe de o parte, PDS, conform sondajelor de opinie, se afla pe primul loc în preferințele electoratului. Cele întâmplute, reale sau nu, îi vor scădea cu siguranță procentajul. Pe de altă parte, în cadrul PDS evoluează o mișcare de frondă, cauzată de decizia secretarului general și a grupurilor parlamentare de a nu vota împotriva guvernului lui Carlo Azeglio Ciampi, ci de a se abține, după ce, sub presiunea aripii de stânga, își retrăsese cei trei miniștri din acest guvern. 30 de lideri sindicali au anunțat deja că părăsesc partidul, iar vechiul lider al aripii de stânga, Pietro Ingrao, și-a exprimat, la rândul său, nemulțumirea, în timp ce fiica sa, Chiara, a votat în mod public împotriva guvernului Ciampi.

Inculparea Partidului Democrat al Stângii în scandalul de corupție, departe de a fi ultimul episod al serialului, are totuși importanța sa: aceea că nici o formațiune politică de prim rang, indiferent de culoare, nu a scăpat nepătată. În aceste condiții, se naște, în mod firesc, întrebarea: Cu cine va mai vota electoratul la viitoarele alegeri? Sau, și mai bine, în cine se mai poate avea încredere în Italia?

Dinu BUCȘAN

Giulio Andreotti:
"o manevră murdară"

POLITICA ȘI MAFIA: Dosarul Andreotti (2)

Declarațiile lui
Tommaso Buscetta

La 6 aprilie 1993, într-o localitate din statul Florida (care, din motive de securitate, nu a fost indicată în procesul verbal, la cererea autorităților americane competente) în prezența procurorului republicii din Palermo, dr. Gian Carlo Caselli și a procurorului adjunct dr. Guido Lo Forte, s-a procedat la interogatoriul lui Buscetta Tommaso. (...) S-a luat act că interogatoriul avea loc în cadrul executării unei comisiuni rogatorii internaționale, autorizată în legătură cu procedura Procuraturii Republicii din Palermo, privind asasinarea lui Lima Salvatore, survenită la Palermo la 12 martie 1992. (...) S-a mai luat act că (în afara unor indicații contrare) cele consemnate corespund declarațiilor făcute spontan de Buscetta Tommaso, urmând firul vorbelor sale:

"M-am hotărât să declar cele ce urmează deși continui să am mari nedumeriri asupra consecințelor declarațiilor mele. Mă refer nu numai la eventuale consecințe de ordin personal (ceea ce voi spune mă va face să mă tem nu numai de Cosa Nostra) ci și la posibile - dacă nu și previzibile - consecințe cu caracter general, politic și/sau judiciar, pe care nivelul atins de declarațiile mele de astăzi le va putea aduce. (...)

Astăzi pot preciza de îndată că "referentul politic național", căruia Lima Salvatore i se adresa pentru problemele ce interesau Cosa Nostra și trebuiau rezolvate la Roma, era onorabilul Giulio Andreotti. Această afirmație a mea se bazează pe de o parte pe ceea ce am auzit în închisoare - între 1972 și 1980 - de la oameni din Cosa Nostra (prea mulți pentru a-mi putea aminti acum de vreunul în mod deosebit); pe de altă parte, pe faptul că mi-am spus-o explicit verii Salvo¹⁾. Cât despre Lima, eu n-am aflat niciodată de la el ceva explicit privitor la

De la 13 mai, senatorul Giulio Andreotti poate fi inculpat ca orice simplu cetățean. Senatul italian a votat ridicarea imunității sale parlamentare, dar ședința respectivă s-a terminat printr-o adevărată manifestație de simpatie pentru venerabilul om politic, de șapte ori prim-ministru și membru în nenumărate guverne. Într-o cuvântare rostită pe un ton calm, Andreotti a cerut el însuși colegilor săi să aprobe ridicarea imunității sale, denunțând în același timp acuzațiile ce-i sunt adresate drept "o manevră murdară". "Nu cunosc, nu am cunoscut niciodată în viața mea nici unul din oamenii lumii criminale cu care numele meu a fost asociat în mod răuvoitor", a declarat el. "Nimeni, repet nimeni, nu mi-a sugerat, solicitat sau făcut măcar o vagă aluzie la o intervenție judiciară sau alte acțiuni în favoarea Mafiei, conducătorilor săi sau oricărui din membrii săi". După care senatorul a reamintit numeroasele legi și măsuri antimafia adoptate de guvernele pe care le-a condus sau din care a făcut parte. A urmat votul, efectuat în mod deschis, pentru a preveni surprize neplăcute, ca aceea de la dezbaterile ridicării imunității liderului socialist Bettino Craxi, a cărei respingere provocase un val de indignare în toată țara. De această dată senatorii democrat-creștini au fost primii care au votat "pentru", după care s-au grăbit să-i strângă mâna celui ce rămâne unul din stâlpii partidului lor. Si, totuși, mărturiile împotriva lui există: le-au semnat nu mai puțin de opt foști membri ai Cosei Nostra. Primele două asemenea declarații le reproducem și noi, conform cererii de ridicare a imunității parlamentare formulată de procuratura din Palermo și publicată de revista **L'Espresso** și alte periodice italiene. În continuare, ample extrase din mărturia lui Tommaso Buscetta, primul și cel mai celebru dintre mafioții "pocăiți" și deveniți informatori ai procuraturii. Concret, despre Andreotti, Buscetta vorbește mai puțin; dar despre alți membri marcanți ai partidului său, legăturile lor cu Cosa Nostra și manevrele oculte din jurul răpirii și asasinării lui Aldo Moro și urmărilor sale este mult mai explicit. Sublinierile și notele aparțin redacției noastre.

această relație a sa cu Giulio Andreotti, legată de Cosa Nostra"(...)

Intr-o zi, în Brazilia (prin 1982-83), în contextul unei discuții privitoare la asasinarea ziaristului Pecorelli Mino, Badalamenti Gaetano²⁾ mi-a declarat că el însuși se întâlnise personal, la Roma, cu Giulio Andreotti, în legătură cu interesul acestuia din urmă pentru un proces la Curtea de Casație al lui Rimi Filippo, cumnat al lui Badalamenti. Rimi fusese inițial condamnat la închisoare pe viață, dar apoi, într-adevăr, judecata Curții de Casație îi fusese favorabilă. Badalamenti, Rimi și unul din verii Salvo (nu-mi mai amintesc care) s-au dus chiar în biroul lui Andreotti și l-au întâlnit acolo. **Badalamenti mi-a mai spus că Andreotti îl felicitase personal**, spunându-i că de oameni ca el "era nevoie, câte unul, pe fiecare stradă a fiecărui oraș italian".

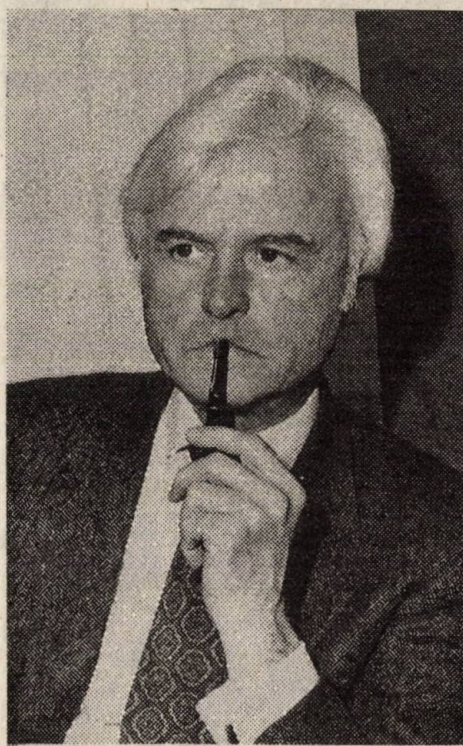
Nivelul relației dintre Cosa Nostra și lumea politică, inclusiv referitor la persoana on. Andreotti, se poate înțelege în cadrul evenimentelor privind asasinarea generalului Carlo Alberto Dalla Chiesa³⁾ și ziaristului Pecorelli Mino⁴⁾, evenimente la care am făcut deja câteva aluzii în precedentele interogatorii ale magistraților Procuraturii din Palermo.

Încep cu ceea ce cunosc despre cazul generalului Dalla Chiesa, și deci din 1979. Brigadiștii⁵⁾ au reacționat viguros la ceea ce s-a publicat din declarațiile mele făcute Comisiei Parlamentare Antimafia, prezidată de on. Violante. Au strigat că nu a existat niciodată nici un acord între mine și ei. Dar cred că n-au citit bine declarațiile mele...

... Eu nu le-am făcut o propunere directă. Am deschis discuția întrebând dacă Brigăzile Roșii ar fi revendicat atentatul, dacă l-ar fi ucis cineva pe Dalla Chiesa... mi-au răspuns că nu, pentru că BR revendicau atentatele în măsura în care la ele luase parte cel puțin unul de-al lor. Am transmis deci răspunsul că BR nu acceptau.

În 1980 l-am întâlnit pe Bontade Stefano și l-am întrebat care fuseseră intențiile Cosei Nostra în legătură cu Dalla Chiesa. Stefano mi-a răspuns că se bănuia că Dalla Chiesa ar fi vrut să devină șef al statului italian, printr-o "acțiune de forță". Acestea erau "mesajele politice" culese de Bontade și bazate pe marele succes obținut de general în lupta cu terorismul.

Cum am declarat deja într-un interogatoriu precedent, Bontade, în cursul unei discuții pe care am avut-o cu el la Palermo în 1980, mi-a spus că uciderea lui Pecorelli fusese "făcută" de Cosa Nos-

Procurorul republicii
din Palermo,
Gian Carlo Caselli

Palermo, 1982:
asasinarea generalului
Dalla Chiesa

tra, mai precis de el și de Badalamenti, la cererea verilor Salvo. Ulterior (în 1982-83) mi-a vorbit despre aceasta în aceiași termeni, confirmând versiunea lui Bontade, Badalamenti Gaetano. Pe baza versiunii (coincidențe) a celor doi, cu Pecorelli fusese vorba de un delict politic dorit de verii Salvo, iar pentru ei - cerut de onorabilul Andreotti. (...) Din câte mi-a spus Badalamenti, se pare că Pecorelli cerceta "lucruri politice" legate de sechestrarea lui Moro⁶⁾. Și Giulio Andreotti era tocmai preocupat că s-ar putea dezvălui acele secrete, proprii răpirii onorabilului Moro, secrete pe care și generalul Dalla Chiesa le cunoștea. Pecorelli și Dalla Chiesa sunt

practic "lucruri care se împletesc între ele". Badalamenti mi-a mai spus că, odată cu sfârșitul terorismului, generalul Dalla Chiesa fusese promovat pentru a-l "scoate din cale", dar nu știu dacă este adevărat. (...)

Referitor la Dalla Chiesa, am avut, deci, sarcina de a contacta (în închisoare, n.tr.) câțiva exponenți ai Brigăzilor Roșii. Mesajul mi-a fost transmis la indicația personală a lui Bontade Stefano. (...) "Entitatea" despre care am vorbit Comisiei Parlamentare Antimafia prezidată de on. Volante este Andreotti.

Verii Salvo aveau cu on. Andreotti o legătură, după părerea mea, hotărât mai

? LA PI2VRA !

intensă decât cu on.Lima.(...) Ceea ce cereau verii Salvo (mă refer la uciderea lui Pecorelli) o cereau deoarece îl interesa pe "unchi". Verii Salvo îl numeau pe Giulio Andreotti "unchiul", cel puțin când vorbeau cu mine. Nu pot spune dacă foloseau acest cuvânt pentru a nu-i spune mereu numele propriu-zis sau pentru vreun alt motiv. Trebuie să spun că în Sicilia folosirea cuvântului "unchi" e foarte frecventă.(...)

Revenind la schema povestirii pe care am schițat-o la începutul acestui interogatoriu, după spusele lui Badalamenti, Dalla Chiesa a fost promovat nu știu bine ce (poate general de brigadă, dar eu gradele nu le cunosc) "ca să fie ușurată încărcătura simbolică pe care o dobândise în Italia, de salvator al patriei, să fie promovat și descărcat". Dar, după cât se pare, Pecorelli și Dalla Chiesa (chiar dacă separat unul de altul) cunoșteau secrete despre răpirea lui Moro care îl incomodau pe on.Andreotti.

Aceasta, repet, mi-a spus-o Badalamenti în 1983, comentând uciderea lui Dalla Chiesa astfel: "L-au trimis la Palermo pentru a scăpa de el; nu făcuse încă nimic în Sicilia care ar fi putut justifica această mare ură împotriva lui". În treacăt, observ că remarci similare celor făcute acum asupra uciderei lui Dalla Chiesa s-ar putea face referitor la uciderea lui Falcone, în sensul că, pentru toată lumea, a fost ucis pentru că "marele proces" nu mersese bine pentru Cosa Nostra, dar pe dedesubt ar putea exista și un alt motiv, ascuns. Aș dori acum să revin asupra anumitor declarații ale mele legate de răpirea lui Moro, pentru a le preciza după cum urmează.(...)

Interesul meu pentru eliberarea lui Moro mă aduce să vorbesc despre Bossi Ugo. Când acesta era încă liber, mi-a "luat un interviu" în închisoarea din Cuneo. Nu știu dacă a intrat acolo cu un document fals sau dacă venise la un vorbitor obișnuit cu Turatello (Bossi, în cele din

"Marele pocăit",
Tommaso Buscetta

urmă, avea să fie și el arestat pentru asociere la sechestrare de persoane, comise de acel Turatello și de Turi Minciardi). Deci, în timp ce eram deținut la Cuneo, Bossi Ugo m-a întrebat dacă mi-ar fi fost posibil - dată fiind influența mea - să mă înțeleg cu brigadiștii, pentru a intra în tratative pentru eliberarea lui Moro. Am răspuns că puteam încerca, dar la Cuneo, în acea perioadă, nu erau brigadiști importanți. Erau la Torino pentru proces. Bossi m-a întrebat dacă eram dispus să merg la Torino dacă ar fi reușit să mă transfere. Am spus că îmi convenea și că mi-aș fi dat toată silișta.

Despre faptele declarate mai sus există "telefoane" (stenograma unor convorbiri telefonice, n.tr.) pe care eu, cum voi arăta, am putut mai târziu să le citesc, astfel că nu e vorba de o presupunere a mea, ci de un fapt sigur. Sunt convorbiri între Bossi și personalități politice, ca și între Bossi și soția mea, Cristina, care urmărea numai să mă facă să ies din circuitul închisorilor speciale.(...)

Revenind la cazul Moro, fapt este că acel transfer la Torino nu a avut loc.

Evident, nu se putea scrie instanței că Buscetta vrea să discute cu brigadiștii. Am scris că eram bolnav de TBC la rinichi și că, prin urmare, trebuia să fiu internat în centrul clinic de la Torino. Acestei cereri, trimise din închisoarea Cuneo, nu i s-a dat curs, și numai după moartea lui Moro am fost mutat, dar nu la Torino ci la Napoli. Cât despre închisoarea din Milano, îmi amintesc că, într-adevăr, am fost transferat acolo din Cuneo și am rămas acolo 15-20 zile. Sechestrarea lui Moro se încheiase, de acum, prin moartea sa.(...)

La Milano l-am întâlnit pe Bossi, între timp arestat, care mi-a transmis dosarul cu transcrierea tuturor telefoanelor despre care am vorbit mai sus. Erau multe file.(...) Aceste telefoane pe care Bossi mi le-a dat să le citesc, mi s-a spus mai târziu (poate chiar de către Bossi) că în tribunal fuseseră excluse din procesul verbal. Președintele a chemat ministerul public și apărarea și apoi a decis că despre acele telefoane nu mai trebuia să se vorbească în proces. Era vorba de procesul contra lui Bossi, Turatello și Minciardi pentru sechestrările de persoane. Dacă am înțeles bine, dar nu înțeleg mult din lucrurile astea, telefoanele au fost excluse pentru că era acolo ceva misterios care privea serviciile secrete. **Imi amintesc în mod deosebit o convorbire a lui Bossi cu un om politic care spunea: "Aceștia nu vor să-l elibereze pe Moro". Acest om politic era Vitalone⁷⁾.** Eu nu știu dacă în afara judecătorului Vitalone mai există un alt Vitalone. Sigur este că acel Vitalone din telefon vorbea ca un om politic al Democrației Creștine. Imi amintesc și că Bossi îmi vorbise despre un onorabil (parlamentar, n.tr.) dar dacă în convorbiri erau într-adevăr onorabili nu-mi amintesc.(...)

Bossi îmi spusese în mod sigur că erau 4 sau 5 sau 10 persoane care-l vroiau pe Moro liber și că el fusese activat de aceste persoane. Dar cine erau aceste persoane (dacă Bossi mi-o fi spus-o) eu, pe moment, nu-mi amintesc. În orice caz, Bossi a declarat ziarelor (după audierea mea în fața Comisiei Violante) că era dispus să fie interogată de magistrați.

În afara intervenției lui Bossi, a existat și o intervenție a lui Bontade Stefano, care mi-a transmis, prin intermediul fiului meu sau soției mele (nu-mi amintesc care dintre ei) să fac ce pot pentru a favoriza eliberarea lui Moro.(...) Ieșit din închisoare, în 1980, l-am întrebat despre Moro pe Bontade, dar el mi-a spus numai că era "apă trecută", dat fiind că se scurseseră deja doi ani. Sigur este că aceia care i-au cerut lui Bontade Stefano să se intereseze de cazul Moro nu puteau să fi fost alții decât verii Salvo, și deci Giulio Andreotti. Aceasta o afirm pe baza experienței și cunoștințelor mele despre legăturile între Cosa Nostra și lumea politică; îndeosebi legăturile lui Bontade cu verii Salvo și on.Lima, și prin intermediul acestora cu Andreotti.

În acest punct aș vrea să spun câteva lucruri despre oamenii politici pe care i-am cunoscut personal. Am fost acuzat că povestesc lucruri auzite de la alții, și atunci aș vrea să vorbesc numai de acei

polițieni pe care i-am cunoscut personal. (...).

Pe Michele Reina l-am cunoscut la începutul anilor '60, când se constituise de câțiva ani administrația provincială, al cărei președinte avea să fie mai târziu. Pe acea vreme Reina era un tinerel, în zorii politicii. L-am cunoscut fiindcă era foarte apropiat, intim al lui Salvo Lima, deja cunoscut mie. Cu Reina nu am avut nicio dată discuții despre Cosa Nostra. Aveam discuții pe teme electorale. El știa că eram o "personalitate" și din cauza respectului pe care mi-l arăta Lima. Candidatul meu era Franco Barbaccia, dar fără îndoială că dacă acesta obținea voturi, avea de câștigat întreaga Democrație Creștină, îndeosebi grupul condus de Giovanni Gioia, pe acea vreme foarte apropiat de Barbaccia și Lima. (...)

Franco Barbaccia a fost mereu candidatul meu în toată perioada în care am stat în Italia. A fost mai întâi consilier comunal (cu mai multe voturi decât primarul) apoi deputat în două legislaturi. (...) L-am revăzut în 1972, la revenirea mea în Italia, după extrădarea din Brazilia, la închisoarea Ucciardone. Într-adevăr, Barbaccia era medicul ORL al acestei închisori din Palermo, și eu, ca deținut, îl vedeam în fiecare luni (ziua în care făcea vizite deținuților). Barbaccia este om de onoare din familia lui Badalamenti. (...) Acest fapt, că e om de onoare, îl știau puțini. Puteau ști, de exemplu, oamenii de onoare deținuți la infirmerie. Mie Barbaccia mi-a fost prezentat ca om de onoare de Pennino Gioacchino. Precizez că eu îndreptam către Barbaccia voturile de care puteam dispune când era vorba de alegeri naționale. În alegerile administrative, însă, îl sprijineam pe Trapani Giuseppe; acesta era om de onoare, consilier al familiei mele (Porta Nuova). (...) Franco Barbaccia se însurase cu nepoata unui om de onoare foarte important, Pennino Gioacchino. (...) Acesta era pe atunci șeful familiei din Brancaccio. Eu eram tovarăș cu el. Casa lui era "sediu natural al D.C." Acolo (ca și la primărie sau în casa lui Lima) i-am întâlnit pe toți oamenii politici amintiți mai sus.

Intrebare: "Ce alți oameni de onoare mai frecventau casa lui Pennino Gioacchino?"

Răspuns: "Toată Sicilia".

Buscetta a reluat, apoi, declarațiile sale de bună voie: "Am uitat să dau un nume, cel al lui Mario D'Acquisto, pentru care este valabil ceea ce am spus despre ceilalți oameni politici. Făcea și el parte din grupul de care am spus și îl frecventa. Era "purat" de noi, cei din Cosa Nostra, dar nu-mi amintesc vreun anumit om de onoare care să-l fi susținut. Și el era foarte tânăr în vremea la care se referă declarațiile mele. (...) Candidații noștri, cel puțin în acei ani, erau toți aleși. (...) Nu sunt în măsură să spun câte voturi puteam eu controla în acea perioadă. Ar fi de ajuns să se vadă câte voturi a luat Barbaccia. Și fără să țină nici un discurs în piață. Era un necunoscut, în sensul că n-a trebuit nicio dată să iasă în piață pentru a promite una sau alta. (...)

Aș încheia aici discuția despre politică și Mafia. Eventual va putea fi reluată cu altă ocazie, după ce vor fi făcute cercetări sau vor avea loc evoluții".

Intrebare: "Ați primit servicii personale, și care anume, de la oamenii politici mai sus-numiți?"

Răspuns: "Nu, pentru un motiv foarte simplu. Statul nu mi-a permis să profit de aceste prietenii pentru că a trebuit să fug. (...) Aș putea, însă, adăuga că din când în când ceream să fie angajat Cutare la serviciul de salubritate urbană sau să i se repartizeze lui Cutărescu o locuință populară, și eram satisfăcut. Dar cine-și mai poate aminti persoanele după atâția ani? (...)"

CONCLUZII

În opinia acestui Oficiu, declarațiile aici reproduse ale lui Francesco Marino Mannoia și Tommaso Buscetta constituie o confirmare ulterioară și semnificativă a elementelor probatorii - furnizate de alți informatori deja citați în cererea pentru autorizarea de procedură astăzi completată - privitoare la existența unui complex de relații între sen. Andreotti și Cosa Nostra, în măsură să concretizeze ipoteza delictului de favorizare a asocierii mafioate.

Ultimele declarații ale amintitorilor Marino Mannoia și Buscetta (inclusiv cele privind cazurile Pecorelli și Dalla Chiesa, ca și interesul Cosei Nostra în intervenții cu scopul eliberării on. Moro) au confirmat o dată în plus ipoteza - deja schițată în cererea inițială pentru autorizarea de procedură - potrivit căreia complexul sistem de relații care trebuie să fie anchetat, se baza pe o logică de "schimb" și "alianțe", comportând avantaje reciproce pentru Cosa Nostra și on. Andreotti, și prin intermediul unor exponenți ai curentului politic condus de el.

Pentru motivele expuse, se completează - astfel reconfirmând-o - cererea pentru autorizarea de procedură privitoare la sen. Giulio Andreotti în termenii și pentru delictele deja specificate în ea.

Palermo, 13 aprilie 1993

PROCURORI ADJUNCTI

Guido Lo Forte
Roberto Scarpinato
Gioacchino Natoli

PROCUROR
Gian Carlo Caselli

NOTE

1) Mari proprietari și întreprinzători sicilieni, concesionari ai colectării impozitelor în insulă. Unul dintre ei, Antonio Salvo, era membru marcant al DC. Recunoscuți, acum, ca membri ai Cosei Nostra.

2) Șeful necontestat al Mafiei în anii '60. Arestat și judecat în 1969 la Catanzaro, în primul mare proces al Mafiei, încheiat cu o achitare generală. A continuat să joace un rol de prim plan până în 1978, când s-a retras.

3) General de carabinieri, a reputat succese importante împotriva teroriștilor din Brigăzile Roșii (BR), identificând, printre altele, locul unde fusese sechestrat Aldo Moro. Numit prefect la Palermo în 1982, asasinat în luna septembrie a aceluiași an.

4) Ziarist din Roma, conducător al revistei Op (Osservatorio politico) îndărătul căreia se bănuiește că stăteau serviciile secrete. În ianuarie 1979, pregătise un atac dur împotriva lui Andreotti, suspendat, se crede, după o donație consistentă făcută revistei sale. Asasinat în martie 1979.

5) Membrii Brigăzilor Roșii. Buscetta declarase Comisiei Parlamentare că îi întrebese dacă erau dispuși să revindică uciderea generalului Dalla Chiesa, săvârșită, în realitate, de Cosa Nostra, la solicitarea unei misterioase "entități naționale".

6) Președintele Democrației Creștine, răpit în martie 1978 de Brigăzile Roșii și asasinat 55 de zile mai târziu. Textele interogatoriilor ce i-au fost luate în această perioadă, descoperite de oamenii generalului Dalla Chiesa, ar conține o serie de pasaje rămase secrete.

7) Om politic democrat-creștin, fost magistrat, apoi senator și până de curând ministru. Considerat unul din cei mai fideli aliați ai lui Andreotti.

Traducere și adaptare
Alexandru ANTONESCU

? LA
PI2VRA
!

SARAJEVO

După covârșitoarea respingere a planului Vance-Owen în urma referendumului sârbilor din Bosnia, mulți analiști și oameni politici și-au exprimat convingerea că "planul este mort clinic", părere împărtășită și de liderul Radovan Karadžić, care a propus elaborarea unei alte variante, autorii putând fi Mihail Gorbaciov și Henry Kissinger. Opinia fostului secretar de stat american, conform căreia nu este vorba de o invazie a unui stat vecin împotriva unei țări suverane și că Occidentul a făcut o greșală imensă recunoscând noul stat Bosnia-Herțegovina, este în deplină concordanță cu convingerile conducătorului sârbilor care consideră că "Republica Sârbă (Bosnia) este o realitate în timp ce Bosnia-Herțegovina este recunoscută, dar nu există". Oricum, o eventuală conviețuire pașnică a sârbilor cu musulmanii, și chiar cu croații, pare mai aproape de domeniul ficțiunii, alternativa unei vecinătăți fiind neîndoielnic mai aproape de realitate.

Până la ajungerea la o înțelegere privind împărțirea Bosniei într-un fel sau altul, declarațiile belicoase ale comandantului forțelor sârbe din regiune, generalul Ratko Mladici, au darul de a menține la o temperatură înaltă situația de pe teren. Astfel, acesta avertizează comunitatea internațională, în termeni categorici, că eventualele bombardamente ale obiectivelor sârbești li se va răspunde cu acțiuni teroriste în capitalele occidentale. "Oricine vine aici, aici îi vor rămâne oasele", a adăugat Mladici, neuitând să califice planul Vance-Owen drept "un rug pentru arderea sârbilor". Nici liderul partidului radical sârb, Voislav Seselj, nu s-a lăsat mai prejos angajându-se să-l conducă în luptă pe voluntarii din Serbia și Muntenegru pentru a șterge totul în cale

Acorduri mirosind a praf de pușcă

și a cuceri întreaga Bosnie-Herțegovina. Împărtășind prea puțin ideile ultra-naționaliștilor lideri militari și politici și, în orice caz, realizând gravitatea unor afirmații, Radovan Karadžić s-a grăbit să liniștească opinia publică mondială, prezentând scuze pentru amenințările proferate de generalul său și calificând spusele acestuia drept "o izbucnire idioată și iresponsabilă".

Activitatea politico-diplomatică de găsire a unei soluții viabile pentru instaurarea păcii a continuat cu aceeași intensitate ca și în ultimele săptămâni. După turneul european al secretarului de stat Warren Christopher, a fost rândul șefului diplomației ruse, Andrei Kozîrev, să viziteze câteva capitale occidentale. Noutatea acestei misiuni s-a conturat la Berlin, unde ministrul rus a prezentat un plan în patru puncte menit să adauge o nouă

Declarații oferite presei după semnarea, la Medjugorje, a acordului de încetare a focului între musulmani și croați. În imagine de la stânga la dreapta Thorvald Stoltenberg, Alia Izetbegović și Franjo Tuđman

abordare în vederea punerii în practică a mult-discutatului proiect Vance-Owen. Inițiativa părții ruse prevede "închiderea frontierei dintre Bosnia și Serbia, aplicarea totală a sancțiunilor ONU, instituirea neîntârziată a unor zone de securitate în Bosnia-Herțegovina" și "instituirea unui tribunal care să judece crimele de război comise în fosta Iugoslavie". Deși asemenea propuneri au mai fost făcute separat, în alte ocazii, de diverși politicieni, noutatea ar consta, de fapt, într-o aplicare gradată, pas cu pas, a planului avansat de cei doi mediatori internaționali, lăsând astfel deschisă calea negocierilor asupra celui mai controversat punct: hărțile de împărțire a teritoriilor și bunurilor.

Modul de abordare a crizei iugoslave de către Rusia, care deține în această lună și președinția Consiliului de Securitate al ONU, a fost apreciat de președintele sârb, Slobodan Milošević, ca incomparabil mai obiectiv. Pentru a înlătura eventualele suspiciuni legate de amplasarea observatorilor internaționali doar la granița iugoslavo-bosniacă, șeful diplomației ruse a lăsat să se înțeleagă că și președintele Croației, Franjo Tuđman, ar accepta, eventual, prezența reprezentanților ONU la frontiera țării sale cu Bosnia-Herțegovina.

Cu toate că SUA nu au întâmpinat cu prea mult entuziasm propunerile fostului lor adversar din perioada războiului rece, opinând că aceasta înseamnă o impunere prin forță a planului Vance-Owen, în cadrul Consiliului de Securitate au fost luate în discuție două proiecte de rezoluție care coincid cu două din punctele propuse de Andrei Kozîrev, respectiv crearea unui tribunal și amplasarea observatorilor ONU la granițele Bosniei-Herțegovinei.

În tot acest timp, părțile combatante nu au stat nici ele degeaba, continuând să se lupte și să semneze acorduri de încetare a focului (!). Teatrul de luptă al celor mai violente încălețări au fost reprezentate de zonele Mostar și Vitez, unde luptele au continuat, dar cu o intensitate redusă, și după acordul de încetare a focului survenit în cursul întâlnirii dintre președintele bosniac Alia Izetbegović, omologul său croat Franjo Tuđman și liderul croaților din Bosnia, Mate Boban. Desfășurate în prezența celor doi copreședinți ai Conferinței de pace asupra fostei Iugoslavii, lordul Owen și Thorvald Stoltenberg, și a ministrului de externe danez, Niels Helveg Petersen, negocierile au avut ca rezultat ajungerea la o înțelegere care prevede crearea de comitete de coordonare în trei provincii (Travnik, Mostar și Zenița) în care luptele au atins cote înalte, ca primă etapă a procesului de formare a guvernelor cantonale prevăzute de planul Vance-Owen.

Sârbii nu s-au lăsat nici ei mai prejos semnând două acorduri de încetare a focului cu partea croată. Primul, convenit între șeful militar al sârbilor bosniaci, Ratko Mladici, și cel al croaților, Milivoj Petković, prevede încetarea luptelor,

Lumea în evenimente

schimburi de prizonieri, restituirea cadavrelor combatanților și libertatea de mișcare a populației civile în teritoriile aflate sub controlul celor două părți. Cea de-a doua hotărâre de încetare a focului a intervenit la Topusko în cursul întâlnirii reprezentanților sârbilor și croaților din Kraina (Croatia), care însă a fost urmată de un atac cu artilerie al armatei croate asupra orașului Benkovač. Ce-i drept, ofensiva s-a desfășurat după semnarea

acordului, dar înaintea intrării lui în vigoare.

Oricum, deși mirosul prafului de pușcă plutește încă în aer, sârbii din Bosnia au anunțat că, în ceea ce-i privește, au încetat operațiunile militare și sunt hotărâți să respecte acordurile semnate atât cu musulmanii cât și cu croații. Poate fi acesta începutul?

Ioana BĂRBULESCU

COPENHAGA

Alegătorii danezi i-au eliberat de o parte din emoții pe susținătorii uniunii europene, pronunțându-se cu o majoritate confortabilă (56,8 la sută) în favoarea ratificării tratatului de la Maastricht. Anul trecut, după cum se știe, respingerea aceluiași tratat în primul referendum danez dăduse semnalul unui val de "euroscepticism" care străbătuse aproape toate cele 12 state componente ale viitoarei Europe unite, depășind chiar limitele acestora. Acum valul pare să se fi retras, dar perspectiva Uniunii Europene nu arată, totuși, prea bine: recesiunea economică persistentă, crizele Sistemului Monetar European și mai ales incapacitatea CE de a pune capăt conflictului iugoslav îndepărtează speranța că obiectivele stabilite la Maastricht vor fi atinse la termenele stabilite.

Principalul motiv pentru care danezii respinseseră tratatul în urmă cu un an era teama că instituțiile europene aveau să capete prea multă putere, în dauna celor naționale. Și, mai ales, că "euroburocrații" de la Bruxelles - funcționari anonimi, numiți și nu aleși, ale căror deliberări scapă controlului cetățenilor - și-ar fi arogat dreptul de a se amesteca în domenii de interes local, în care nu aveau ce căuta. Ca și celelalte țări scandinave (dintre care nici una nu face, încă, parte din CE), Danemarca este, prin tradiție, o societate deschisă, care pune mare preț pe principiul democrației locale. "Adoptarea legilor ar trebui să fie cât mai aproape de cetățeni cu putință", spunea, înaintea actualului referendum, Jens Peter Bonde, lider al "mișcării din iunie", opusă tratatului de la Maastricht. Se adăugau temerea că identitatea daneză avea să fie primejduită într-o Europă unită cu 340 milioane de locuitori, ca și anumite rețineri față de puternicul vecin german, cu care, de-a lungul timpului, danezii n-au avut numai relații prietenești, ca acum, ci și câteva războaie. În sfârșit, nu puțini alegători, excedați de campania obsedantă desfășurată de mai toți oamenii politici în favoarea votului afirmativ, avuseseră,

Succes european din a doua încercare

acum un an, o reacție exact contrară, din pur spirit de independență.

În linii mari, îndoielile de atunci se mențin, dar situația s-a mai schimbat. Fostul ministru de externe, Uffe Ellemann-Jensen (între timp trecut în opoziție împreună cu partidul său liberal) a reușit să obțină de la colegii săi europeni amendamente care permit Danemarcei să nu se asocieze anumitor prevederi ale tratatului. Este vorba de cetățenia europeană, moneda comună (care rămâne, oricum, un obiectiv îndepărtat, deoarece multe din celelalte state ale comunității sunt, și ele, încă departe de performanțele economice prescrise), politica de apărare comună și cooperarea sporită în problemele juridice, polițienești și de emigrare. Se pune, desigur, întrebarea ce va mai rămâne, pentru Danemarca, din tratatul de la Maastricht? Destul de mult: coordonarea politicii economice, participarea la "fondurile de coeziune" prin care țările mai bogate le vor ajuta pe cele sărace, politica socială comună (de la care, în schimb, Marea Britanie este, teoretic, exceptată) ca și, element important, lărgirea domeniului în care se va aplica regula "majorității calificate", și nu a consensului, în Consiliul Comunității Europene. Oricum, dl Ellemann-Jensen, mulțumit de rezultatul referendumului, și-a declarat intenția de a începe o campanie pentru renunțarea - printr-o altă consultare populară - la concesii pe care tot el le-a obținut.

Comisia Europeană a ajutat, de asemenea, tabăra pro-europeană, reducându-și, în acest an, ritmul inițiativelor pentru a îndepărta bănuielele de imixtiune nedorită. S-a insistat mult asupra principiului subsidiarității, potrivit căruia autoritățile comunitare nu vor acționa decât atunci când "obiectivele acțiunii nu pot fi suficient realizate de statele membre", rămânând să se stabilească în ce situații concrete se va aplica acest principiu. Toate acestea nu i-au convins, totuși, prea mult pe alegători, mai degrabă obșiți de discuțiile prelungite pe acest subiect. Cei care și-au schimbat opțiunea între iunie 1992 și mai 1993 (cam 7 la sută din electorat, mai ales social-democrați) au făcut-o, potrivit sondajelor, fără entuziasm și, în principal, din considerente pragmatice. Ei s-au temut că vor fi "lăsați deoparte de Europa", ceea ce ar fi avut repercusiuni economice negative. Iar vocea Danemarcei se va putea oricum face mai bine auzită din interiorul Comunității decât din afara ei. Fapt dovedit, de altfel, chiar de răsunetul pe care l-a avut referendumul de anul trecut și de atenția acordată celui de acum...

Mai rămâne ca tratatul de la Maastricht să fie ratificat și de parlamentul britanic, unde procedura a fost prelungită de revolta unui mic, dar activ grup de conservatori "eurosceptici". Conduc de "doamna de fier", Margaret Thatcher - căreia promovarea în Camera Lorilor nu i-a scăzut intransigența - acest grup nu se sfiește să pună guvernul dlui Major în situații delicate, chiar umilitoare. Pentru a provoca respingerea tratatului, prietenii dnei Thatcher sunt dispuși chiar să se alăture adversarilor ideologici, laburiștii, ceea ce obligă guvernul la ciudate manevre de evitare a votului. Astfel, el a aprobat un amendament al opoziției, prin care clauzele sociale ale tratatului erau extinse asupra Marii Britanii (deși se obținuse o derogare în acest domeniu) explicând în același timp că aceasta nu schimbă nimic. Probabil că, în cele din urmă, impulsul dat de referendumul danez va ajuta tratatul să treacă și prin cele două Camere de la Londra.

Adversarii cei mai înveșunați ai Maastrichtului nu vor dezarma, însă. Unii dintre ei - niște tineri anarhiști din Copenhaga - și-au manifestat nemulțumirea după referendum, spărgând vitrine și aruncând cu pietre. Ceea ce a atras riposta poliției, inclusiv cu arme de foc. Greu de spus totuși, într-un asemenea caz, dacă este vorba de obiecții principiale sau doar de un pretext pentru plăcerea de a distruge, prezentă, după cum se vede, și într-o țară respectabilă, aliniată celor mai severe standarde europene. Mai îngrijorătoare a fost o știre din Norvegia, una din candidatele la intrarea în CE, unde, însă, sprijinul pentru acest act este în clară scădere. Cei cărora ușa le este deschisă se codesc să intre iar cei ce ar dori-o sunt lăsați să aștepte. Europa pe deplin unită este încă sortită unui viitor nedefinit.

Alexandru ANTONESCU

MOSCOVA

Războiul constituțiilor nu va mai avea loc?

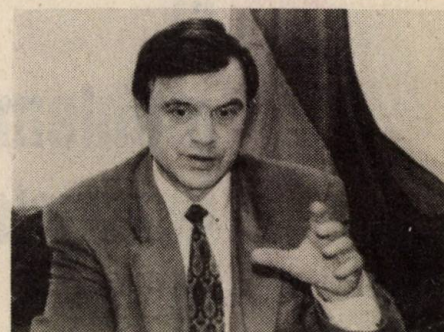
După o scurtă pauză de reflecție, președintele Boris Elțin a pornit să-și demonstreze nu doar prin vorbe, ci și prin fapte voința sa, profitând de rezultatul referendumului de la 25 aprilie, să elimine fără întârziere obstacolele din calea pe care o consideră cea mai potrivită pentru Rusia. Violențele stradale de la 1 Mai nu l-au putut abate de la strategia sa, ci doar i-au oferit un prilej de a-și arăta fermitatea.

Destituind doi înalți demnitari - Iuri Skokov, președintele Consiliului de Securitate, și vicepremierul Gheorghi Hija - care luaseră atitudine împotriva politicii sale în campania pentru referendum, președintele a dat un semnal clar că își consideră poziția suficient de consolidată pentru a nu mai fi nevoit să caute simpatia conservatorilor. Pe vicepreședintele Ruțkoi, pe care nu-l poate destitui, l-a privat de toate puterile și privilegiile și i-a desființat funcția în proiectul său de Constituție. Față de primul ministru Viktor Cernomîrdin, însă, atitudinea este cu totul alta: dl. Elțin îi acordă toată considerația cuvenită postului său și chiar mai mult decât atât, alăturându-și-l în calitate de copreședinte la diferite comitete și comisii. La 9 mai, de Ziua Victoriei, la depunerea coroanelor de flori la monumentul eroilor de lângă Kremlin - moment cu mare încărcătură simbolică - dnii Elțin și Cernomîrdin au fost alături, practic, ca niște egali.

Primul ministru este, în fond, și el un fost "tehnocrat al socialismului", provenit din aparatul de conducere al industriei de stat, asemenea demisului vicepremier G. Hija. La o consfătuire a "conducătorilor de soviete la toate nivelurile", prezidată de marele rival al președintelui, Ruslan Hasbulatov, dl. Cernomîrdin a chemat la **"o colaborare constructivă între forțele democratice și cele centriste, precum și cu o parte din acele forțe care se consideră ca făcând parte din opoziție, dacă și ele vor acest lucru"**. De remarcă că, potrivit primului ministru, centristii nu s-ar afla, în prezent, în opoziție. De altfel, evoluțiile din ultimii ani au arătat - iar dl. Elțin pare să se fi convins și el - că pentru ca reformele economice să aibă succes, este nevoie de colaborarea conducătorilor din industrie sau, cel puțin, a acelor dintre ei care înțeleg necesitatea

schimbărilor, dar le-ar putea bloca dacă desfășurarea lor nu le-ar fi pe plac. O asemenea conciliere pare să se concretizeze, primul ministru deținând un rol important. În acest context, este greu de spus dacă vicepreședintele Ruțkoi mai poate vorbi, așa cum pretinde, în numele Uniunii Civice, o coaliție a forțelor centriste din care partidul său comunist-reformat face parte alături de Uniunea Industriașilor și Întreprinzătorilor condusă de Arkadi Volski. Aceasta s-ar putea considera reprezentată mai curând de primul ministru, lăsându-i vicepreședintelui calea unei apropieri de sectoarele extreme, cu care se aseamănă prin retorica sa populistă.

Pe fundalul acestor posibile restrucurări de alianțe se desfășoară bătălia pentru viitoarea Constituție. Care s-ar putea, totuși, îndrepta către un compromis, mai repede decât s-ar fi așteptat, ținând seama de pozițiile inițiale, aparent ireconciliabile, ale celor două părți. Ocolind parlamentul, președintele convocase pentru data de 5 iunie o Adunare Constituantă astfel alcătuită (din reprezentanți ai provinciilor, miniștri și câțiva deputați) încât să valideze fără probleme proiectul de Constituție elaborat de experții săi. În replică, parlamentul dăduse publicității un proiect propriu, hotărând să-l supună, la toamnă, unui nou Congres al Deputaților. Cum era de așteptat, fiecare din cele două proiecte privilegiază acea ramură a puterii care l-a inițiat. De unde și contestările reciproce. Proiectul dlui Elțin este **"în esență inacceptabil, deoarece este alcătuit pentru o persoană anume. Este ca o seringă cu folosință unică"**, se indigna Ruslan Hasbulatov, criticând și **"tendențele țariste"** ale respectivului text. Care, într-adevăr, pare elaborat pe măsura personalității actualului președinte (cărui îi acordă și dreptul de a dizolva parlamentul) fără ca autorii săi să-și fi pus problema cine-i va succeda cândva. Este adevărat că, deocamdată - și probabil pentru multă vreme de acum înainte - adunările legislative din Rusia sunt depar-

Ruslan Hasbulatov în fața alternativei - izolare sau un compromis onorabil?

te de a avea autoritatea și competența celor occidentale și ar fi, deci, riscant a le conferi rolul dominant în stat, cum prevede proiectul constituțional al actualului parlament. **"Acest proiect înseamnă a da toată puterea sovietelor"**, spunea Vladimir Varov, un deputat favorabil dlui Elțin, **"și, în ultimă instanță, a da toată puterea mult stimatului Ruslan Hasbulatov"**.

Dezbaterile a scăzut în intensitate - ambele părți fiind de acord cu ideea unui text de compromis - și se poartă mai mult asupra modalității prin care va fi adoptată Constituția. Iar opțiunile converg treptat spre formula unui nou referendum, prin care parlamentul ar fi ocolit, fără a fi sfidat. Ceea ce ar putea fi considerat ca un nou succes al președintelui, care dorise, de la început, ca viitoarea Constituție să fie supusă votului popular; Congresul fusese cel care se împotrivese. Raportul de forțe este, acum, din ce în ce mai defavorabil dlui Hasbulatov, care își vede aliații părăsindu-l unul câte unul. Adjunctul său, Nikolai Riabov, critic vehement al guvernului la ultima sesiune a Congresului, a fost cel dintâi care a cerut să se renunțe la confruntarea inutilă cu președintele: **"referendumul ne-a dat o lecție serioasă..."**. Au urmat alți lideri parlamentari. **"Oamenii încearcă să-și apere viitorul politic"**, a replicat dl. Hasbulatov. Dar președintele Curții Constituționale, Valeri Zorkin, șovăie la rândul său și până și vicepreședintele Ruțkoi vorbește despre cooperare **"în căutarea înțelegerii naționale"**. Dl. Hasbulatov este tot mai singur. Dar, cu bogata sa experiență a manevrelor politice, este probabil că va găsi calea de a evita o înfrângere umilitoare, ușurând, totodată, adoptarea noii Constituții. Ceea ce nu înseamnă că lupta va înceta, ci doar că se va relua de pe noi poziții.

Alexandru ANTONESCU

și problema granițelor ei

UNGARIA

Semnarea Tratatului de prietenie dintre Ungaria și Ucraina a dat un nou impuls controverselor ce se desfășoară în diferitele sfere ale opiniei publice din Ungaria, mai ales în rândurile oamenilor politici privind problema granițelor. Concret, este vorba de posibilitatea modificării prin forță sau pe cale pașnică a frontierelor fixate după primul război mondial prin Tratatul de pace de la Trianon, confirmate după cel de-al doilea război mondial prin Tratatul de la Paris și recunoscute de toate guvernele ungare prin semnarea Actului final de la Helsinki, în care una din prevederi interzice modificarea prin forță a granițelor, acceptându-se totuși eventualitatea schimbării lor pe cale pașnică.

Tratatul ungaro - ucrainean

Această problemă a căpătat un caracter de acuitate în momentul în care s-a trecut la reînnoirea tratatelor de bază bilaterale între Ungaria și vecinele ei, pe teritoriul cărora trăiește o numeroasă minoritate maghiară. România, dar și Slovacia și Ucraina au cerut ca în document să fie inclusă clauza renunțării la modificările de graniță atât prin forță cât și pe cale pașnică. (În ce privește Ungaria, ea a pretins includerea clauzei privind respectarea drepturilor minorității maghiare din țările respective). Până de curând Ungaria a refuzat îndeplinirea acestei cereri, pre-

valându-se de prevederile tratatelor de pace și ale altor documente care garantează integritatea teritorială a statelor semnate. Acest refuz a împiedicat finalizarea tratatului de bază cu România. În schimb, în cazul tratatului ungaro-ucrainean, partea ungară a acceptat această cerere iar, cu câteva zile în urmă, după dezbateri furtunoase, Adunarea de Stat a ratificat tratatul.

Paradoxul situației este că partidele de opoziție s-au pronunțat pentru ratificare, în timp ce deputații din partidul de guvernământ - Forumul Democratic Ungar (FDU) - și anume, cei din aripa extremistă s-au opus, argumentând că acel mult discutat "paragraf doi" (cu privire la renunțarea modificării frontierelor indiferent de mijloace) din tratatul ungaro-ucrainean ar putea constitui un precedent pentru tratatele cu celelalte țări vecine. Deputații extremiști din FDU au afirmat că prevederile acestui articol înseamnă "o delimitare unilaterală... care nu servește interesele maghiarimii din Ucraina subcarpatică" (Arpad Miklos), că este necesară "reunificarea pașnică a bazinului carpatic în care odinioară a existat o singură țară" (Izabella B. Kiraly). Președintele Partidului Independent al Micilor Proprietari a cerut eliminarea acestui paragraf din tratat sau scoaterea pur și simplu de pe ordinea de zi a discutării documentului până în momentul în care se va acorda autonomia maghiarimii din Ucraina subcarpatică.

În schimb, numeroși deputați din partidele de opoziție, dar și din coaliția guvernamentală au susținut necesitatea și importanța ratificării documentului. Observația cea mai pertinentă a aparținut deputatului independent Zoltan Kiraly care a subliniat în cursul dezbaterilor că în parlament s-a făcut simțit spiritul irendentismului chiar dacă sub formă

ponderată. El a calificat drept "criminală" politica ce dorește soluționarea insatisfacțiilor actuale din Ungaria prin abordarea problemei modificării granițelor.

Argumente ale personalităților conducătoare din Ungaria

Atât premierul Jozsef Antall, cât și ministrul de externe Geza Jeszenszky au respins caracterul de "precedent" al clauzei. Acest tratat, a declarat primul ministru, nu angajează Ungaria să procedeze întocmai și cu alte țări. Documentul, a mai spus el, nu contravine Actului final de la Helsinki și nici altor acorduri internaționale.

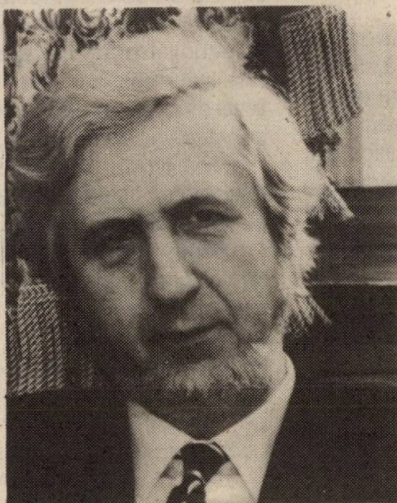
La rândul său, ministrul de externe, Geza Jeszenszky, într-un interviu acordat ziarului "Magyar Hirlap", a afirmat că tratatul cu Ucraina este "un tratat condiționat reciproc pentru că duce la îmbunătățirea situației minorității maghiare din Ucraina. Tratatul confirmă că Ungaria nu are pretenții teritoriale față de vecinii săi. În prezent, ideea că s-ar putea face modificări de graniță pe cale pașnică, pe baza unei înțelegeri reciproce, a spus în continuare ministrul, nu este realistă; în condițiile actuale, pretențiile teritoriale ar putea fi realizate doar pe calea forței sau amenințării cu forță, ceea ce este interzis prin pactul Briand-Kellog. Dar, a conchis el, prin actualul tratat Ungaria nu a renunțat la nici o acțiune legală posibilă, admisă și de dreptul internațional".

Ivan Bába, secretar de stat adjunct la MAE ungar, a fost și mai explicit. Într-un interviu acordat ziarului "Magyar Nemzet", referindu-se la acel paragraf doi, el a relevat: "Dacă ambele părți consideră că este nevoie de unele modificări de graniță,

Lumea în evenimente

Primul ministru Jozsef Antall

Ministrul de externe Geza Jeszenszky

paragraful doi nu le exclude... El exclude doar pretențiile în acest sens iar pretenția este întotdeauna unilaterală". La întrebarea dacă România sau Slovacia nu-l va considera drept precedent, Bába a arătat: "Cu Ucraina, în calitatea ei de stat suveran, Ungaria nu a avut nici un tratat privind granițele. Cu celelalte state vecine granițele au fost fixate prin Tratatul de pace de la Paris din 1947. Atunci Ucraina nu era încă stat suveran. În același timp, Ungaria nu dorește să modifice granițele nici în cazul României, nici al Slovaciei așa cum s-a subliniat de mai multe ori. Relațiile ungaro-române sau ungaro-slovice ridică altfel de probleme decât cele ungaro-ucrainene. Dacă vrem să mergem înainte trebuie să progresăm în toate problemele... Dar în momentul de față nu am ajuns în acest stadiu... În cazul Tratatului de bază româno-ungar, opinia părții ungare este că atâta timp cât situația maghiaririi din România nu se va

soluționa conform concepției conducătorilor legitimi ai UDMR, Ungaria nu poate progresa în privința tratatului de bază. Deci, în acest sens, Tratatul de bază dintre Ungaria și Ucraina nu reprezintă un precedent..."

Opinii ale Alianței Democraților Liberi

Opinia publică din Ungaria este departe de a împărtăși în întregime concepțiile coaliției guvernamentale în privința granițelor. Într-un sondaj de opinie realizat cu șase luni în urmă, majoritatea celor chestionați s-a pronunțat, în general, împotriva schimbării granițelor, s-a manifestat un interes redus față de problema minorităților maghiare din alte țări și s-a exprimat părerea că partidele politice din Ungaria ar trebui să se preocupe mai mult de problemele ungarilor din țară.

O poziție clară a fost adoptată de cel mai mare partid de opoziție din Ungaria - Alianța Democraților Liberi (ADL). Atât în documentele lor programatice cât și în diferite declarații, reprezentanții acestui partid s-au pronunțat împotriva modificării, indiferent de mijloace, a granițelor Ungariei. Într-o recentă conferință de presă, prilejuită de prezentarea programului de politică externă al ADL, s-a arătat: "Ungaria trebuie să declare foarte clar și ferm că nici în prezent și nici în viitor nu dorește să inițieze modificarea granițelor nici prin forță, dar nici pe calea tratativelor. Renunțarea la pretențiile teritoriale ar putea fi inclusă și în tratatele bilaterale cu statele vecine în cazul în care partenerii de discuții sunt de acord să înscrie în document garantarea drepturilor minorităților. De altfel, nu ar fi un lucru fericit dacă problema granițelor ar deveni elementul central al politicii externe ungare".

Ce prevăd principiile Actului final de la Helsinki?

Într-o luare de poziție publicată în cotidianul "Magyar Hírlap", fostul diplomat ungar David Meiszter apre-

ciază foarte critic declarațiile unor oameni politici responsabili din Ungaria cu privire la problema granițelor și explică de ce este inacceptabilă referirea la Actul final de la Helsinki. Într-adevăr, arată Meiszter, cel de-al treilea principiu al acestui document interzice modificarea prin forță a granițelor iar primul consideră posibilă modificarea lor pe cale pașnică. Dar nu trebuie uitate condițiile în care s-au elaborat ele. În primul rând, această specificare s-a făcut pe baza unui caz concret, și anume existența celor două Germanii, occidentalii vrând să lase deschisă o porțiță în vederea unificării pașnice a Germaniei. Deci, invocarea acestui principiu pentru susținerea oricărei modificări pe cale pașnică este o argumentație extrem de puțin justificată. În al doilea rând, în actuala situație schimbată - respectiv dispariția Germaniei și Europei divizate - aplicarea unei astfel de formule este greșită iar problemele pentru care unii din Ungaria doresc să mențină posibilitatea unor modificări de graniță pe cale pașnică sau măcar "amenințarea" cu așa ceva nu vor fi rezolvate în acest fel, dimpotrivă, susținerea unei atare idei reprezintă o sursă de conflicte. De asemenea, în condițiile edificării unui nou sistem de securitate în Europa există șansa ca relațiile interstatuale să nu evolueze așa cum am fost obișnuiți să evoluze după războaie: prin alipirea în mod arbitrar a unor teritorii, mutarea cu forță, prin constrângere, a unor grupuri etnice.

Pentru ziua de 4 iunie, mai multe organizații de extremă dreapta din Ungaria au prevăzut organizarea unei manifestații împotriva Tratatului ungaro-ucrainean și a celui de la Trianon (semnat la 4 iunie 1920). Măsura în care se va răspunde la acest apel va demonstra caracterul acut sau desuet al mult discutatei probleme a granițelor în rândul opiniei publice ungare.

Eva GALAMBOS

Proșperitatea și pacea sunt doi stâlpi de boltă într-o societate care pune în mișcare capitalul uman, îl sprijină din considerentul că este un factor de acțiune indispensabil.

Divizarea Europei în blocuri antagonice, persistența șomajului la sfârșitul dominației comunismului, când au dispărut parțial anumite piețe de desfacere, incapacitatea de a concilia ecologia cu economia, austeritatea bugetară față de dezvoltarea socială sunt câțiva din factorii de criză ce afectează pe o perioadă nedeterminată largi categorii ale populației. Se mai adaugă, implicându-ne direct, inflația și, pe plan politic, instabilitatea. Presiunea înregistrată în țările est-europene, deși diferită calitativ de cea suportată în țările dezvoltate, nu este mai puțin gravă, mai scutită de surprize.

Dacă pentru țările prospere și cu responsabilitate politică problema este duală: de prestigiu financiar și de impact istoric, pentru noi, românii, ea devine o chestiune de viață și de moarte. Fie și numai pentru că o națiune se prăbușește dacă nu găsește răspunsuri potrivite la cerințe ca producția de bunuri, consolidarea democrației, folosirea judicioasă a mâinii de lucru, supunerea, fără mari fluctuații, legilor concurenței.

Aflându-ne într-un astfel de moment al evoluției noastre nu cred că interesează ce model adoptăm: cel suedez, cel spaniol sau cel austriac. Interesează în cel mai înalt grad să investim în mod egal în productivitate materială și, respectiv, educație spirituală.

Să mă explic:

Productivitatea apare ca o rezultată acolo unde costurile de producție au de partea lor concursul mâinii de lucru bine

pregătite și investiții pe măsură. La noi, cu o privatizare încă în fază incipientă, demarează greu, teribil de greu, adaptarea calificării la oferta pieței. Și aceasta nu pentru că nu avem muncitori calificați, ci deoarece o situație haotică întârzie să definească strategia privatizării, nivelul costurilor de producție, rentabilitatea lor pe termen scurt și mediu.

La capitolul educație mi se pare limpede că asistăm, în continuare, la defecarea școlii față cu obiectivul social de a nu arunca în vâltoare viitori șomeri **ab initio**. Paradoxal însă absolut real: zeci de academii școlare, universități private și de stat, fundații și institute multiplică valurile de licențiați în căutare de posturi. În România, la cele 23 milioane de locuitori, proliferază instituții de învățământ superior cu mult peste cerințe și, într-o măsură, inferioare standardelor de pregătire deja omologate.

Așadar ce este de modificat față cu o populație marginalizată de șomaj, sărăcie și ruptă de necesarele dotări tehnice grație cărora inserția în progresul tehnologic devine posibilă? Imi iau libertatea să avansează o ipoteză. I-aș da numele de flexibilitate în raport cu vechiul model european. Acesta instituisese relația ofertă-cerere. Poate că azi remunerarea ar trebui subordonată inserției în viața economică activă, altfel spus ameliorarea calificării în condiții de modestie a veniturilor. Cel puțin pentru o perioadă controlabilă, definită de comun acord între patroni și mâna de lucru. Avantajul, socot, este evident. A confirmat-o Japonia, în mod strălucit, apoi ceilalți tigri și dragoni asiatici precum Singapore, Taiwan, Hong Kong, Malaezia.

Sunt conștient că ating un punct sensibil însă nu o fac gratuit: este de la sine

înțeles că o politică fiscală corectă, una salarială adaptată la condițiile existente și una de revendicări sindicale stricte redusă la minimum pot asigura relativ repede redemararea economică, altminteri expusă tuturor vicisitudinilor.

Institutul de Studii Strategice din Londra a întocmit un raport care pune în gardă guvernele asupra caracterului exploziv al divizării Europei. Nu e vorba, ca în trecut, de o diviziune ideologică, pe criterii doctrinare. Criza din fosta Iugoslavie, conflictul armeano-azer, dezarmarea arsenalelor nucleare din CSI în condițiile în care, prin vecini, Iranul, poate încă și Irakul, acced la arma șantajului. Terorismul și fundamentalismul islamic impun laolaltă o abordare nouă, în termeni noi.

Evaluările, cu care ne-am obișnuit, ale situației mondiale fac loc altor configurații. În ierarhia valorilor, riscurile dependenței de ordinea dacă nu mondială măcar zonală/regională impun înaintea de orice practicarea democrației economice. Potențialitățile acestea cheazășuiesc pe cele ale democrației politice. Și invers.

Pacea fără prosperitate rămâne unilaterală. Iar prosperitatea fără pace sună ca un non-sens. Ba chiar vârtos cacofonic dacă istoria scrisă dă prilej să rezervăm textelor calitatea rostirii. Sunetul spre care ne deschidem ochii și urechile ceasului de față ia aminte la pragmatism pe cât la debarasarea de orice moștenire totalitară.

Este în acest sens extrem de sugestiv să privim la cele două Corei, cea de la Nord închisă în frica de contacte a națiunii la capătul cărora conaționalii să dialogueze liber, cea din Sud, prosperă, mai aproape de adevăr ca temelie și rezervă a păcii.

Pentru politologi dosarul însuși al acestei anacronice diviziuni deschide calea spre înțelegerea ideii de creștere generală: nu te aperi grație arsenalelor cât prin performanță economică și culturală. Terapia spre pace în orice laborator o vom încerca are nevoie de retortele și substanțele belșugului.

Printr-o analogie, sper logică, putem conchide că liniștea Occidentului atârână de ce se petrece în Est. Tot astfel cum între cele două Corei eșecul uneia periclitează până la o limită greu suportabilă frontiera ce le desparte. Ca și drumul către viitor al milioanele de oameni prinși într-un cerc nevralgic deși aparțin aceluiași unic popor...

Numele anomaliei semnalate: metamorfozarea bogaților într-o castă suprapusă, a săracilor într-o colonie de leproși supraviețuitori...

La EST

Radu
BUDEANU

Marsul de o mie de mile

...

Nu se poate spune că fluviul Tiumen a preocupat până acum presa mondială. Nici fluviul în sine, nici vecinătățile nu excelează prin ceva anume. Dar ce azi pare insesizabil s-ar putea ca mâine să capete contururi pregnante. Oricum, în zona acestui fluviu, pe o suprafață de aproximativ 100 000 de kilometri pătrați, Rusia, China și Coreea de Nord s-au decis să monteze o "piață comună" ad-hoc. Desigur, trilateralele sunt la modă. Dar aceasta, Moscova-Beijing-Phenian pare cea mai paradoxală, eteroclită și, până la urmă, surprinzătoare. O țară care iese din perestroika pentru a intra în capitalism, o alta care decretează "socialismul de piață liberă" și, în sfârșit, a treia care nu pare a fi auzit încă nici de capitalism, nici de socialismul relaxat își dau mâna pentru a gestiona împreună capacitatea dolarului de a scoate progres din piatră seacă. Faptul că Moscova s-a decis să fertilizeze economic și în stil chinez o regiune uitată de Dumnezeu nu e de mirare. Faptul că Beijingul se deschide spre Moscova și mai deschide o "zonă liberă" este, iarăși, de înțeles. Rămâne stupefiantă brusca elasticitate a Phenianului încuiat de decenii în șir în propria ebrietate ideologică, profund refractară oricărui fason de democratizare sau de relaxare a pieței. Nu se poate trage decât concluzia că marele cârmaci, Kim Ir Sen, începe să fie în contact cu eternitatea și

vede, acum, incomparabil mai departe decât a fost dispus să o facă în anii robuști ai maturității sale fizice. Oricum, trei regiuri atât de diferite care se hotărăsc să inițieze o asemenea operațiune pot stârni fiori în restul lumii obișnuite să împartă lucrurile în alb și negru și mai puțin în gri. Personal, eu cred că poligonul Tiumen, estimat la aproximativ 30 miliarde de dolari ca investiție de pornire, reprezintă mai mult decât o aventură oarecare sau un pact extravagant între universuri condamnate la o vecinătate perpetuă. Cred, adică, în ceea ce se numește disponibilitatea răsăritului extrem de a... prelua "comanda" și de a aplica sisteme de dezvoltare care în vest sunt privite cu ochi mijiiți și cu o compasiune condescendentă nici măcar trucată. Când Seulul, Tokio, Taipei și cârdul de capitale care legitimează "dragonii" din Pacific se vor fi alăturat acestor piețe virgine și enorm absorbante, lucrurile se vor schimba radical nu numai în Asia, dar și spre "lacurile" mai conservatoare precum Atlanticul.

Japonia a dovedit prima că imposibilul este un element derizoriu dacă se abordează cu tenacitate asiatică și dolari. Aflată la zero absolut în 1945, azi Japonia cumpără SUA, ține în șah finanțele mondiale, asigură computerelor un viitor galben. Sfidarea niponă nu este un joc al minții și nici o construcție politică. Ea este o realitate fundamentală a atlasului economic și o pârgă de prim calibru pentru răsturnarea politică de poimâine. Coreea de Sud, Singapore, Taiwan sau Hong

Kong nu reprezintă decât o prelungire a experimentului japonez într-un univers familiar. Un univers bazat pe ferocitatea muncii, o disciplină colectivă delirantă și pe o ambiție națională vecină cu nebunia. Toate aceste conglomerate super-dezvoltate azi au lucrat în tăcere și cu îndârjire până au atins limita critică la care occidentalii și-au permis să-și manifeste înmărmurirea. După revoluția culturală și după ce și-a consumat integral voluptatea cătușelor, China a făcut ceva asemănător provocând însă un proces mai tulburător întrucât creșterea ei galopantă s-a realizat pe partitură comunistă. Exemplul chinez este răsunător pentru că viteza accelerată a modernizării Chinei s-a realizat cu... frâna pusă. Și totuși, după o consumare de experiențe alternative, de călcat în gropi și în străchini, China a reușit imposibilul: ea trece la capitalism la indicația partidului comunist iar sistemul ei de dezvoltare o așază de acum în rândul marilor puteri economice. Este de așteptat ca Indochina și Indonezia să accepte cu un entuziasm nedisimulat o așezare la remorca unei asemenea mișcări, Pacificul devenind o zonă galbenă nu numai de fapt dar și de drept. Forța economică a zonei, pigmentată de alianțe durabile și de apetituri tradiționale riscă să motiveze o oarecare perplexitate în rândul europenilor și americanilor prea ocupați până acum de fastul propriei lor placidități.

Într-o asemenea perspectivă ceea ce se pune acum pe roate undeva pe lângă Tiumen seamănă a fabulă și a uvertură. Proverbul acela ultra-utilizat, și anume că "marsul de o mie de mile începe cu primul pas" rămâne cât se poate de rezonant în acest caz. Mai ales că Asia are în față tot timpul iar occidentul doar o istorie...

de WEST

KABUL

La 16 aprilie 1992, liderul comunist Mohamed Najibullah, pe atunci încă președinte al Afganistanului, încerca să fugă din Kabul, din fața furiei dezlănțuite a gherilelor mudjahedine și a majorității populației. După mai mult de zece ani de ocupație sovietică și vreo 13 de "război sfânt", capitala a căzut. Nu se știa exact în mâinile cui, iar omul care a domnit timp de cinci ani (din septembrie 1987) a fost nevoit să se refugieze în spatele zidurilor înalte de beton, protejate de sârmă ghimpată, în clădirea misiunii Națiunilor Unite din Kabul, înainte de a fi capturat de propriile sale trupe. Izolat complet de lume, păzit de unitățile fostei poliții secrete, o instituție redutabilă pe care el însuși a condus-o în trecut, Najibullah își ocupă timpul privind la televizor sau meditănd asupra Coranului. Căință tardivă pentru un om pe care liderii mudjahedini ar dori să-l vadă adus în fața justiției islamice. Cel ce l-a făcut să tremure pe combatanții mudjahedini, cel care a sfidat "jihadul" (războiul sfânt al musulmanilor), menținându-și puterea, contrar oricăror previziuni, încă mult timp după plecarea protectorilor săi sovietici, așteaptă acum un gest de clemență din partea actualului președinte Burhanuddin Rabbani.

Najibullah cunoștea toate tainele puterii în Afganistan, era abil ca nimeni altul în a se folosi de rivalitățile etnice și religioase, de luptele între triburi și clanuri, de ura între marile familii. Mudjahedinii însă nu l-au considerat niciodată acceptabil ca partener într-o reglementare politică pașnică. Când milițiile uzebece din nord, vârful de lance al regimului comunist, au întors armele, a început sfârșitul pentru "sistemul Najib".

Paradoxal, la un an după căderea sa, omul forte al Afganistanului se bucură de o popularitate pe care, fără îndoială, nu a cunoscut-o niciodată cât s-a aflat la putere. Abandonat de toți apropiații săi, el nu a fost uitat practic de lume. În bazarul din Kabul, negustorii nu ascund că regretă "epoca lui Najib", când capitala nu se găsea pradă luptelor, tirurilor de arme automate sau barajelor de rachete. În plus, ca în timpul oricărui război, afacerile prosperau.

Liderii mudjahedini care au cucerit atunci Kabulul sunt angrenați astăzi într-o crâncenă luptă pentru putere, fără pretext ideologic, religios sau etnic, ci motivată doar de orgoliile lor personale. Acest nou război civil afundă, zi de zi mai mult, Afganistanul în disensiuni, fragmentare și izolare internațională. "Jihadul" prin care a fost alungat invadatorul sovietic și a fost doborât regimul comunist n-a încetat să alunece spre anarhie.

Aceleași personalități care au jucat un rol-cheie în "războiul sfânt" și care au marnevrat în culise pentru a obține o tranziție

Un an fără comuniști

lină se află și acum, după un an, în avanscena politică. În aprilie 1992, își pusese răsemnăturile pe Acordul de la Peshawar (Pakistan), dând lumii întregi speranța că vor aduce pacea într-o țară-martir. S-au întors însă în fruntea forțelor politice, religioase și militare pe care le conduceau, așteptând să vină momentul când să declanșeze lupta pentru putere. Și acest moment nu a întârziat.

La Kabul, doi oameni care se urăsc de moarte se înfruntă de un an, în ciuda încheierii mai multor înțelegeri de încetare a focului. Gulbuddin Hekmatyar, liderul grupării Hezb-I-Islami (Partidul Islamic), ocupă cu trupele sale cartierele din sudul capitalei, în timp ce Ahmed Shah Massud, ministrul apărării și un apropiat al președintelui Rabbani, deține supremația în centru, deci implicit și asupra clădirilor guvernamentale. Teoretic, între cei doi ar trebui să existe puține diferențe ideologice. Atât unul cât și celălalt sunt musulmani, ambii sunt suniți, ambii sunt fundamentaliști, chiar dacă Hekmatyar are reputația de a fi mai radical decât

Mudjahedini reprezentând fracțiunile rivale din Afganistan fac de gardă în curtea Palatului de Iarnă din Jalalabad, unde au avut loc ultimele negocieri de pace. În semn de reconciliere, soldații nu țin mâna pe arme

Massud. Cei doi au făcut un pariu sângeros: cel care va deține Kabulul va prelua controlul asupra Afganistanului.

În aceste condiții, lupta pentru putere a căpătat un accent deosebit, pus pe preluarea arsenalului militar moștenit de la vechiul regim, condiție esențială pentru sporirea potențialului combativ. Din acest punct, Acordul de la Islamabad, încheiat la 7 martie a.c. între principalele fracțiuni rivale, sub oblăduirea Pakistanului, Iranului și Arabiei Saudite, calificat de mulți ca "istoric", a eșuat. După nici o lună litera lui era moartă, nici una din părți - nici Rabbani, menținut președinte timp de 18 luni, nici Hekmatyar, numit prim-ministru - nevrând să lase celelalte portofolii-cheie al apărării și deci controlul asupra forțelor armate. Premierul desemnat a refuzat astfel sarcina constituirii noului guvern, afirmând că "este exclus ca Jamiat-I-Islami (partidul lui Rabbani și Massud) să dețină două funcții-cheie: președinția și apărarea". Nu se poate imagina însă ca Massud, erou legendar al războiului împotriva sovieticilor, personajul numărul unu în guvernul actual, să se retragă în provincia sa natală și să lase locul dușmanului său Hekmatyar. Acesta din urmă a subliniat însă că intenționează să-și exercite din plin prerogativele de șef al guvernului, considerând că este "cea din urmă șansă de reglementare a crizei din Afganistan". Nici unul nu contestă că ar putea pierde sau câștiga în confruntarea armată, ceea ce denotă un echilibru al forțelor.

Clivajele etnice care jucaseră un mare rol anul trecut sunt acum mai puțin acute, cel puțin la Kabul, unde, în ultimele luni, s-a creat o alianță între tadjici (Rabbani și Massud) și paștuni (Sayyaf, liderul grupării pro-saudite Ittehad), îndreptată împotriva altei alianțe, cel puțin implicate, dintre paștuni (Hekmatyar) și cazari (gruparea șiiită pro-iraniană Wahdat).

În provincie, alți doi comandanți par să fi făcut un pariu și se străduiesc să-și consolideze baza regională, câștigând în același timp teren pe drumul spre Kabul. Unul este Rashid Dostam, fost aliat al lui

Najibullah și șef al puternicelor miliții uzbeye din nord. Marginalizat de mudjahedini din cauza trecutului său comunist, dar stăpân pe cel de-al doilea oraș ca mărime al țării, Mazar-I-Sharif, Dostam dispune de forțe militare considerate, după unele surse, ca fiind egale cu cele ale tuturor fracțiunilor islamice reunite. El ar putea juca un rol decisiv în momentul în care își va face cunoscută opțiunea. Cel de-al doilea este Ismail Khan, lider istoric al "Jihadului", un tadjiic apropiat lui Rabbani și Massud, care, în ultimul an, și-a consolidat neîncetat pozițiile, lichidând orice opoziție în provincia Herat din vestul țării și organizând o rețea strânsă de alianțe în sud-vest.

În sud, în schimb, în "centura paștună", coaliții heteroclitice de comandanți, de proprietari funciari și de molahi se luptă între ele pe motive tribale, financiare sau religioase, mai ales la Kandahar și Khost. Anarhia este atât de mare încât naționaliștii paștuni, urmașii făuritorilor Afganistanului, se află în prezent în afara jocului politic.

Consiliul de Apărare, organism pluripartit născut prin Acordul de la Peshawar și însărcinat să pună bazele viitoarei armate islamice unice, să strângă armele grele și să asigure libera circulație în țară nu a reușit nimic. Președintele Rabbani a cerut țărilor musulmane să oprească trimiterea de mercenari în Afganistan și să transforme această țară într-un teren de luptă între diferitele ramuri ale islamului. El a solicitat, totodată, să înceteze sprijinirea militară și materială din exterior a oricărei fracțiuni rebele înarmate. Mai nou, țările interesate vor să schimbe statutul acestor mercenari și să-i transforme în "forțe de menținere a păcii".

Reluarea confruntărilor armate a devenit iminentă la mijlocul lunii aprilie, exact la un an după căderea lui Najibullah, când președintele Rabbani a refuzat lista membrilor noului cabinet propus de Hekmatyar. Motivul fusese, bineînțeles, excluderea lui Massud.

Anterior, pe fundalul disensiunilor privind componența guvernului, avusese loc o tentativă de asasinat îndreptată împotriva șefului statului. Liderul radical și-a declinat însă orice amestec, neîzitănd să vorbească chiar despre o înscenare. De fapt, grupările afgane fac din rivalitatea Massud-Hekmatyar doar un pretext pentru neînțelegerile lor, acestea având rădăcini mult mai vechi în conflictele tribale, rivalitatea permanentă dintre șiiți și suniți, la care s-a adăugat intervenția mai mult sau mai puțin fătășă a intereselor străine.

Escaladarea luptelor la Kabul și în împrejurimi, soldată cu mii de victime în rândul populației civile, i-a determinat recent pe rivali să se reunească din nou, în orașul Jalalabad din estul Afganistanului, într-o rundă-maraton de negocieri (15 zile), cu scopul de a găsi o nouă soluție de încetare a focului. De această dată, nici unei personalități din afara Afganistanului nu i s-a permis accesul la convorbiri.

Soluția a fost găsită, dar numai pentru două luni, timp în care președintele Rabbani și premierul Hekmatyar vor trebui să elaboreze bazele unei reglementări durabile. Noul acord a fost menționat de o sursă pakistaneză, care a solicitat să rămână anonimă, și nu a fost confirmată oficial de Afganistan.

Nu de mult, un specialist în probleme afgane explica că "mudjahedinii nu au câștigat cu adevărat. Comunismul este cel care s-a prăbușit. Victoria lor nu a fost planificată. Ea nu a putut fi deci administrată". Se pare că, cel puțin deocamdată, are dreptate.

C. VALERIU

Un rege fără tron: DON JUAN DE BARCELONA

Moștenitor desemnat de Alfons al XIII-lea și tatăl al actualului rege al Spaniei, Juan Carlos, contele de Barcelona, care n-a domnit niciodată, s-a bucurat de funeraliile unui șef de stat.

Istoria are și ea momentele ei de căință. Organizând contelui de Barcelona funeralii ca pentru un șef de stat, guvernul socialist al lui Felipe Gonzalez nu și-a făcut numai o onoare; el a adus cel mai frumos omagiu pe care niște vechi republicani puteau să-l aducă monarhiei constituționale, mai exact celui care, cu treizeci de ani înaintea fiului său, se dorise a fi "reconciliatorul tuturor spaniolilor".

Este încă puțin cunoscută importanța rolului jucat în exil de moștenitorul desemnat de Alfons al XIII-lea. Și, totuși, puțin a lipsit ca, imediat după al doilea război mondial, fostul cadet de la Royal Navy, Juan de Bourbon y Battenberg, cel care, în 1943, luase poziție în favoarea aliaților, lansase, în 1945, la Lausanne, un manifest democratic și adunase apoi, în jurul său, la Estoril, o largă fracțiune a socialiștilor, să nu fie chemat pentru a-l înlocui pe Franco. Cu el, Spania ar fi evitat, fără îndoială, 20 de ani de izolare. Nu a fost să fie așa, deoarece amintirea războiului civil nu se stinsese încă, armata victorioasă și chiar monarhiștii îl susțineau cu hotărâre pe Franco, iar americanii nu simțeau nevoia de a forța înlăturarea celui dictator liniștit când războiul rece se întrezărea deja la orizont.

Clarviziunea contelui de Barcelona s-a dovedit în acele momente remarcabilă. Înțelegând că Franco este instalat la putere pentru mult timp, el nu s-a gândit decât la viitorul dinastiei. Atunci când, în toamna anului 1948, a acceptat, după o primă și dificilă întrevedere pe mare cu dictatorul, să-l trimită pe micuțul Juanito, care avea pe atunci 10 ani, să-și facă școala în Spania, el știa că vremea lui trecuse. Franco, omul care-l detesta, făcuse din Spania o "monarhie fără rege" și nu i-ar fi cedat locul niciodată. În schimb, mai târziu, fiul său putea să preia ștafeta. Cu o singură condiție însă: să nu trăiască departe de țară. De atunci, singura lui grijă va fi să negocieze cu fermitate condițiile de educație spaniolă a viitorului rege Juan Carlos și să conserve în exil principiul vital al monarhiei democratice, ale cărei "dispoziții testamentare" le va transmite moștenitorului său, ele rămânând mereu aceleași, indiferent de cotiturile pe care le ia istoria.

Acestea vor fi crude pentru Don Juan, dar contele va ști să accepte logica lor echivocă. Într-o carte emoționantă de convorbiri intime cu Juan Carlos ("Regele"), José Luis de Vilallonga relatează despre "ora de adevăr" dintre tată și fiu. Ea a avut loc în iulie 1969, când Franco l-a somat pe cel pe care se pregătea să-l desemneze drept "succesor cu titlu de rege" să aleagă imediat, fără a mai putea să se consulte cu tatăl său. Patru zile mai târziu, Juan Carlos a depus un jurământ amar, dar în conformitate cu regimul stabilit, devenind viitorul titular al unei coroane fără trecut.

Contele de Barcelona nu s-a simțit rănit decât de procedeu. El n-a putut decât să reamintească datorii și drepturile unei monarhii necompromise prin franchism. Din acel moment, "pactul de familie" a trebuit să pornească pe două căi distincte. Fiul a luat asupra lui legitimitatea franchistă, care îi va fi atât de prețioasă până la puciul militar din 1981 pentru a se face ascultat de armată, iar tatăl și-a menținut poziția de restaurare democratică în eventualitatea că fiul său ar fi eșuat. Or, acesta nu avea decât un singur punct de vedere, pe care îl împărtășea celor ce doreau o ruptură bruscă cu franchismul: "Sprijiniți-l cu hotărâre pe fiul meu. Dacă vreți republică, o veți avea prin sufragiu popular. Mă angajez în acest sens în numele meu și al lui. Dar să știți că niciodată armata nu-l va accepta dintr-o dată, iar datoria voastră este să feriți țara de un nou război civil".

Contele de Barcelona nu a renunțat la drepturile sale dinastice decât în mai 1977, cu o lună înaintea primelor alegeri libere și când toate partidele, inclusiv cel comunist, activau în legalitate. A trebuit să se hotărască pentru o retragere dintre cele mai discrete, nedemnă în raport cu evenimentul.

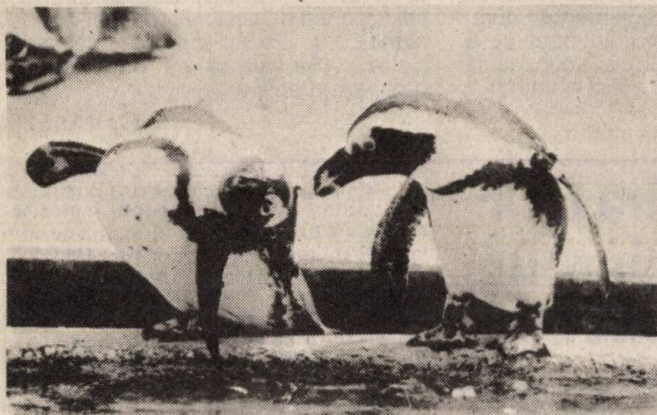
"Mă cutremur gândindu-mă la tot ceea ce a îndurat și a suferit tatăl meu", mărturisește actualul rege. Însă, spre deosebire de acesta, a avut cel puțin norocul de a fi fost până la cei 80 de ani, când era grav bolnav, Don Juan ascundea o sensibilitate adevărată, mascată, spune tot fiul său, "de o decență extraordinară".

Fără îndoială că a trecut prin istorie cum puțini Bourboni au făcut-o de la Henric al IV-lea încoace. Însă, spre deosebire de acesta, a avut cel puțin norocul de a putea prefera tronul unei liturghii. "Liturgie" ce a fost "oficiată" în fața lui Franco, în urmă cu 20 de ani, de către actualul suveran al Spaniei. Pentru binele țării și pentru ca într-o zi, tatăl său să poată intra la Estoril pe poarta regilor.

(din "Le Point", nr. 1073/10-16 aprilie 1993)

Traducere și adaptare
Dinu BUCȘAN

1000+

Instantaneu la Zoo din Baltimore, unde există cea mai numeroasă colonie de pinguini în captivitate din S.U.A. și a doua în lume, după cea de la Amsterdam

organe umane. Ei mai folosesc și organele genitale masculine care "garantează" reușita comercială.

Informator

Un set de documente oficiale publicate într-o biografie a lui Walt Disney, intitulată "Walt Disney, prințul negru al Hollywood-ului", dezvăluie faptul că marele realizator de filme de animație a fost timp de 20 de ani informator al FBI. Autorul cărții, Marc Eliot, citează pe larg din dosarele Biroului Federal de Investigații American, la care a avut acces

Soljenitîn

Primăria Moscovei i-a cedat lui Aleksandr Soljenitîn, pentru folosință pe viață, suprafața de 4 ha, pe care să-și construiască o locuință personală. Locul este situat în satul Troița-Lîkovo, din apropierea Moscovei, într-o zonă cu vile. Familia scriitorului a și început să-și construiască o casă din cărămidă, lucrare pentru care a avut aprobarea dată de Elțin personal, care a spus: "De acum încolo, pentru Soljenitîn este deschis drumul spre Rusia".

Actrița Brigitte Bardot în vizită la Expoziția Primăriei din Paris, pozând între două busturi ale Mariannei

Urmări

În Cuba și-a făcut apariția o boală misterioasă manifestată prin pierderea vederii și care afectează peste 20.000 de cubanezi. Epidemia s-a declanșat cu câteva luni în urmă și este de natură nervoasă, atacând vederea și membrele. În final, suferinzii nu se mai pot mișca singuri și orbesc. Medicii cubanezi, care au lansat un apel urgent comunității internaționale pentru a-i ajuta în tratarea bolii, au apreciat că maladia este mai frecventă în rândul fumătorilor și al marilor consumatori de băuturi alcoolice. Există însă și părerea că epidemia a fost declanșată din cauza alimentației extrem de sărace a cubanezilor. Rațiile alimentare sunt reduse la minimum, laptele fiind disponibil doar pentru copiii sub șapte ani, iar rația de ouă pe persoană este de patru pe lună.

Compensatie

Regatul Liechtenstein a cerut Cehiei suma de 300 milioane franci elvețieni (210 milioane dolari) cu titlu de compensație pentru proprietățile confiscate acum 75 de ani de Cehoslovacia. Este vorba de o suprafață de 1600 kmp, situată în sudul Moraviei, și care aparținut familiei regale din Vaduz, a declarat un ziarist prințul Hans-Adam al II-lea al Liechtensteinului. El a precizat că, în martie, când le-a prezentat această cerere, autoritățile de la Praga au răspuns că nu dispun de o lege care să le permită restituirea contravalorii proprietăților confiscate înainte de 1948. Atunci prințul a decis să folosească o altă metodă și să voteze împotriva Cehoslovaciei în unele organizații internaționale, și a comunicat că a respins orice propunere de "compensatie simbolică", afirmând că-l interesează doar "bani cash", pe care îi va investi tot în Cehia.

Studenti de la patru universități au participat la Taipei la o întrecere de vehicule neconvenționale. Premiul câștigătorului a fost de 1923 dolari

Inimă

Trei ghanezi au fost condamnați la nouă ani închisoare fiecare, pentru că au furat inima unui mort încercând să o vândă unor vrăjitori. Arestarea a survenit în timpul negocierii, "marfă" pentru care se cerea suma de 4166 dolari. Inimile umane, făcute pudră, intră în componența unor amulete sau fetișuri renumite pentru favorizarea avansării profesionale. Numeroși vrăjitori vest-africani s-au specializat în magie pe bază de

în baza legislației privind libertatea informației. Potrivit documentelor, care însumează 570 de pagini, Disney a avut statutul de "agent special" până la moartea sa survenită în 1966. Activitatea sa consta, în special, în informarea asupra activităților comuniste sau subversive ale colegilor și colaboratorilor săi de la Hollywood. În schimbul acestor servicii, directorul FBI din acea vreme, Edgar Hoover, i-a acordat lui Disney o serie de facilități în realizarea unor filme ale sale.

Mister

Conservarea mumiei lui Lenin în mausoleul din Piața Roșie a Moscovei nu mai este un secret de stat, dar rămâne un mister deoarece sumele

Suha Arafat, soția lui Yasser Arafat, președintele OEP, la conferința de presă din La Valette. În dreapta, Bassan Tafiq Abu Shareef, consilier al liderului palestinian

lucrările sale numărându-se și cea intitulată "O lovitură de stat imaginară și adevărata lovitură de stat".

Îndrăzneală

O îndrăzneală spargere a dovedit că se pot fura bani de oriunde, inclusiv din pușcărie. Locul faptei a fost o închisoare din Viena, răufăcătorii, spărgători veniți din afară, iar obiectul infracțiunii, seiful care conținea 50.000 de șilingi (4.500 de dolari). Hoții au

Cascadorul britanic Eddie Kidd în timpul săriturii sale cu motocicleta peste Marele Zid Chinezesc; același salt a fost realizat anul trecut de un motociclist din Hong Kong

pătruns, clasic, pe fereastră, cu ajutorul unei scări întinse de la o clădire din apropiere, și au găsit cheia în sertarul unui birou.

Sobolani

Cel mai mare oraș din Ecuador, Guayaquil, cu aproape două milioane de locuitori, este invadat de 50-60 milioane de șobolani care provoacă pagube teribile devorând mai ales cabluri electrice. Responsabilii sanitari au reclamat măsuri de urgență, apreciind că această invazie poate transmite oamenilor maladii grave.

fantastice necesare îndeplinirii acestei delicate misiuni nu mai figurează în buget, Ministerul Securității al Federației Ruse susținând că "pe listele secrete de stat nu este prevăzută, pentru perioada 1992-1993, nici o îmbălsămare sau altă operațiune destinată corpului lui Vladimir Ilici". Întrebările au redeschis polemica privind autenticitatea mumiei a cărei conservare costă statul un milion de ruble anual, înaintea liberalizării prețurilor, sugerându-se posibilitatea examinării corpului lui Stalin, și el îmbălsămat, care ar putea fi utilă pentru descifrarea misterului.

Chelie

Un grup de inițiativă a cerut recunoașterea oficială a "minorității persoanelor cu chelie din Statele Unite" la fel cum sunt recunoscute drepturile negrilor, femeilor, homosexualilor și ale altor categorii.

Păianjen împreună cu trei din cei 50 de pui ai săi din această primăvară. Fotografia a fost făcută la o fermă particulară din vestul Franței

În sprijinul acestei inițiative a fost tipărită și o carte intitulată "Plăcerea de a fi chel", în care, între altele, sunt criticate producătorii de peruci și de alte produse împotriva calvitiei, fapt care, în opinia autorului, nu face decât să agraveze "insecuritatea celor cu chelie". Autorul, Richard Sandomir, a mai publicat o carte pe această temă, "Chel ca mine", în care critică și studiourile Hollywood, care, cu excepția lui Telly Savalas, distribuie actorii cu chelie numai în roluri de idioți sau de personaje secundare.

Poezie

"În forfota motoarelor,/ S-a auzit un zgomot de oase rupte/ Și un strigăt de copil - du-te, salvează-te/ Așa ceva nu se uită ușor./ Mai sângeros, mai sângeros." Versurile aparțin lui Anatoli Lukianov, fost președinte al parlamentului sovietic, actualmente inculpat în procesul "puciștilor" din august 1991, și compun poezia "1 Mai 1993". Poet din anii adolescenței, Lukianov a compus nenumărate versuri în perioada de detenție, printre

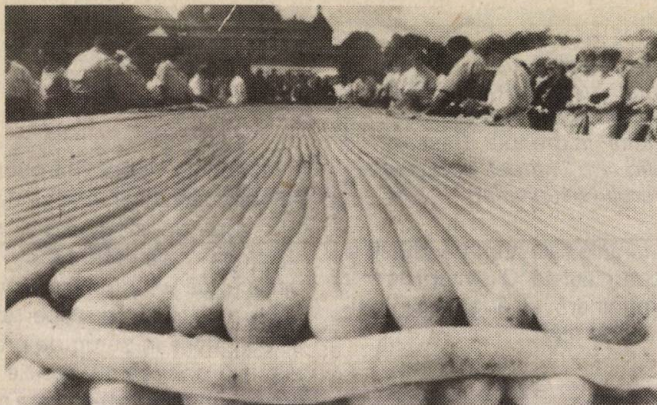
Marquez

Gabriel Garcia Marquez, celebrul autor al romanelor "Un veac de singurătate" și "Toamna patriarhului", a declarat că va întrerupe contractele de vânzare a operelor sale în patrie în semn de protest față de recenta decizie a tribunalului columbian care nu a pedepsit editarea operelor proprii fără acordul său, activitate practică pe scară largă în ultimul timp în Columbia, cu mari profituri pentru negustorii de carte. În condițiile în care pirateria editorilor a căpătat un statut oficial, Marquez consideră că nu-i mai rămâne altceva de făcut decât să recurgă la măsuri extreme.

Piele

Oamenii de știință mexicani au pus la punct o nouă metodă de vindecare a arsurilor ce permite "cultivarea" straturilor de piele, de orice dimensiuni, dintr-o bucată de piele de 1 cmp.

Porțiunea de piele prelevată de la donator este "cultivată" în laborator până ajunge la dimensiunile dorite, în condiții de deplină sterilitate. La clinica "Magdalena de Las Salinas" a fost creată o bancă a implantărilor de piele, ale cărei rezerve satisfac necesarul instituției în care sunt tratați anual circa 750 de pacienți cu arsuri, dintre care mai mult de o treime copii. Procedul oferă posibilitatea renunțării la metoda clasică de lecuire a arsurilor, extrem de dureroasă și îndelungată, pacientul putând fi operat la numai patru zile de la internare.

Cârnat uriaș, măsurând 2770 m, realizat de un măcelar din Erfurt; cârnatul a fost prăjit, tăiat bucăți pe un grătar măsurând 30 mp și oferit gratis doritorilor

fiecare moscovit a băut în medie aproximativ 47 litri de alcool. Raport invers proporțional cu puterea de cumpărare și cu pragul de sărăcie sub care se situează 30 la sută din cei 148 milioane de ruși. Guvernul rus a fixat un prag al sărăciei de 9683 ruble pe lună (aproximativ 10 dolari).

Grafie

Parlamentul Republicii Moldova a adoptat, prin vot unanim, hotărârea privind trecerea scrisului limbii găgăuze la grafia latină. Raportorul asupra proiectului în cauză, dl Ion Constandoglu, viceministru al Științei și Învățământului al Republicii Moldova, a informat deputații că scrisul găgăuz a fost elaborat în 1957 și a fost predat în școli doar trei ani. Apoi, această limbă de origine turcică a fost rusificată abuziv, o bună parte a populației găgăuze necunoscându-și limba maternă și nici limba de stat - română.

Niamh Kavanagh (Irlanda), câștigătoarea concursului Eurovision 1993 care s-a ținut la Millstreet. Melodia interpretată - "In your eyes" ("În ochii tăi")

Imigranți

Ministrul sud-african de interne, Dany Shutte, a declarat presei că țara sa nu este interesată în acceptarea imigranților, valul masiv al celor care cer azil în R.S.A. reducând posibilitatea băștinășilor de a-și găsi de lucru în propria țară. Ministrul a adăugat că are "în vedere în special imigranții din fostele țări socialiste, care consideră Africa de Sud un rai pentru populația albă", arătând că, după căderea zidului Berlinului, reprezentanțele RSA din diverse state au fost asaltate, unele misiuni primind zilnic până la 2000 de cereri.

Modele de rochii, lucrate după vechiul stil chinezesc, prezentate la o paradă a modei. Designerii sunt studenți la una dintre cele mai bune școli de creație vestimentară din Taiwan

Cernobil

O fetiță de 12 ani a intențat acțiune împotriva statului ungar și a unei întreprinderi de stat pentru moartea tatălui său, șofer de camion greu, decedat în 1992, ca urmare, după părerea ei, a catastrofei de la Cernobil. Copila reclamă drept despăgubiri 2,5 milioane forinți (29.000 dolari) deoarece tatăl a încetat din viață ca urmare a radiațiilor la care a fost expus deplasându-se la Kiev, la volanul unui camion, în mai 1986, la puțin timp după catastrofa nucleară de la Cernobil.

Alcool

Consumul de alcool este în creștere în ultimele luni. La Moscova acest consum a sporit cu 20 la sută față de primul trimestru al anului 1993, comparativ cu perioada similară a anului trecut, în care

Rubrică realizată de Ana Maria TATOVICI

TEL AVIV

La 14 mai 1993, Ezer Weizman, al șaptelea președinte al statului Israel, și-a depus jurământul în fața Knesset-ului, instanța care l-a ales în această funcție în 24 martie cu 66 voturi contra 53. În acest fel și-a preluat mandatul încredințat succedându-i pe Haim Herzog, care a fost președinte timp de două mandate și învingându-l pe Dov Shilansky, fost președinte al parlamentului.

Mandatul de președinte are o durată de cinci ani și implică mai ales un caracter reprezentativ. Dar Weizman a sugerat că intenționează să-și depășească atribuțiile funcției de simplu reprezentant al Israelului în cadrul vizitelor oficiale. Șoimul devenit porumbel a declarat: "Sper că voi reuși - cu ajutorul activității eficiente a cabinetului - să joc un rol în evoluția procesului de pace din Orientul Mijlociu". Și în timpul ceremoniei, minuțios pregătită, la care a fost întâmpinat cu trompete și de o armată de rabini care suflau în coarne de berbec, Weizman și-a chemat concetățenii să conlucreze pentru pacea cu arabii în scopul transformării acestei zone, epuizată de războaie îndelungate, într-o "grădină înfloritoare". Purtătorul de cuvânt al parlamentului a răspuns că "pacea va veni din cer", probabil, aluzie la faptul că în această zonă, acum, sunt patru oameni care dețin o funcție supremă, în care calitate ar putea impulsiona convorbirile de pace, în sensul dorit, și care au și o altă trăsătură comună precizată tot de Dov Shilansky: "Președintele Egiptului este pilot, regele Iordaniei este pilot, președintele Siriei este pilot". Al patrulea este Ezer Weizman, fost pilot în Royal Air Force (aviația britanică) în timpul celui de-al doilea război mondial și comandant al aviației israeliene în perioada războiului arabo-israelian din 1967.

Născut în anul 1924, nepot al primului președinte israelian Haim Weizman, noul președinte a activat aproape trei decenii în armată și două decenii în politică. În 1967 a fost adjunctul lui Yitzhak Rabin, care deținea conducerea armatei; în 1977, în primul cabinet

Noul președinte al Israelului, Ezer Weizman (stânga), se adresează Knesset-ului, la Ierusalim, după depunerea jurământului, sub privirile fostului președinte Haim Herzog (dreapta)

"Pacea va veni din cer"

al lui Menahem Begin, a deținut portofoliul apărării. A îndeplinit un rol deosebit de important în negocierea păcii cu Egiptul în 1979, fiind un prieten apropiat al președintelui egiptean Anwar Sadat.

În 1977 a ajutat Partidul Likud să obțină victoria, dar a fost înlăturat de aceștia în 1980 pentru că s-a opus unei guvernări polițienești. Atunci a demisionat din postul de ministru al apărării, unul dintre motivele invocate fiind și faptul că Israelul nu depune suficiente eforturi pentru a reglementa conflictul cu țările arabe și cu palestinienii.

În 1984 și-a format propriul său partid, Yahad, considerând că problema Israelului constă în criza de conducători și oferindu-se pe sine ca soluție.

După 1984, când și-a câștigat prin alegeri locul de trei ori, s-a alăturat Partidului Muncii punând capăt posibilității partidului Likud de a forma un guvern prin coaliție.

S-a mândrit întotdeauna cu faptul că este independent și plin de franchețe până la a fi considerat tăios și s-a autocaracterizat drept de "neînhamat și cu gura mare". Cumnatul său, Moshe Dayan, a și spus într-o discuție că Weizman nu trebuie să ajungă niciodată șef de stat pentru că a fost "prea impetuos, șocant și gata în orice moment să atace cu cruzime".

După izbucnirea revoltei palestinienilor în 1987, s-a remarcat prin pledoariile în favoarea negocierilor dintre Israel și OEP și s-a alăturat ideii compromisului teritorial cu acei palestinieni care renunțaseră la terorism, deși susținea că statul său trebuie să se situeze pe o puternică poziție defensivă. La acuzațiile că întreține relații cu Organizația pentru Eliberarea Palestinei, relații interzise pentru că guvernul lui Shamir considera OEP ca fiind teroristă, Weizman n-a răspuns. Dar și-a îndemnat concetățenii să recunoască "inevitabilitatea păcii" și să-și întoarcă privirile către lumea arabă, iar nu să se orienteze după Europa sau Statele Unite, deoarece căminul evreilor este în Israel, unde trăiesc printre arabi, și nu într-un alt spațiu.

Statutul politic: Republică prin declarația de independență din 14 mai 1948. Președintele este ales de Knesset pe o perioadă de cinci ani, cu posibilitatea de a mai îndeplini încă un mandat.

Președinți: Haim Weizman (1872-1952), ales la 16 februarie 1948.

Yitzhak Ben Zvi (1884-1963), ales la 8 decembrie 1952.

Zalman Shazar (1889-1974), ales la 21 mai 1963.

Ephraim Katzir (n.1916), ales la 10 aprilie 1973.

Yitzhak Navon (n.1921), ales la 19 aprilie 1978.

Haim Herzog (n.1918) ales prima dată la 5 mai 1983, reales la 23 februarie 1988.

În discursul rostit după depunerea jurământului, noul președinte a lansat israelienilor apelul de a nu-și pierde speranța în eforturile depuse pentru obținerea păcii cu arabii: "Să nu ne pierdem încrederea în noi înșine. Acest proces trebuie continuat până când ne vom împlini străvechiul nostru țel. Sper ca, în timpul mandatului meu, să puteți vedea pacea concretizată".

Încurajări de care au nevoie toți locuitorii acestei zone fierbinți, pentru că a noua rundă a negocierilor de pace a eșuat, iar valul de violențe a fost mai puternic în perioada tratativelor, mișcările extremiste înmulțindu-și atențiile la care riposte n-au întârziat. Pe întreaga lună martie, lună la capătul căreia a fost ales Ezer Weizman, "Jerusalem Post" consemna 26 de atacuri teroriste îndreptate împotriva cetățenilor israelieni. Iar acum, numai în ultimele zile, lista incompletă a celor uciși este următoarea: 6 palestinieni în Fâșia Gaza - în 12 mai; un ofițer din miliția proisraeliană și trei luptători musulmani în Sudul Libanului - în 13 mai; 2 israelieni și 2 arabi în Fâșia Gaza - în 16 mai; 2 copii palestinieni (de 18 luni și de 12 ani) în Fâșia Gaza - 16 mai; o femeie din neamul beduinilor - 17 mai; 3 soldați israelieni în Sudul Libanului - 18 mai; un palestinian în Fâșia Gaza - 18 mai.

La începutul acestei luni a fost arestat Rafael Avraham, care fusese plătit de agenți palestinieni cu 31.000 de dolari, ca să-i asasineze pe Y. Rabin, pe fostul prim-ministru Y. Shamir, pe fostul ministru al habitatului Ariel Sharon și pe un fost membru al parlamentului, Geula Cohen.

"France Presse" informează că luna mai este cea mai sângeroasă de la începutul anului, în fiecare zi cel puțin un palestinian pierzându-și viața sub gloanțele armatei israeliene. Printre victime figurează și 6 copii.

În afara acestor probleme ce au devenit fapte cotidiene, premierul Rabin și partidul său, care au susținut candidatura lui Ezer Weizman, au de soluționat și criza guvernamentală, pentru care în 18 mai au cerut, conform legii israeliene, încă șapte zile de răgaz. Dar Partidul Muncii a început să înregistreze o scădere de popularitate cu 6 la sută față de alegerile legislative din luna iunie a anului trecut, situație relevată de un sondaj realizat de Institutul Hanoch Smith pe un eșantion de 1000 de persoane.

Ana Maria TATOVICI

PRETORIA

Tensiunea și numărul victimelor au crescut în Africa de Sud în perioada scursă de la asasinarea liderului comunist de culoare, Chris Hani. Cuvântul de ordine al ANC - "Fără excese, fără război împotriva albilor, păstrați-vă capul limpede" - a fost zadarnic. Protestele în masă și atacurile armate ale negrilor împotriva albilor au izbucnit cu repeziciune, confirmând previziunile lui Zach de Beer, lider al Partidului Democratic Liberal: populația de culoare a privit asasinatul ca pe un act ostil, comis de un alb.

Modul în care au știut să se comporte atunci protagoniștii scenei politice sud-africane a fost un examen susținut în fața opiniei publice. "În perioada celei mai profunde crize interne de mulți ani încoace, președintele RSA, Frederik de Klerk, a stat în umbră, cedând practic prim-planul omului pe care el însuși l-a eliberat din închisoare după 27 de ani de detenție pentru lupta sa împotriva dominației minorității albe", relatează la acea vreme, ITAR-

Extrema dreaptă contraatacă

TASS. Același aspect era astfel prezentat de ziarul "Business Day": "În timp ce F. de Klerk desfășoară 23.000 de polițiști, N. Mandela își demonstrează tot mai mult în cuvântări publice calitățile de om de stat. Este trist că președintele a apreciat incorect situația". La rândul său, comentatorul liberal K. Owen afirma: "Țara și-a întors fața către Mandela. Puterea a trecut clar din mâinile omului de la Groote Shur (reședința lui F. de Klerk) în cele mai puternice ale omului de la Shellhouse (sediul ANC)".

Deși guvernul alb se confruntă cu o criză de legitimitate, de Klerk este

președintele țării, "iar rezolvarea problemelor interne nu ar fi posibilă fără cooperarea sa", a declarat de curând Nelson Mandela în interviul acordat postului de televiziune al CNN. Întrebat fiind dacă este pregătit să conducă țara, liderul ANC a răspuns: "Dacă vă referiți la mine personal, am dubii, dar ANC este extrem de pregătit pentru așa ceva. El este, deja, implicat în guvernare și sunt convins că ar putea-o face, în viitor".

Tocmai în momentul în care se înregistrau progrese semnificative în procesul negocierilor multipartite și al reformelor vizând democratizarea Africii de Sud, acțiunile din ultima vreme ale grupărilor de extremă dreaptă ale albilor riscă să prăbușească fragilul edificiu. La finele lunii trecute a fost constituit la Pretoria un Front al Poporului Afrikaner, la inițiativa Partidului Conservator (din conducerea căruia face parte și Clive Debi Lewis, implicat în asasinarea lui Chris Hani) și un "Comitet al Generalilor", compus din patru foști înalți responsabili ai armatei și poliției sud-africane. Frontul, care a reunit 20 de organizații de extremă dreaptă și grupări neonaziste, intenționează să impună guvernului și ANC, inclusiv prin forța armelor, **crearea unui stat alb afrikaner**. "Respingem negocierile în măsura în care ele resping dreptul la autodeterminare și la libertate a afrikanerilor" - a declarat Constant Viljoen, fostul șef al armatei. În concepția sa, "pericolul real nu este naționalismul negru, este comunismul". Sindicatul minerilor, care și-a exprimat sprijinul față de Frontul Poporului Afrikaner, a reclamat crearea în Africa de Sud a unui stat alb, fondat pe apartenență etnică, după modelul planului ONU în Iugoslavia, considerând că acesta este singurul mijloc de a evita un viitor guvern dominat de comuniști. Cu astfel de declarații, nu este de mirare că extremiștii de dreapta sunt bănuți de a fi pregătiți un plan pentru asasinarea președintelui Partidului Comunist Sud-African (SACP), Joe Slovo.

Referindu-se la faptul că numele său se afla în fruntea "listei negre" găsite la asasinul lui Hani, Nelson Mandela a precizat: "Tot ceea ce fac se încadrează într-o mișcare de eliberare și când am pornit pe acest drum mi-am asumat, conștient, niște riscuri. Mai devreme sau mai târziu, oamenii dispar. Dar ANC, care are o mare responsabilitate, va trăi veșnic".

În ceea ce privește extrema dreaptă sud-africană, comentatorii politici își exprimă îndoiala că ea ar reuși să devină o mișcare de opoziție unită și semnificativă pe plan național. Dezbinarea de care dă dovadă și diferențierile ideologice nu pot provoca decât, cel mult, o nouă escaladare a violențelor.

Maria VASCHI

Membri ai Mișcării neonaziste Rezistența Africană protestează la Johannesburg împotriva recentelor atacuri ale militanților negri asupra albilor

Violențe soldate cu victime și pagube materiale la Cape Town

Africii i se pot acum dicta condițiile

Reproducem, sub acest titlu, ce ne aparține, interviul luat de revista "Der Spiegel" (nr. 16/a.c.) președintelui Etiopiei, Meles Zenawi, considerând că opiniile și aprecierile acestuia reprezintă o stare de spirit și un interes mai largi decât cele circumscrise zonei geografice stricte în care se află așezată țara sa.

Momentul realizării interviului a fost impus de înșeși evenimentele derulate în Etiopia, guvernul provizoriu din Addis Abeba aflându-se în dificultate datorită atitudinii favorabile independenței Eritreei, prin care este pierdută nu doar o unitate statală făurită acum trei decenii, dar și accesul etiopian la mare. Președintele Meles Zenawi consideră, însă, că unitatea pe bază de constrângere rămâne mereu fragilă, expusă înfruntărilor violente, și că prin divizare se pune capăt îndelungatului război civil din țară. Acest "plan de pace" este contestat, însă, de unele sectoare ale populației etiopiene, insinuându-se chiar că acceptarea independenței Eritreei ar constitui prețul plătit de el pentru sprijinul primit din partea acestei zone în războiul de gherilă purtat (și câștigat) împotriva dictatorului Mengistu. Referendumul din Eritreea a avut loc, independența a fost obținută (devenind al 52-lea stat pe harta Africii), iar ceea ce a intervenit în Somalia vecină după doborârea regimului totalitar al lui Siad Barre, respectiv o stare de haos, nu s-a întâmplat în Etiopia. Va reuși, în continuare, să țină situația în mână președintele Meles Zenawi?

— Domnule Președinte, un principiu scris al Organizației Unității Africane cerea până în prezent ca frontierele rezultate din perioada colonială să fie menținute. Acum, prin referendumul din Eritreea, pentru prima oară un stat este divizat. Nu contrazice aceasta principiul ordinii postcoloniale în Africa?

— Nu. Eritreea a fost o colonie italiană și, la recomandarea ONU, a fost atribuită, în 1952, Etiopiei ca regiune autonomă. De aceea referendumul nu se află, legal, în contradicție cu hotărârile Organizației Unității Africane.

— Practic, însă, înseamnă sfârșitul unei ere.

— Frăția între națiuni nu se poate baza pe constrângere. Dar raporturile dintre Etiopia și Eritreea au fost marcate, timp de peste 30 de ani, de constrângere.

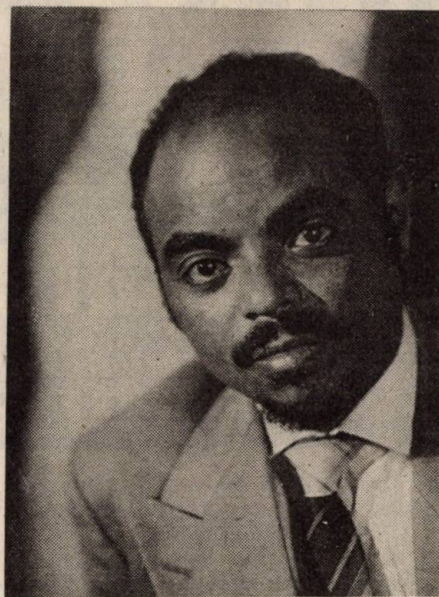
— Exemplul Eritreei nu-i va încuraja pe secesioniști pretutindeni în Africa?

— Principiul dominoului a trebuit deja să servească drept motivație pentru unele evenimente...

— Cum a fost războiul Nigeriei împotriva Biafrei, care a costat viața unui milion de oameni.

— Unitatea nu poate fi impusă. Dacă unele popoare din Africa ar fi nutrit ambiții secesioniste, n-ar fi avut nevoie să aștepte referendumul din Eritreea. Mișcările de divizare apar pe baza raporturilor locale și nu pentru că are loc undeva o consultare populară.

— În țară, dumneavoastră vi se reproșează pierderea Eritreei.

— Dacă cineva a pierdut Eritreea, nu noi suntem aceia. Când am intrat în Addis Abeba, mișcarea națională EPLF eliberase deja Eritreea. Noi respectăm principiul autodeterminării.

— Autodeterminarea înseamnă că fiecare grup etnic are dreptul la un stat propriu?

— În țara noastră autodeterminarea implică dreptul la separare. Autodeterminarea nu înseamnă ca fiecare grup etnic să reclame, prin referendum, un stat propriu. Plebiscitul reprezintă mai mult o supapă de siguranță pentru cazurile de excepție, decât un instrument al politicii curente.

— În Africa pluralismul conduce la formarea partidelor în baza apartenenței de clan. Încurajează democrația concepțiile tribale?

— Democrația face vizibile concepțiile tribale care, în statele autoritare, sunt reprimite. Tribalismul constituie, totuși, o componentă a vieții noastre. Ar trebui să dezbaterem deschis această problemă.

— Ați fost odinioară un student rebel. Ca președinte ați ordonat închiderea universităților fiindcă studenții se opun politicii dvs. Nu mai aveți înțelegere pentru pozițiile studențești?

— Am toată înțelegerea pentru acestea când studenții se pun în slujba țelurilor urmărite atunci de noi: dreptul oamenilor de a vorbi propria limbă, de a-și promova cultura, de a deține pământul. Dar studenții cu care ne confruntăm în prezent mobilizează împotriva folosirii diverselor limbi în Etiopia. Ei doresc să împiedice rezolvarea pașnică a problemelor Eritreei.

— Studenții cred într-o Etiopie mare, cu o limbă de stat. Nu au voie să demonstreze pentru acest lucru?

— Au dreptul să demonstreze. Tot ceea ce trebuie să facă studenții este să informeze autoritățile. Însă ei nu procedează astfel. Deoarece ei afirmă că nu recunosc guvernul de tranziție. Aceasta nu este nicăieri tolerat.

— Ați evoluat de la un marxist ortodox la un om politic realist. Ce a influențat concepția dvs politică?

— Unele idei mi le-am însușit la universitate. Era vorba, însă, doar de materialul brut. În războiul de gherilă, acest material a fost prelucrat. Tăranii mi-au fost principalii tutori.

— Ce v-au putut oferi ei?

— Înțelegerea că o concepție politică reprezintă mijlocul pentru atingerea țelului propus - ceea ce pentru mine înseamnă obținerea libertății, dezvoltării economice și justiției sociale.

— În vreme ce desfășurați lupta de gherilă, blocul statelor răsăritene și comunismul s-au năruit. Cum a influențat acest fapt concepția dvs despre lume?

— Blocul statelor răsăritene n-a constituit niciodată un model pentru noi. N-am fost, de aceea, surprinși de dezintegrarea acestui uriaș aparat birocratic, care împiedica libertatea de gândire și creație, constrângându-i pe oameni. Colapsul comunismului a avut însemnătate numai pentru consecințele sale geopolitice. Odată cu Uniunea Sovietică a devenit mereu mai șubred și aliatul Moscovei din Etiopia, regimul lui Mengistu. Victoria noastră se apropia.

— Africa, în sensul de continent, aparține, însă, mai degrabă celor ce au pierdut războiul rece, deoarece nu mai poate juca acum cartea Est-Vest.

— Eu văd două părți. Indiferent ce întreprindea, în perioada războiului rece, un guvern african, exista un adversar al său. În vreme ce o parte îl ajută, cealaltă parte încearca să-l destabilizeze. Africa a fost importantă în războiul rece măcar ca pion. Astăzi nu mai are nici această calitate. Lumea poate dicta Africii condițiile.

— Și țările donatoare care înainte nu se sinchiseau de democrație în Africa condiționează acum ajutoarele de reforme.

— Africani nu trebuie constrânși să urmeze modele date. Se măsoară cu două feluri de etaloane: guvernele africane trebuie să urmeze rețeta democrației cu maximă strictețe, nu mai pentru că sunt neînsemnate. Țările importante din punct de vedere economic nu au, însă, nevoie să producă dovezi ale prestațiilor lor democratice.

— Ce ați spune unui om politic european care nu va mai face investiții în Africa, ci în Europa răsăriteană?

— L-aș face să înțeleagă că ajutorul pentru Africa nu este doar un act de filantropie. Dacă oamenii nu vor găsi aici nici o posibilitate, vor inunda Europa. În afară de aceasta, o Africă pauperizată nu va putea cumpăra nimic din Europa - nici automobile, nici televizoare. Într-un astfel de caz, mizeria noastră va afecta și Europa, mai devreme sau mai târziu.

— Africa nu a fost capabilă să aline suferințele din Somalia. La 30 de ani după proclamarea independenței, trupelile SUA au trebuit să ocrotească un popor pentru a nu se distruge singur. Vă rănește acest lucru mândria?

— Faptul că nu au putut interveni trupe ale Organizației Unității Africane își găsește motivația în problemele Africii: OUA poate fi doar atât de puternică, cât de puternice sunt statele membre, și acestea sunt slabe. Misiunea ONU în Somalia nu-mi produce resentimente, deoarece trupele doresc impunerea unui plan de pace elaborat împreună cu africanii.

— Va trebui ca Nordul să intervină în continuare cu mijloace militare dacă statele nu sunt capabile să asigure supraviețuirea cetățenilor lor?

— Lumea ar trebui să se implice în măsură în care nu există nici un guvern garant al suveranității unei națiuni, altfel nu. Încă nu a fost definit principiul intervenției umanitare: lumea a intervenit în Somalia, nu însă în Bosnia.

Traducere și adaptare
Vasile CRIȘU

MATERIA CENUŞIE cenuşăreasa României

Adevăratul chip al sărăciei româneşti

Iată-ne în pragul porţii întredeschise - promiţător sau periculos? - către Europa. Pentru unii dintre noi, această acceptare, primire, pătrundere în structurile economice şi politice ale continentului constituie un soi de garanţie că totul va merge, dacă nu de minune, măcar acceptabil. Pentru alţii, evenimentul este prilej de nelinişte, panică şi chiar revoltă fără cutezanţă. Paradoxal, cu toate că adevărul este de partea primilor, dreptate au cei de urmă. În definitiv, această intrare, fie şi parţială, în Europa nu seamănă deloc cu invitaţia la o onomastică pentru care, nepregătiţi fiind, improvizăm un cadou, ci mai degrabă cu acceptarea unui sărac la o masă de poker, unde - de cum te așezi - trebuie să arăţi că ai în mână MIZA jocului. Dreptul de a juca înseamnă, în primul rând, obligaţia de a participa la joc. Am încercat să sugerăm în numărul trecut că una dintre mize este poziţia noastră geopolitică. Această miză ţine, însă, de conjuncturi. Sigur, şi aici se poate interveni transformând prilejurile în condiţii impuse iar mijloacele în pretenţii. Dar pentru omul nepolitician această înseamnă Aşteptare, Pândă, Şansă - toate acestea depinzând nu de el ci, mai întotdeauna, de alţii.

Economia liberă de piaţă a produs printre cei mai mulţi dintre noi buimăceală, haos inexplicabil şi inflaţie, odată ce

am fost invadaţi de dughene, ateliere, prăvălii, bănci, burse, târguri, pieţe cu horta lor de mecanisme de producţie şi schimb. Ca şi cum simpla prezenţă a adjectivului **liber** ar fi însemnat altceva decât concurenţă. În toate domeniile. Şi mai cu seamă la nivel internaţional. Şi nu odată s-a întâmplat ca, abătuiţi, speriaţi, dezamăgiţi, să privim în jur, gândindu-ne, în secret, la o retragere într-o imposibilă sihăstrie, şi să ne punem cu voce tare întrebarea: din puţinul ce-l am, ce-ar putea constitui un lucru de valoare? Astfel spus: **Ce resurse naturale am şi graţie cărora să depind cât mai puţin de alţii?** Ba mai mult, chiar să mă impun în faţa altora?

Nivelul sărăciei de care ne acuzăm a fi bolnavi se reflectă în limbajul obişnuit cât se poate de limpede: în timp ce spunând **economie** ne imaginăm un prodigios mecanism al producţiei şi al consumului din care nu suntem excluşi, expresia **a face economii** înseamnă a strânge cureaua, a cheltui cât mai puţin.

Absenţa unei resurse naturale de care să fim conştienţi şi sărăcia cronică în care trăim ne îndeamnă deseori să apelăm la o soluţie improvizată pentru a ne rezolva provizoriu un anume lucru ce trebuie făcut: împrumutăm o unealtă, o substanţă etc. Nu ne va fi greu să acceptăm, că acel obiect împrumutat încorporează înrânsul o resursă naturală transnaţională de care nu ducem deloc lipsă în ţara noastră şi anume **INTELIGENŢA**. Ţări, pe care - de altfel - le admirăm cu o involuntară undă de invidie - şi-au exploatat acest zăcământ, această resursă naturală cu diabolică inteligenţă răsturnând trecute previziuni, estimări şi surprinzând "concurenţa" pe picior greşit.

Dacă din preţul de cost al unui produs pe care-l admirăm şi jinduim, scădem cheltuielile producţiei, comerciale etc., o anume fracţie rămâne să reprezinte preţul noutăţii, al ingeniozităţii, al inovaţiei - de fapt, al **MATERIEI CENUŞII**!

Brutal spus, nu prea suntem pregătiţi pentru intrarea în Europa atât timp cât faţă de inteligenţa noastră, de această resursă naturală care este materia cenuşie, avem inerţia unui birou de registratură şi indiferenţa unui fumător faţă de cifra octanică a benzinei din bricheta sa. Am propus rupea preţului unui produs în două etape: cel de sus, reprezentând producerea şi comercializarea sa, cel de jos - inteligenţa creatoare incorporată. Diferenţa dintre ele este consternantă. Cât costă o tonă de computere şi cât costă o tonă de materii prime din care sunt produse computerele? Diferenţa dintre cele două preţuri reprezintă... inteligenţa (să zicem japoneză) incorporată. Preţul ei. Pentru România nu am alt exemplu exploziv decât diferenţa de cost dintre cel a 19 kg de oţeluri şi preţul de cost al unui motor de Dacia care cântăreşte tot 19 kg - motor realizat de cuplul de inventatori Milu-Capra din Bucureşti. A face economii nu înseamnă a cheltui mai puţini bani ci a folosi cât mai multă inteligenţă deja exprimată în invenţii, inovaţii etc. **Abia de la această exploatare intensivă a Materiei Cenuşii începe posibila noastră intrare în Europa**, intrare în jocul istovitor al concurenţei, joc în care simplul rol de consumator pasiv este sinucigaş. Încercăm a sugera un necesar "inventar" al Posibilului pornind de la premisa că adevăratul chip al sărăciei în România nu este dat de nivelul scăzut al salariilor, pensiilor, nici de numărul cerşetorilor de pe străzi, ci de nivelul constant, dacă nu cumva în creştere, al Dispreţului faţă de Resursa naturală inepuizabilă care este inteligenţa, materia cenuşie activă, creatoare în această ţară. Ne aflăm pe acel prag al sărăciei unde prin atâtea luxuri afişate - şi pe care le urâm din reflexe egalitariste - luxul cel mai puţin costisitor al fiecărei zile şi pentru fiecare dintre noi este abuzul, atât de profitabil, de inteligenţa autohtonă, de produsele deja existente ale ei.

Paul Cornel CHITIC

După aceea... nu mă mai apuc de nimic!

De multe ori zicem: "Dă-i, Doamne, românului mintea cea de pe urmă", dar problema noastră nu este doar a răului pe care ni-l provocăm, dar mai ales a binelui pe care ni-l refuzăm cu încăpățănare. Tocmai de aceea, în aceste pagini am încercat să vi-i apropiem fulgurant pe acei oameni remarcabili care ar putea avea un cuvânt greu de spus împotriva sărăciei și bulversării momentane. Inventatorii sunt cei care, dincolo de vârcarmul politic și social, dețin puterea unui mai bine care, cumulat, se poate transforma într-o forță, și nu doar a lor ci a unei națiuni. Și totuși, în România anului 1993 un cercetător, care și-a irosit ani buni din viață pentru a înmagazina știință și a găsi soluții la problemele fizice ale lumii materiale, are un salariu de 33 de mii lei, de exemplu, și trebuie să lupte cu îndărătnicie pentru a găsi resursele financiare capabile să materializeze proiecțiile minții sale.

Cine se ocupă de existența lor? La nivel instituțional Oficiul de Stat pentru Inventii și Mărci care, pe baza criteriilor de noutate, activitate inventivă și aplicabilitate industrială, acordă brevete. În prezent această instituție se află într-o perioadă de relansare. Analizând evoluția cererilor de brevete pe ultimii șase ani, specialiștii OSIM au găsit, parțial, cauzele dificultăților apărute în acest domeniu, al obținerii de brevete:

- "planificarea" activității de solicitare a cererilor în sistemul vechi, care crea o creștere "artificială" a numărului de cereri și care acum nu mai funcționează;

- intrarea în vigoare a noii legi, cu o procedură complet modificată și, respectiv, a unor taxe de procedură, relativ mai mari ca cele vechi, aspecte care au creat o zonă de "necunoaștere și ruptură" pentru solicitanți, care sperăm să fie depășită în timp;

- scăderea constantă a interesului solicitanților străini pentru brevetare în România până în 1989 și începutul revigorării sale în 1990.

Deci, iată că încă se pune problema confruntării dintre vechi și nou, dintre abordarea ideologică și cea pragmatică. Până în 1990, invențiile erau planificate iar

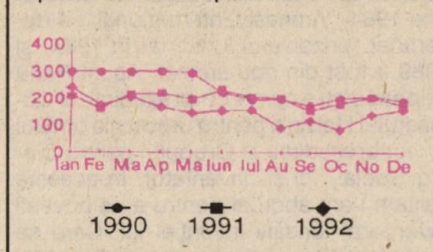
Evoluția cererilor de brevet în perioada 1987 - 1992

Cerere/an	1987		1988		1989		1990		1991		1992	
	R	NR	R	NR	R	NR	R	NR	R	NR	R	NR
Cale națională	4821	291	5615	181	5868	191	2752	234	2021	227	1300	395
PCT		73		70		66		85		102		205
Havana		10		14		8		—		—		
Total	4821	374	5615	265	5868	265	2752	319	2021	329	1300	600

(R - rezident NR - nerezident)

recompensele, ridicole sau deloc. După 1990, așa cum dovedește tabelul OSIM, cererile de brevetare au fost cu mult mai puține, pentru că prima problemă este cea a banilor. Dacă se poate investi în grâu, fie și inutil, în inteligență mai greu sau deloc.

Evoluția cererilor de brevet depuse la OSIM în perioada 1990-1992

Cel mai bine însă, este să-i lăsăm pe ei să vorbească, despre munca lor, despre condiția lor, de multe ori inferioară celei a unui proprietar de gheretă la periferie.

Primul om remarcabil pe care vi-l propunem este domnul **Ion Mincă** - de o modestie neobișnuită pentru aceste vremuri teribile de orgolioase. De 15 ani lucrează la realizarea invenției sale și la impunerea ei atât în țară cât și în lume, care propune o **Structură de rețea pentru prelucrarea paralelă a programelor de calcul**. Din prezentarea dnei ing. Marioara Faighenorv reținem că structura de prelucrare are un caracter modulator și poate fi adaptată la gradul de integrare disponibil. Această soluție originală în abordarea prelucrării paralele s-a obținut într-un orizont teoretic nou: **o paradigmă fenomenologică a domeniului hardware**. Pornind de la analiza globală a paralelismului, dl Mincă a dedus treptat cum trebuie să arate microprocesorul de tip nou și rețeaua în care acesta este folosit, tratând în mod global o anumită structură.

Din bibliografia dlui Mincă fac parte următorii autori: **M. Heidegger: Problemele fundamentale ale fenomenologiei; Interpretarea fenomenologică a "Criticii rațiunii pure" a lui Kant; Ed. Husserl: Logica formală și logica transcendențială; J. Piaget: Eșeu de logică operatorie; P. Ricoeur: De la text la acțiune**. Iar acestea sunt doar câteva titluri printre altele.

Astfel, l-am rugat să vorbească despre sine:

— **Vă rog să ne faceți un mic istoric al invenției dumneavoastră.**

— Cu ani în urmă, după ce sesizaseram în mod deductiv posibilitatea apariției fenomenului paralelismului în domeniul prelucrării programelor de calcul, am citit o carte apărută în SUA care ridica această problemă. Atunci am făcut și o întrunire pe această temă, care oricum nu și-a atins scopul pentru că tema în sine, preocuparea mea, a fost luată în râs. Lucrurile acestea se întâmplau în mod obișnuit și singura metodă de a ne îngropa elegant era să ne paseze de la unul la celălalt, să evite orice formă de responsabilitate și să susțină că lipsa banilor ține loc de orice motivație.

Tocmai de aceea, în mod obișnuit, la acel moment, am renunțat la ideea de a face ceva, dar am continuat pe cont propriu să dezvolt ideea. În prezent am realizat și fundamentarea teoretică a acesteia. Odată cu schimbările petrecute, am luat totul cu titlul de inițiativă personală. De doi ani de zile mă lupt să pun în aplicare această invenție.

În principiu, am pornit pe mai multe direcții: pe de-o parte, fundamentarea teoretică. Aceasta poate ajuta ca trambulină la realizarea concretă a proiectului, pentru care am obținut, în sfârșit, un contract de cercetare cu Centrul de microtehnologie, datorită caracterului interdisciplinar al lucrării. Pe de altă parte, s-a început și brevetarea internațională. Urmează deschiderea fazelor naționale - SUA, Japonia, Piața Comună. O altă direcție de lucru este găsirea unor parteneri străini, pentru că, fiind destul de complex, nu se poate face decât cu colaborare internațională. În acest scop, am lansat aceste idei în programul **"Eureka"** prin intermediul **Ministerului Cercetării și Tehnologiei**. Au fost aici reprezentanți ai acestui program și așteptăm, în consecință, să vedem în ce măsură sunt interesați de o asemenea cooperare.

— **Dumneavoastră ați lucrat singur la această invenție sau ați fost sprijinit și de instituția la care lucrați?**

— La început am fost singur. Am făcut destule sacrificii, și morale, și materiale. Au fost destule umilințe pe care nu le-am depășit decât formal. Acum, adică după '90, ca să lucrez am nevoie de un colectiv cu care să pot realiza un model experimental minim prin care să pot demonstra că ideea funcționează și s-o fac credibilă. În principiu, s-ar putea face aici un proiect pe calculator care să fie transmis în străinătate și turnat în siliciu. Deci, mai întâi colectivul, care e greu de făcut, pentru că mulți oameni au plecat din cercetare iar orice colaborare este precară din motive care țin de relația între instituții, de

calitatea acestora și a oamenilor, de mentalități... Există oameni dornici să lucreze, dar, cum la nivelul conducerilor nu există înțelegere și primează pragmatismul, e greu să te faci înțeles. Eu sunt un aiurit, trebuie să mai găsesc un nebul ca mine și poate numai așa să fac ceva.

— **Deci, aceasta este imaginea dumneavoastră în chiar lumea în care vă defășurați...**

— Din păcate, da. Tocmai de aceea caut o colaborare internațională. Mi s-a spus că în domeniul microelectronicii unde sunt necesare sume uriașe, nu avem nici o șansă. Mai bine investim în cercetarea agricolă, dar eu nu cred că problema se mai poate pune așa în acest moment.

Este evident că ne lipsește integrarea europeană, de care vorbim atâta și care înseamnă înscrierea într-un circuit de existență și de valori. Austria nu este o țară foarte puternică economic, dar cu toate astea am văzut că își permite să facă niște cercetări deosebite în domeniul limbajului de programare. Tocmai datorită integrării în circuitul internațional de cercetare. Asta ne trebuie și nouă.

— **Ce aduce nou invenția dumneavoastră și cât, din punct de vedere financiar, ajută ea economiei?**

— E greu să vorbești despre lucrul pe care îl faci. Trebuie să așteptăm mai întâi evaluarea și verificarea științifică.

— **Cât timp credeți că vă mai este necesar pentru ca ideea dumneavoastră să devină un fapt de viață, concret?**

— Acum aștept brevetarea internațională care se poate încheia în 2 ani, probabil. Pe de altă parte, încerc să o valorific, să o materializez, dar sunt încă la început, din motivele pe care vi le-am expus mai devreme. Am nevoie de colaborare internațională, am nevoie de colectiv, de bani...

— **Problema banilor cum s-a rezolvat?**

— Bani i-am obținut de la Ministerul Cercetării (6000 de dolari), dar problemele au apărut când a trebuit să merg la bancă și să obțin conversia banilor. După legile care există ar fi trebuit să aștept 200 de zile pentru a obține schimbul, alături de importatorii de gumă de mestecat. Și aici m-am căznit să ajung la directorul băncii și să-i explic cum stau lucrurile. În cele din urmă am izbândit. Chestiunea cea mai problematică este birocrația. Pentru a mișca o hârtie de colo-colo, pentru fiecare pas pe care trebuie să-l fac, cheltuiesc o cantitate de energie imensă. Cam așa îți vine să lași baltă totul. De fapt, gândul meu este că am să merg cu această lucrare până la capăt, să văd până unde se poate ajunge și după aceea cred că n-o să mai fie cazul să mă apuc de nimic.

Elena GUGU

Un disident era, de fapt, și inventator

Radu Filipescu este o figură relativ cunoscută opiniei publice. În 1983, după ce a tipărit manifeste împotriva lui Ceaușescu, a fost arestat și condamnat la 10 ani închisoare. În decembrie 1984, "Amnesty International" l-a desemnat "prizonierul lunii", iar în 1987 și 1989 a fost din nou arestat. Acum Radu Filipescu nu e numai co-președinte al Comitetului Helsinki pentru drepturile omului și vicepreședinte al Grupului pentru Dialog Social, ci și...inventator. În această calitate l-am abordat pentru a ne povesti "aventura" lansării invenției lui. Care se numește "Papagal" și este un dispozitiv pentru testarea circuitelor electrice.

Ca orice inventator, recunoscut nu de posteritate ci de OSIM, dl Radu Filipescu a avut de parcurs mai multe etape și... de plătit mai multe taxe. Toate astea, ne povestește, s-au desfășurat normal. "Procedura de brevetare a fost respectată în ce mă privește și eu am adus la termen materiale. Am beneficiat și de un calculator care mi-a ajutat foarte mult în elaborarea proiectului de prezentare a invenției. Cercetarea, însă, nu se face ca în străinătate, pe calculator. Astfel, e posibil să obții brevetul în țară iar în faza următoare să fii respins pentru că există deja în lume produse similare. Oricum, am obținut brevetul fără prea multe obstacole. Sigur, asta se datorează, poate, și faptului că dispozitivul meu este destul de simplu ca prezentare și ușor de realizat, deci nu a cerut cheltuieli prea multe". Luna trecută, dl inginer Filipescu a primit confirmarea de la Oficiul internațional de cercetare de la Viena care recunoaște aplicabilitatea tehnică a invenției. Mai complicat e faptul că, ieșind din granițele țării, inventatorul are de plătit o serie de taxe (una, de exemplu, este de 1000 dolari) pe care, în general, nu și le permite. "Sigur, ar fi bine ca Guvernul sau unele firme să sprijine în acest sens demersurile autorului - cum este în Occident unde, în general, firmele lansează pe piață asemenea lucruri. Dar, la noi, sistemul instituțiilor de stat nu permite receptivitatea față de invenții. Numai o privatizare puter-

nică ar rezolva problema. Eu am avut, din fericire, și alte resurse. Dar nu pot spune că n-ar fi bine să se acorde niște spații de lucru, o minimă dotare pentru cei care vor să-și pună în practică ideile. Întotdeauna există un risc. Și anume acela că invenția nu e bună."

Dispozitivul pentru testarea circuitelor electrice a obținut la Tîrgul internațional pentru invenții de la Bruxelles, 1991, medalia de aur. "Am primit telefon de la președinția României, un consilier, nu-mi amintesc numele, care mi-a spus că această instituție va oferi un premiu de 100.000 lei către unui inventator român. Eu eram cel propus. Bani nu i-am primit, numai o felicitare de Anul Nou...", ne spune mai departe dl Radu Filipescu. "Există o aură a inventatorului dar e foarte greu să reușești într-un asemenea domeniu. Statisticile arată că numai 2-4 % din invențiile brevetate sunt de succes. Adică un număr foarte mic sunt produse efectiv, se vînd și aduc beneficii. Greutățile nu vin dinspre OSIM, ci din faptul că în practică ai nevoie de bani. Fie pentru realizarea efectivă, fie pentru plata taxelor. Expozițiile sunt și ele o șansă de a obține rezultate. Am scris câtorva firme străine, dar n-am primit încă nici o ofertă precisă". Dl Filipescu își amintește cum a imprimat manifestele. "Era o problemă tehnică nu tocmai ușor de rezolvat, deci tot un fel de invenție. Cu un aparat de scris pe bandă de plastic realizam textul. Deasupra, cu hârtie și indigou, scoteam în jur de 200 de manifeste pe oră"...Și dl Filipescu râde relaxat, ca la amintirea unui joc din copilărie.

Mirela IAMANDI

O stea care nu mai e...

Bogdan Enescu este profesor de matematică la Liceul B.P. Hașdeu din Buzău. La Belgrad, în 1977, și la Londra, în 1979, a obținut premiul trei în

cadrul Olimpiadei internaționale de matematică, iar la București, în 1978, s-a situat pe locul întâi. Reținut, modest, Bogdan e un interlocutor agreabil. Îmi spune că, atunci când a fost la Londra, organizatorii au prezentat o listă cu foștii olimpici și drumul pe care aceștia l-au parcurs ulterior. Paradoxal, foarte puțini rămăseseră... matematicieni. Erau chiar și polițiști printre ei. Dar asta e o problemă de opțiune personală. Cum o chestiune strict personală a fost și decizia lui de a rămâne profesor. "Ai simțit că ți se acordă o atenție deosebită din partea autorităților când te-ai întors acasă?" "Singurul beneficiu era faptul că aveam acces la facultate fără examen. Ceea ce s-a abrogat în anul în care am dat eu, deoarece tocmai atunci câțiva copii ai unor personalități din CC nu se calificaseră pentru Olimpiadă. Iar despre condițiile din perioada de pregătire, mi-e și jenă să vorbesc. Totul se făcea numai cu entuziasm. În 1977 stăteam într-un cămin-internat la Sinaia, cu o masă de 11 lei pe zi iar la plecarea ministrului ne-a dat câte un pachetel pentru drum cu o jumătate de pâine neagră, un ardei și o conservă... La noi nu există un sistem de urmărire a valorilor sau nu exista atunci. Ca olimpic, nu pot spune că m-am bucurat de un tratament special, ba chiar am fost ignorat. Aș fi avut aceeași traiectorie dacă n-aș fi fost olimpic. Era nevoie de un sistem organizat. Știu că rușii aveau niște școli speciale de matematică, pe lângă universități; la noi foarte greu s-a acceptat ideea elitismului. Americanii încheiaseră deja contracte cu firme care îi sponsori-zau și pentru care urmau să lucreze. În România lucrurile erau prea statice încât nu-ți puteai permite nici să speri prea mult. Noi, românii, avem cam 200 de matematicieni profesori la universități din străinătate - din punctul ăsta de vedere, matematica a dat cele mai bune rezultate la export. Dacă ar veni toți în țară, s-ar face vreo patru-cinci universități la nivel de top mondial.

Ar trebui să existe un institut care să recunoască măcar, dacă nu să protejeze, valorile, să faciliteze contacte cu matematicienii din străinătate, să creeze posibilitatea unor burse. Sigur, s-ar putea înființa niște școli în care să se lucreze numai cu vârfurile. Poate că m-aș angaja într-o chestie de genul ăsta. Dar până atunci..."

Până atunci, Bogdan se ocupă de elevii lui, de chitara clasică, de literatura SF. Matematica nu este totul în viața lui.

Mirela IAMANDI

Genial! Lemn fără lemn și beton fără ciment!

Domnul Adrian Hododi nu mai este o persoană necunoscută, în primul rând datorită forței sale temperamentale și, în al doilea rând, datorită convingerilor sale că acest moment nu mai poate fi ratat.

Iată ce scria dl Javier Ayestarran, directorul tehnic al firmei spaniole PRODEMA S.A., despre invenția sa: "Ca un corolar al acestei informații tehnice, putem spune că este un material în totalitatea lui revoluționar, datorită originii sale, a prestațiilor la care se pretează, a versatilității sale, în ceea ce privește conformația lui și modul de prezentare. Cred că i se poate atribui cu toată certitudinea epitetul de "material al VIITORULUI".

DURREF - nume pe care l-a dat materialului său, este un substituent al lemnului. DUR - pentru că rezistă la foc, la apă, la șocuri termice, frecare, impact și REFOLOSIBIL pentru că materia primă de bază sunt deșeurile.

Iată ce ne poate spune dl Adrian Hododi despre sine, despre condiția omului de creație și despre invenția sa.

— **Domnule Hododi, care sunt calitățile pe care le deține, grație destinului, un inventator?**

— Calitățile unui inventator țin mai întâi de zestrea sa genetică dar, mai ales, de felul în care și le educă în timp. Eu am făcut două invenții - una publicată, una

nepublicată - dar cunosc un academician care are 70 de invenții și nu a pus nici una în practică. Deci, de la a inventa ceva până la a-l pune în practică, este un drum tare lung. Mai persistă încă mentalitatea veche: am făcut o invenție, am dat-o directorului, mi-a dat 7 mii de lei pe ea și uite ce băiat deștept sunt. În economia de piață sunt trei posibilități: fie să-ți vinzi rodul minții managerului pentru care lucrezi, fie să-l iei coproprietar, ca el s-o vândă mai departe cu procent de beneficii sau ți-o pui în practică singur. Pentru toate ți trebuie calități de luptător. În cazul meu invenția nu a fost ultima și singura procurare întrucât nu lucram într-un institut de cercetări și nu eram obligat ca în acest mod să-mi justific existența. De formație sunt constructor și am lucrat la un CAP, într-un sector industrial. Acolo am învățat să mă lupt cu viața și cu nevoile celor pe care i-am avut în subordine.

Am vrut să găsesc un înlocuitor al lemnului, să găsesc ceva mai bun decât ceea ce există în lume, pentru simplul fapt că în 1980 mi s-a rupt o canapea și a trebuit să mă țin de promisiunea pe care i-am făcut-o nevestei-mi: că o să fac ceva mai bun. După trei ani am făcut primele probe care au fost catastrofale. În cei doi ani care au urmat m-am îndârjit și împreună cu informația pe care am acumulat-o am ajuns la ultimele rezultate din 1986, care au fost și decisive.

— **Ați lucrat singur?**

— Absolut singur. Fără să mă aflu sub umbrela nici unei instituții. Pierderile și probele le-am suportat eu în bucătăria proprie și am obținut cel mai bun înlocuitor din lume al lemnului. Tocmai de aceea am cereri nenumărate de licențiere în lume, dar nu o fac pentru că vreau să păstrez monopolul în țară. Numai acele rețete care nu sunt necesare industriei noastre le voi licenția peste hotare.

Cele mai mari probleme le-am avut cu BRCE, prin care am vrut să obțin garanție pentru creditul pe care mi-l putea acorda o firma spaniolă, dar nu numai că nu m-au garantat, dar m-au și păcălit. Acum lucrez

pe un credit în valoare de 500 de milioane de la Banca Agricolă cu o dobândă de 80%, bani cu ajutorul cărora am făcut o stație pilot, în care se lucrează deja partea

de turnare. Urmează să mai dăm în folosință secțiile de uscare și prelucrare.

Punerea în practică a invenției am început-o după 1990, când am luat cea mai directă cale: am înființat o societate în care sunt acționar unic, cu o singură parte socială. Am pornit cu o sută de mii de lei, din care 60 de mii erau materiale iar restul bani gheață. Cu acești 40 de mii am făcut stegulețe ale revoluției pe care le-am vândut în Italia. De acolo m-am întors cu 40 de mii de dolari. Am făcut 2 milioane credit cu care am cumpărat utilaje de la casare. Am licitat spațiul firmei pentru alte 8 milioane credit. În sfârșit, după ce s-au strâns ceva bani din vânzarea de ceramică pictată manual și mobilă sculptată manual am început să lucrez pentru invenția mea.

Cea mai mare rezistență am întâmpinat-o din partea băncilor, după cum v-am spus. Din acest punct ne-a preluat Mironov. El a făcut cunoscută invenția mea și avantajele economice pe care le-ar putea aduce, respectiv reducerea tăierilor materialului forestier cu 40%.

În momentul de față suntem o societate cu un capital de 2 miliarde realizat prin investirea banilor la momentul potrivit, fapt care ne-a și ajutat să le protejăm valoarea.

— Doriți să vă opriți la această invenție?

— O am și pe a doua: betonul fără ciment, care este mai ieftin de 15 ori decât betonul obișnuit și care va bulversă industria cimentului mondial. DURREF-ul este o invenție mai complexă, care pe lângă cele 108 rețete are și tehnologia brevetată. Acest procedeu de obținere permite mascarea descrierii obținerii produsului. Betonul fără ciment este o invenție extrem de simplă pe care nu o pot masca. De aceea și evit s-o brevetez. Nu vreau să fie furată. Odată publicată ea riscă să fie preluată din mers.

— Ce părere aveți despre legea brevetelor?

— Am o părere bunicică, numai că acolo ar fi trebuit să se menționeze și premiile pe care inventatorii le-ar putea obține din partea statului, în cazul în care invenția lui se dovedește o noutate ce revoluționează industria țării respective. Despre asta nu se poate spune nimic. Aici este hiba. Dacă el ar fi protejat din punct de vedere financiar, pe de-o parte, mândria lui ar fi satisfăcută și nici nu ar fi tentat să-și vândă invenția primului venit, pentru câteva mii sau zeci de mii de dolari. Astfel s-ar putea păstra și realiza invenția în mijlocul societății în care a creat-o. Asta e carența cea mai importantă a legii brevetelor. Ea ignoră nevoile creatorului, atât cele psihice, cât și cele materiale.

— Deci, nu se poate spune că iarăși este ignorată condiția inventatorului ca om de excepție.

— Inventatorul este un filosof, un artist al gândirii. Inventatorul vede ceea ce nu există încă. Este necesară o structură psihică și intelectuală deosebită pentru această vocație. Ți se spune: în acest punct ne-am împotmolit. Nu știm cum trebuie dus la capăt un anumit lucru. Lipsește ceva. Inventatorul gândește iar fan-tezia lui umple, înlocuiește lipsa. DURREF-ul este rezultatul unei gândiri logice, căreia i-au urmat testele. Important însă a fost lucrul minții. Deci, dacă acest om care gândește logic și creează, primește răsplată meritată din partea societății, asigurându-i standardul de viață convenit, se poate spune că el va fi capabil să ducă la bun sfârșit lucrul început. Ne-puse în practică, toate creațiile rămân pură imaginație. Orică inventator trebuie să-și crească copilul. Dacă rămâne în zona orgoliului abstract nu înseamnă nimic. Din punctul meu de vedere, ceea ce a gândit capul trebuie să facă mâinile.

— Care este părerea străinilor, specialiștilor despre zestrea noastră intelectuală?

— Există și admirație și teamă. Într-o oarecare măsură aceasta este și o explicație a blocajului la care suntem supuși în momentul de față. Așa se explică faptul că ni se cere restructurarea numai a unei anumite părți a economiei noastre și că, în general, ceea ce ni se oferă ține de bunurile de larg consum.

Cel puțin la acest nivel al problemelor esențiale, cum este aceasta a potențialului creator și al aplicării lui în societate, ar trebui să se ajungă la un consens, deasupra sferei politice. Altfel, riscăm nu doar să ne ducem de răpă, dar să și devenim sclavii unor interese care nu ne reprezintă. Peste douăzeci de ani vom ajunge, dacă nu ne trezim, să plătim guma de mestecat pe care o importăm în momentul de față.

— Cu Ministerul Cercetării și Tehnologiei cum ați colaborat?

— N-am colaborat. A dat un director telefon, a zis c-o să mai revină și n-a mai revenit. Asta-i tot.

— Cum lucrați în firma pe care o conduceți, cu oamenii dumneavoastră?

— La mine în fabrică ați văzut un aforism care îmi aparține și spune astfel: "Vrei pâine, muncește. Vrei bunăstare, când muncești mai și gândește. Vrei libertate, învață să muncești, să trăiești și să gândești". Cam asta este deviza mea, pe care o aplic și aici. Avem semnul egal între noi, pentru că mergem în aceeași direcție și fiecare are personalitatea lui, care se reflectă în munca pe care o face. Cu cât mai mulți oameni își vor exploata resursele și vor evolua, cu atât vom ajunge mai ușor să facem pași înainte. Comandamentul meu ultim este: "Dau tot și cer imposibilul".

Elena GUGU

Și, totuși, încă nimic concret...

Interviu cu dl Nicolae Naum, director general în Ministerul Cercetării și Tehnologiei

— Am vrea să aflăm de la dumneavoastră cum susțineți domeniul pe care îl reprezentați la nivel guvernamental?

— Ministerul Cercetării și Tehnologiei s-a înființat în noiembrie 1992 pe osatura fostului Departament al Științei din cadrul Ministerului Învățământului și Științei. Noul minister și-a construit direcțiile pe două criterii: de concepție - Direcția generală de politică a științei, Direcția generală de management și informatizare și Direcția de politici de inovare și privatizare, cu corespondent executiv în programele guvernamentale de cercetare, resurse, unități proprii și transferul de tehnologie, valorificarea cercetării. Noi suntem Direcția de politici de inovare și privatizare, singura direcție de acest gen după '89 într-un minister public.

Concret, și noi ne-am structurat direcția pe cele două concepte bază: un concept de promovare și strategii, pachete concrete de inovare și privatizare și un pachet de execuții, implementarea de invenții și surse de finanțare. Politica noastră de inovare este axată pe două căi - inovarea în ansamblul științei contemporane, concretizată în apariția ideii în spectrul de cercetare și dezvoltare, trecerea ei prin procesul tehnologic, prin ecranul criteriilor de evaluare și ieșirea ei, adică procesul de inovare ca atare. Iată triumfiul: creativitatea, criteriile de evaluare și rezultatele.

— Dar care sunt criteriile de evaluare?

— Cea mai spinoasă problemă la ora actuală este cea a criteriilor. Noi încercăm prin noul sistem de știință și tehnologie să găsim răspunsuri la aceste criterii și să le adaptăm la cerințele Comunității Europene. România a fost deficitară la acest capitol. Noi nu am avut criterii precise și clare, în general. Acum încercăm prin studii în politica de inovare, comparate cu situația internațională și adecvate la starea noastră de tranziție, să punem la punct programe care să poată să ne conducă în final la acest program de ecrana-

re, la acest ciur care să scoată rezultatele maxime.

Noi nu putem vorbi încă de criterii deja stabilite. Abia a apărut ordinul de formare a rețelei de inovare la nivel național. Această rețea se bazează pe institutele de inventică și implementare a invențiilor și pe centrele de inovare și afaceri pilot din sistemul de cercetare-dezvoltare și învățământ superior. Încercăm să dezvoltăm spiritul antreprenorial și spiritul managerial la acești tineri, la acești oameni cu idei pe un sistem de centre de incubare în care se introduc acești "chiriași", adică acești posesori ai unor brevete, care să fie sprijiniți tehnic și material pentru a-și pune în valoare potențialul creator.

— **Dacă nu există criterii, poate aveți stabilite niște priorități...**

— Noi avem primul sistem de triere care funcționează la nivelul centrelor de inventică și implementare. Ele selectează printr-un corp de consilieri tot ceea ce este bun la ora actuală din inventica românească.

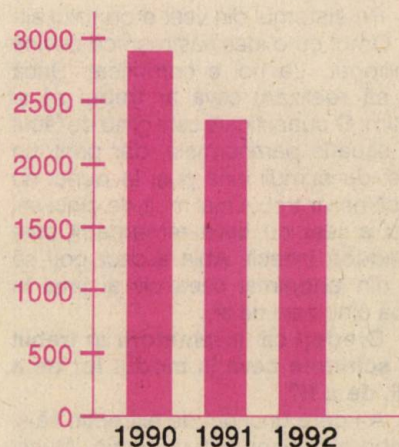
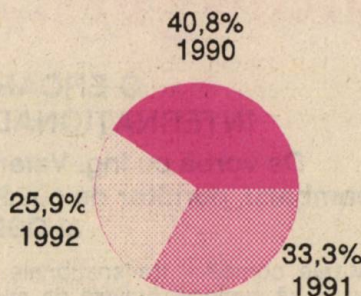
— **Care sunt aceste centre de triere?**

— Avem Centrul național de inventică de la Iași condus de profesorul Belousov, Centrul internațional de implementare, care au adus numai anul acesta, împreună, peste zece medalii de aur de la saloanele internaționale - Bruxelles și Geneva. La Târgu Mureș există Centrul național de informare, consultanță, afaceri în invenții, mai există un asemenea centru de implementare și consultanță la Craiova și un altul recent creat la București. Deci, tematica lor de cercetare se bazează pe această triere: exponate care au luat premii, exponate pe care experții le girează că sunt foarte utile pentru economia națională, exponate de viitor pentru saloanele de inventică. Acesta este pentru ei și pentru noi un gir că putem susține financiar implementarea, ca în cazul Hododi.

— **O întrebare esențială pentru acest domeniu de care vă ocupați ar fi: Dar cu burocrăția cum stați? Pentru că mulți oameni discută de hățușul acesta de încurcături căroră trebuie să le facă față, chiar și atunci când în cele din urmă obțin ceea ce au nevoie.**

— Fiecare inventator este un caz unic, din punctul lui de vedere, dar odată ce ne lipsesc criteriile, care ar fi determinante, acestei cauze i se mai alătură și problema legislației greoaie și înguste, plus mentalitatea sau puterea de adaptare a fiecăruia. Oamenii sunt cea mai mare problemă. În ministerele publice lucrează oameni care au ocupat timp de douăzeci de ani același scaun.

Situația comparativă a totalurilor

— **Cât timp credeți că vă va lua crearea celui ecran de criterii și de ce depinde realizarea lui?**

— Ca să fac o apreciere temporală e greu. Există o mulțime de factori și aceia nu sunt neapărat înăuntrul ministerului ci în tot ceea ce se întâmplă acum și aici.

— **Deja tot ceea ce am acumulat pe parcursul discuției ne împinge pe un teren foarte imprecis. Nu avem criterii, nu știm de cine depinde apariția lor, deci trebuie să stabilim exact ce posedăm?**

— Din păcate, cam în toate domeniile se simte aceeași stare. Cam asta este imaginea. Noi trebuie să înaintăm, dar să ne și integrăm. Totodată, trebuie să ne readaptăm tematica și modul de contractare și rezolvare a cazurilor, la Comunitatea europeană. S-ar putea ca în timp lucrurile să se petreacă mai repede decât ne așteptăm, să fim nevoiți să rezolvăm aceste probleme mai repede decât ne așteptăm.

— **În privința stimulenților financiari pentru acești oameni, care prin condiția lor nu trebuie să se lovească nici de burocrăție, nici de sărăcie, ce ne puteți spune?**

— La capitolul bani vom încerca să îmbunătățim legea brevetelor. Încercăm prin saloane, prin rezultatele pe care le obțin acolo și prin aprecierile specialiștilor, să le propunem un fond de premii. Încercăm să-i sprijinim în brevetarea internațională, încercăm să-i sprijinim la concretizarea invențiilor lor, să-i sprijinim la plecările în străinătate...

— **Concret, ce ați făcut până acum?**

— Am pregătit cadrul - programele de activitate prin care centrele să poată răsufla.

— **Ați luat o invenție considerată ca extraordinară s-o duceți până la capăt?**

— Un singur exemplu v-aș da. Avem de la Centrul de implementare Iași un motor care a luat medalie de aur la Bruxelles și căruia i-am alocat pentru construirea prototipului 30 de milioane și pentru care încercăm să mai găsim ceva sponsori. Sperăm ca într-un an și ceva aceasta să fie prima invenție dusă de la idee până la punerea motorului pe mașină. Invenția este a profesorului Marinescu de la Iași.

— **Cum credeți că stăm sub raportul potențialului creator vizavi de cei care ne înconjoară?**

— Eu cred că stăm cel mai bine la capitolul organizare și evident că potențialul este ridicat, motiv care ne-a și impus un anumit ritm de lucru. La nivel financiar acum nu avem nimic. Am făcut un calcul estimativ și se pare că ne-ar trebui vreo treizeci de miliarde ca să materializăm ideile, necesarul existent de pus în practică. Ceilalți din est nu au nici măcar această direcție de sprijinire a spiritului antreprenorial.

— **Ca o curiozitate: cât alocă, de exemplu, o țară ca Franța cercetării și invențiilor în comparație cu noi? Aș vrea să punem în evidență ce înseamnă normalitate.**

— Din câte știu, Franța alocă în jur de 30 de milioane de franci, deci 6 milioane de dolari, ceea ce ar însemna 60 de miliarde de lei. Noi avem în momentul de față 260 de milioane de lei. Direcția noastră, vreau să spun, pentru că ministerul are în întregime 300 de mii de dolari. Ce să mai discutăm...! Asta ar însemna normal.

— **Vizavi de condiția inventatorului, care face tema dosarului nostru, a omului de excepție, această sumă**

arată clar care este locul lui în anormalitatea noastră?

— Pe sistemul din vest e cu totul altceva. Omul cu o idee năstrușnică devine un milionar. La noi e complicat. Dacă vrem să realizăm ceva ar trebui să și investim. O cuantificare este greu de făcut într-o situație paranormală, dar printr-un pachet de stimuli bine puși la punct nu cred că ne-ar trebui mai mult de cinci ani pentru a ieși cu ceva remarcabil, care să-ți aducă înzecit. Abia atunci poți să scoți din anonimată ceea ce ai ținut în groapă cincizeci de ani.

— Credeți că inventatorii ar trebui să-și schimbe ceva în modul lor de a gândi, de a fi?

— A-i cere unui om de excepție să-și schimbe atitudinea ar fi o ineptie. Atunci el nu mai este om de excepție. Dacă se readaptează, atunci nu mai e el. Inventatorul este un trăsnet. Acest lucru trebuie respectat. Statul chiar ar trebui, și în această situație paranormală, să le asigure măcar un sfert din strictul necesar. Și totuși, primii care ne-au înțeles lipsurile au fost chiar acești oameni.

— Care sunt domeniile prioritare în cercetare?

— Aici trebuie ținut cont și de rigorile impuse din exterior, de experții Comunității europene. În primul rând, problemele energetice, programul ecologic, programul medical. Cam acestea au fost luate în obiectiv. Ei nu impun, dar oferă o tematică pe baza căreia se intră în colaborare cu două institute de profil, care acceptă semnarea unui contract și se trece la lucru. În consecință, trebuie să ne readaptăm întreaga gândire și modul de organizare a institutelor. Deci, dacă vrem să intrăm în Europa, trebuie să abordăm problemele la modul în care sunt privite în ansamblul european. Ei vor să aibă și un control asupra potențialului din estul Europei.

Elena GUGU

În loc de concluzii, dialoguri...

O EROARE INTERNAȚIONALĂ

De vorbă cu Ing. Valeriu Geambazu, purtător de cuvânt al OSIM

Marile companii transnaționale își îngăduie să cumpere brevete de mică, medie și mare importanță. O treime din aceste invenții sunt puse în operă. Marketingul aplicat invențiilor - fie ele produse sau tehnologii - plasează ori face loc acestei mărfi numită de noi inteligență creatoare...

Orice invenție de mică importanță poate aduce, practic vorbind, foloase proprietarului ei.

— În plin proces de privatizare, în care ne aflăm, micile întreprinderi ar beneficia de pe urma aplicării invențiilor mici, mărișoare, măricele?

— Îl voi cita pe profesor Erich Häusser, directorul Oficiului German de Brevete, căruia punându-i eu o întrebare, mi-a răspuns: "În țările unde există o oarecare recesiune, managerii sunt panicați, dezorientați și - în nici un caz - preocupați de a aplica invenții. Faptul a fost constatat pe toate meridianele globului.

Aceasta este o atitudine profund eronată căci dintr-o situație grea adevărata ieșire este tocmai aplicarea unor invenții, mai precis spus soluția este numai aplicarea unor invenții, deci apariția unor produse noi, competitive pe plan internațional". Și, adaug eu, e evident cât de păguboasă poate fi teama că cinci-șase luni de stagnare a producției, pentru schimbarea tehnologiei, când, de fapt această schimbare salvează pentru câțiva ani acea întreprindere.

BENEFICIILE DE MILIARDE...

Interlocutor: Ing. Ion Constantin, coordonator al activității de brevetare în străinătate din cadrul OSIM

Pentru a estima potențialul nostru creator nu trebuie luat în considerație doar ce a fost înregistrat la OSIM ori în străinătate, ci numărul mare de inventatori români, autori ai unor invenții de importanță mică și mijlocie, ce nu și-au putut brevetă creațiile din lipsa unui pumn de dolari. Mulți au plecat de la mine cu tristețea lacrimilor pentru faptul că le lipseau cele 2000 de dolari necesari, obligatorii... Sumă care, pentru un buticar, e aproape un fleac. Firmele străine la care au apelat unii dintre ei au oferit doar 5% din beneficiu...

Cătorva li s-a părut prea puțin și au refuzat.

— Cât ar costa statul român brevetarea unei invenții?

— În total vorbind, 8-10 000 de dolari, plus un milion și jumătate de lei. Probabil că pe puțin 20-25 de invenții pe an ar merita o asemenea atenție. Recuperarea banilor, cel puțin în cazul Ion Mincă, ar fi de ordinul a miliarde de lei.

IMPORTATORII NOȘTRI NE IGNORĂ

În Australia și Noua Zeelandă se află 15% din inventatorii lumii - și aceasta pentru că toți comercianții cer brevetarea în aceste țări a produselor lor. Și aceasta tocmai pentru a-și proteja produsele. Vă spun aceasta pentru a descrie ce se întâmplă la noi în țară în probleme de import. Nici o firmă de import nu vine la noi pentru a ne întreba ce tehnologii de vârf se află în țara de unde vor să aducă un anumit produs. Motiv pentru care, de multe ori, firma este dusă de nas. Într-un mod perfect legal. Nu știți ce să ceri, iei ce îți dau ei.

CUM SE SCHIMBĂ UN GUVERN...

Brevetele de invenții joacă rolul de instrumente de imixtiune politică fără doar și poate. Să inventăm un exemplu nu doar plauzibil, posibil ci chiar aplicat în lume. Dacă un stat, bunăoară, vrea să-și dezvolte industria de tractoare mici, în acea țară vor năvăli mii-zeci de mii de brevete legate de acest produs astfel că acea țară, orice produs ar face, el intră pe teritoriul unui brevet. Pentru a ieși din criză, acel stat recurge la orice. Și iată că vine o firmă mare și spune: eu îți dau gratuit brevetul de tractor mic, dacă schimbi un ministru.

Guvernul, Președintele și Statul făcea schimbarea cerută contra un brevet! Asta a fost soarta unor țări din lumea a III-a!

Paul Cornel CHITIC

MATERIA CENUSIE

cenușăreasa României

PUNCTE de vedere

Raportul anual al Institutului International de Studii Strategice din LONDRA

1992
anul deziluziilor
pretutindeni
în lume

Anul care s-a scurs a fost un an de deziluzii în care "aproape tot ce putea să iasă rău a ieșit rău", estimează Institutul Internațional de Studii Strategice din Londra în bilanțul său pe 1992-1993. Cooperarea multilaterală a stagnat, sentimentele naționaliste s-au exacerbât, în Rusia s-a instalat "haosul", în Africa a domnit foametea, negocierile de pace din Orientul Mijlociu au bătut pasul pe loc, iar acordurile de pace din Angola și Cambodgia "s-au destrămat".

Se subliniază că "libertatea încurajată de prăbușirea comunismului a însemnat pentru exigențele etno-naționaliste libertatea de a declanșa războaie deosebit de sălbatice și brutale". Însă "nu era cu totul neașteptat ca prăbușirea construcțiilor politice artificiale ca URSS și fosta Iugoslavie să fie urmată de <răbufniri> etno-naționaliste", subliniază raportul.

În schimb, IISS estimează că "era mai puțin previzibilă resurgența sentimentelor naționaliste" în țările Comunității Europene, care a dus "la încetinirea considerabilă a tendinței de integrare pe plan politic și în domeniul securității". "Această tendință (spre integrare) riscă să se epuizeze odată cu revenirea concepțiilor naționaliste de protecționism economic și de securitate", adaugă raportul.

La modul general, institutul subliniază că multiplicarea "intereselor naționaliste înguste" a înșelat "marile speranțe" nutrite față de unele organisme însărcinate cu găsirea soluțiilor, ca ONU și CE. Institutul avertizează în mod special Națiunile Unite în legătură cu "pericolul de a acumula eșecuri", care "subminează credibilitatea organizației". El notează că anul 1992 s-a încheiat cu "continuarea războiului în Bosnia, eșecul complet al operațiunilor ONU în Somalia, recăderea Angolei în război civil și dificultăți sporite întâmpinate de Autoritatea Provizorie a Națiunilor Unite în Cambodgia". La problemele structurale ale ONU, care ar necesita "reforme semnificative", se adaugă probleme financiare care "au afectat direct operațiunile" - în Cambodgia, în Bosnia și mai ales în Angola. Totodată, IISS pune accent pe faptul că ONU nu își asigură întotdeauna mijloacele adecvate ambițiilor sale. Somalia a reprezentat o "lecție salutară" în acest sens. Au fost trimiși, "cu întârziere", numai 500 de oameni, "forțe clasice de menținere a păcii", într-o țară "în care nu exista o pace care să fie menținută, un guvern căruia să i se adreseze, o armată sau o poliție care să îi ajute sau care să fie ajutate". Forța ONU "era menită" să îndeplinească sarcini "în plină anarhie și piraterie", comentează IISS, întrebându-se "de ce a trebuit să treacă atât de mult timp" până când ONU și-a dat seama că nu-și va putea realiza misiunea cu mijloacele de care dispunea "în Vestul sălbatic" al Somaliei. "În final, forța multinațională condusă de americani (...) a arătat ce trebuie făcut în împrejurări comparabile", adaugă IISS. În același timp, "în acest peisaj sumbru, sunt unele aspecte luminoase", relevă institutul, care citează de exemplu "semnele încurajatoare din Europa centrală" - mai ales "divizarea pașnică a Cehoslovaciei" -, "revenirea încrederii și speranței în Statele Unite" și în acordurile START II, care "au redus arsenalele nucleare mai mult decât se putea spera acum câțiva ani".

IISS salută ocuparea funcției de președinte al Statelor Unite de către Bill Clinton, "care a demonstrat rapid voința de a aborda problemele economice și sociale care amenințau tot mai mult să perturbe viața americană și să frâneze rolul necesar jucat de Statele Unite ca lider internațional".

Sfidând eforturile diplomatice ale comunității internaționale, războiul din Bosnia-Herțegovina continuă să facă ravagii în rândul populației civile

SUA

continuitate
în domeniul
apărării
și politicii
externe

Dorința de continuitate stă la baza politicii externe și de apărare a președintelui american Bill Clinton, spre deosebire de politica internă, în care schimbările vor fi mai evidente, apreciază Institutul Internațional pentru Studii Strategice (IISS). Riscul, subliniază institutul, ar putea surveni în cele din urmă din dezechilibrul între obiectivul intern și cel extern al noii administrații americane.

"Dacă Clinton se concentrează, în esență, pe o strategie de reluare economică internă și nu reușește să stabilească o listă clară de priorități în materie de politică externă, administrația ar putea fi în cele din urmă obligată să facă față evenimentelor internaționale pe măsură ce acestea intervin", explică IISS, subliniind că "factorul urgență ar putea atunci să cântărească mai greu decât importanța".

În raport se afirmă că Statele Unite sunt interesate "să rămână angajate activ - politic și militar - în Europa, ca și în Asia, dacă vor să evite orice amenințare pe termen lung pentru securitatea națională".

Pentru a menține reale capacități militare americane, președintele Clinton și ministrul apărării, Les Aspin, "intenționează să pună accentul pe mobilitatea și flexibilitatea" forțelor armate, acordând prioritate forțelor de intervenție aeriană și maritimă rapide, cu "un număr mai mare de trupe cu baza în Statele Unite".

Potrivit raportului strategic, președintele american dorește să reducă numărul militarilor în serviciu de la 2,1 la 1,4 milioane și al soldaților din trupele cu baza în Europa de la 325 000 la 100 000. El intenționează, de asemenea, să reducă numărul navelor de la 450 la 340, al portavioanelor de la 12 la 10, al diviziilor active de la 12 la 9 și al escadrelor de vânătoare de la 15 la 10.

Bill Clinton, apreciază de asemenea IISS, pare dispus să dea dovadă de mai multă energie decât predecesorul său George Bush în ce privește "controlul proliferării armelor nucleare, chimice și convenționale".

Președintele Bill Clinton
în Biroul Oval

Pe plan economic, subliniază IISS, deși obiectivul prioritar al președintelui este de a consolida poziția internațională a Statelor Unite, "el a admis totuși că rădăcinile răului economic american sunt în primul rând de ordin intern".

Prin intermediul creșterilor de impozit și al reducerilor cheltuielilor bugetare, el intenționează să-i facă pe americani să înghită această "doctrie amară", fiind în același timp conștient că anumite practici comerciale ale Japoniei și Europei "au jucat un rol important în deficitul masiv al balanței comerciale americane".

Președintele este hotărât să facă presiuni asupra Europei și Extremului Orient pentru a schimba aceste practici. El pare de altfel gata să facă concesii pe termen scurt partenerilor săi, "în scopul stabilirii, pe termen lung, a unor baze ale relațiilor comerciale mai echitabile pentru Statele Unite".

EUROPA

recesiune,
dezordine
și conflicte

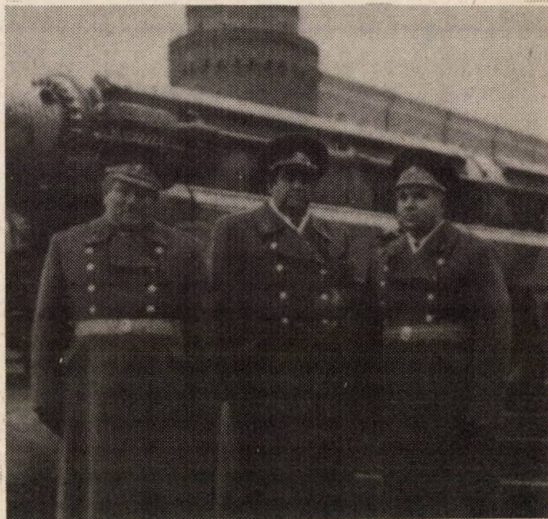
Anul 1992 a fost dezastruos pentru Europa, care a cunoscut recesiunea în Vest, dezordinea în Est și mai ales conflicte violente în Balcani și în Caucaz.

Odată cu dispariția, începând din 1989, a "ordinii artificiale impuse de războiul rece", "dezordinea de ordinioară a reapărut în 1992". "Războaie

etnice brutale motivate de naționalisme devastează Balcanii și Caucazul, amenințând să se extindă în unele regiuni din vestul Rusiei".

În fosta Iugoslavie "nu prea există motive să se creadă că luptele vor înceta curând", afirmă raportul. "Chiar dacă eforturile diplomatice desfășurate în prezent vor duce la un acord, planurile care au fost propuse nu pot satisface ambițiile contradictorii ale părților în conflict".

Potrivit IISS, "conducătorii militari occidentali au suficiente motive să fie prudenți față de un angajament militar mai activ în zone cum este Bosnia-Herțegovina". Terenul este "neospitalier", nu se întrevide nici un sfârșit al conflictului, iar operațiunea

Până la eliminarea lor, rachetele fostei Uniuni
Sovietice rămân o amenințare

ar necesita multe resurse umane și materiale.

IISS relevă, de asemenea, faptul că acest conflict, care prezintă riscuri reale de extindere, afectează în primul rând țările europene. "El face să planeze o amenințare reală asupra speranțelor pe termen lung în legătură cu o ordine europeană de securitate spre care tindea Carta Europei, în 1990".

Dar pentru Occident o altă regiune este de interes primordial pe planul securității, și anume Rusia. "În nici o altă țară interesele Occidentului nu sunt atât de amenințate de un eșec al reformelor politice și economice", se menționează în bilanț.

IISS își exprimă regretul în legătură cu întârzierea acordării unui ajutor economic Rusiei, care ar fi putut constitui un sprijin pentru Boris Elțin, confruntat cu forțe care "nu gândesc decât la întoarcerea la trecut".

"Armura lui Boris Elțin este mai puțin strălucitoare, dar el apare to-